

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د بنوونکو د روزني
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دریم ټولګی

$$\frac{1}{4}$$

$$6-1 < 6+1$$

$$9+2 > 10$$

$$6+5 = 11$$

Ketabton.com

د کتاب ټال: ۱۳۹ هـ . ش.

٦٨

سی . سی . ۱۳۹۰ کال جاپ

۲

د کتاب د تالیف، خپنې او تدقیق کمیتې

لیکو الان:

- سرهولاف الحاج عبدالله شاه د تعليمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړي
- سرهولاف عبدالکبیر د تعليمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړي
- سرهولاف نظام الدين د تعليمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړي

تايد او مطالعه:

ملي شورا:

- دولسي او مشرانو هر ګو د دیني، پوهنۍ او لوړو زده کړو د کمیسیونو نور غړي.

د خپنې او تدقیق کمیتې:

پوهنې وزارت:

- سرهولاف امان الله د تعليمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړي.
- سرهولاف میر نقیب الله د تعليمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د خپنې او ارزونې د دیپارتمنت امر.
- دوكتور شکیل ارسلان د پوهنې وزارت سلاکار.
- محمد عزیز تحریک د پښتو دیپارتمنت امر، ادبیور.

ژاپونکي:

- سرهولاف نظام الدين د تعليمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړي.
- د محظوا، دینې او سیاسي فرهنگي بونو د خپنې او بوسی کمیته:
- دکتور عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشر اټور رئیس.
- دوکتور محمد يوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.
- د مؤلف مرستیوال محمد سہراپ دیبار د تعليمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي غړي.

د خپنې او تدقیق د څارني کمیته:

- دکتور اسدالله محقق د تعليمي نصاب د پراختیا، د بنوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شپر علی ظرفني د تعليمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- دسرمهولف مرستیوال عبدالظاهر ګلستانی د تعليمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

طرح او ډیټاين: حمید الله غفاری

ملي سروه

دا وطن افغانستان دی داعزت د هر افغان دی
کورد سولی کورد توري هر چي بي قهرمان دی
دا وطن د ټولو ګوردي د بلوچه د ازبکه د
د پښتون او هزاره وو د ترکمنه د تاجکه د
ورسره عرب، گوجردي پاپېریان، نورستانیان
براهوي دي، قریباش دي هم ایساق، هم پشه يان
دا هيءواد به تمل ځلېږي لکه لمړ پېښه آسمان
په سینه کې د آسیا به لکه نده وي جهاددان
نوم د حق مودی رهبر وايسو الله اکبر وايسو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

گرانوښتونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هپواد د پر اختیا او پرمختګ بنسټه جوړوي. تعليمي نصاب د بنوونې او روزنې مهمن توکي دی چې د علمي پرمختګ او تولني د اټیارو له منځي رامنځته کېږي. خر ګنده ده چې علمي پرمختګ او تولنځي اټیاوي تمل د بلون په حوال کېږي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنه انکشاف ومومي. البته نه نبایې چې تعليمي نصاب د سیاسې بلونونو او د اسخاصلو نظریو او هیلو تابع شي.

هیله من یم دا کتاب له لارښونو او تعليمي پالان سره سم د فعالی زده ګړي د میترونو د کارولو له لاري تدریس شي او د زده کوونکو میندي او پلرونه هم د خپلو لونو او زامنو په باکفینه نبوونه او روزنه کې پرله پسې ګلهه مرسته وکړي چې د پوهنې نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هبواه ته نېښې بریاوې ور په برخه ګړي.

زه پر دې نکي پوره باور لرم چې زمود ګران استادان او بنوونکي د تعليمي نصاب په رغنه پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤولیت لري.
د پوهنې وزارت تل زیار کاردي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سیېٹلی دین له پستونو، د وطن دوستي د پاک حس په ساتنو او علمي معیارونو سره سم د ټولې د شرګندو اړتیاولو له منځي پراختیا ومومي.
به دې دې ګر کې د هپواد له ټولو علمي شخصیتونو، د بنوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو خنځه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنهه وړاندېزونو له لاري زمود له مؤلفانو سره درسي کتابونه په لاښه تاليف کې مرسته کړي.
له ټولو هغنو پوهانو خنځه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې پې مرسته کړي، له ملي او نمیو الو درنو موسسو، او نورو ملګرو هپرداونو شنځه چې د نوې تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدرين او د درسي کتابونو په چاپ او وپش کې پې مرسته کړي ده، منته او درناؤ کرم.
ومن الله التوفيق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

سیف الدین

۱۰	د تفريقي د عملني سره رسول د بور کولو (قرض) د اړتیا په	۲۸
۱۱	د تفريقي د عملني آزمونه	۳۳
۱۲	شپږم فصل	
۱۳	د عدادونود خط پېژندنه	۳۵
۱۴	د دوولسونو په شا او خوا کې د عدادونو پېړله	۳۷
۱۵	د عددی خط څخه په کار اخستنې سره د جمجمي عملیه	۳۹
۱۶	د عددی خط څخه په کار اخستنې سره د تفريقي عملیه	۴۰
۱۷	اووم فصل: ضرب	
۱۸	۱۸۵،۸۹۰ او ۱ عدادونو د ژبني ضرب جدول پېژندنه	۴۲
۱۹	۱۹ له (۱-۰-۰) د ژبني ضرب له جدول څخه د کار اجیستلو طریقه.	۴۲
۲۰	۲۰ د ضرب په عملیه کې د بدلون (تبديلی) خاصیت	۴۹
۲۱	۲۱ د یوه عدد ضربول په ۱،۰۱۰۰۱ کې	۵۷
۲۲	۲۲ ۵۰۱۰۰۱ ضربول په یوه عدد کې	۵۹
۲۳	اتم فصل: د اندازه کولو و اعادات	
۲۴	۲۴ د اوردواлиي د اندازه کولو واحد (متر)	۶۳
۲۵	۲۵ د سانتي متر پېژندنه	۶۵
۲۶	۲۶ د ديسی متر پېژندنه	۶۷
۲۷	۲۷ د مللي متر پېژندنه	۶۸

۷۰	.....	۲۷ د کیلو هتر پیژنده	نهم فصل: هندسه
۷۱	.....	۲۸ په شکلونو کې د تکي (نقطي) توته خط، نيمائي خط او خط پیژنده	
۷۲	.....	۲۹ خط د دولونو پیژنده	
۷۳	.....	۳۰ د زاويه دولونو پیژنده	
	.....		لسم فصل
۷۴	.....	۳۱ د خلاصو او ټولو شکلونو پیژنده	
۷۵	.....	۳۲ تخميني او دققي اندازه کول	
۷۶	.....	۳۳ د هربع، مستطيل او مثلث د محبيط (چاپيريال) پيدا کول	
	.....	یوولسم فصل: د ګكتلي، وخت او هایلاتو اندازه کول	
۷۷	.....	۳۴ د ګتلې د اندازه کول او واحد (کيلو گرام)	
۷۸	.....	۳۵ د ساعت (گوي)، پیژندنه	
۷۹	.....	۳۶ د ساعت به واسطه د وخت تاکل	
۸۰	.....	۳۷ د اونۍ - میاشت او کال پیژندنه	
۸۱	.....	۳۸ د جنتری پیژندنه	
۸۲	.....	۳۹ د لپتر پیژندنه	
۸۳	.....	۴۰ د ډیوه رقمي عددونو ضرب کول په څور رقمي عددونو کې.	
۸۴	.....	۴۱ د دوه رقمي عددونو ضرب کول په دوه رقمي عددونو کې	

دوليسم فصل

- ۱۱۴ ۴۲ دوش (تقسيم) د عملې پېژندنه .....
۱۱۷ ۴۳ د دوه رقمي عددونو ويشل په يوه رقمي عددونو بازدي ..
۱۲۱ ۴۴ د دري رقمي عددونو ويشل په يوه رقمي عدد بازدي ..
۱۲۴ ۴۵ د ضرب او ويش د عمليو آزمونه د يول په واسطه ..

ديلارسم فصل : کسر

- ۱۲۷ ۴۶ د کسر پېژندنه .....

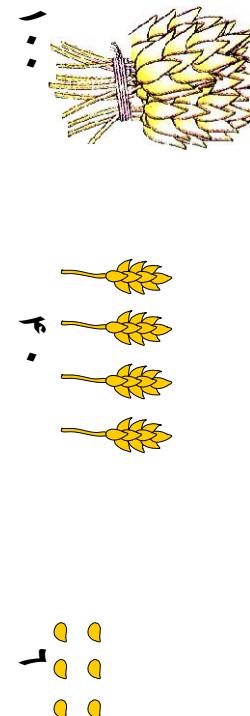
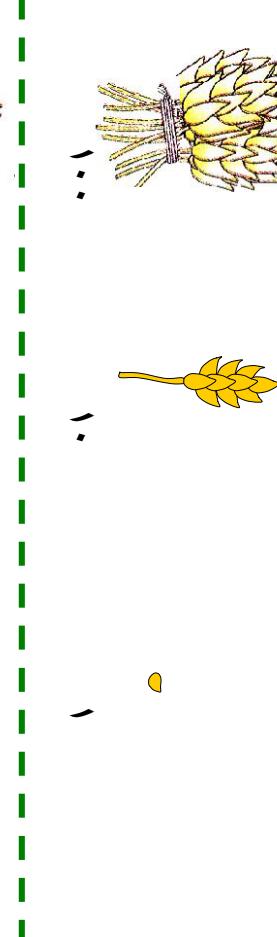
لورهی فصل

د عددونو مظاومي قیمت

هدف: زده کوونکي دې د یوه رقم مقامي قیمت په اړوندو مرتبو کې تشنیج کړئ شي.

ګر انو زده کوونکو تاسو مخکي د یویز و، لسیز و او سلیز و مرتبی پېښدلې دی دا چې د عددونو په لیکلو کې د مرتبو پېښدل موله‌ام دي یو خلې بیا د هغو یادو نه کړو.

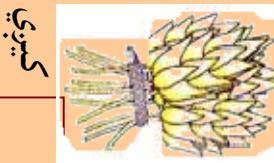
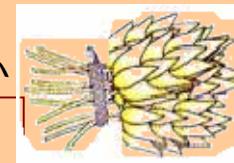

یویز	سلیز
۱	۱۰۰

پورته شکل د ۱۳۶ عدد راښی په داسې حال کې چې ۶ دانې غنډ ۶ عدد، او ۴ د غنډو ۱۰ داټه یې وږي د ۴۰ عدد او د غنډو یو سلی وږي د ۱۰۰ ۱ عدد راښی چې په جدول کې په لاندې توګه بشودل کړی.

۱. لاندی شکلونه په نظر کې ویسی د هغوله مخی، لاندی تشن ځایونه دک کړئ.

- پینچه سوه څلور اتیا
- دوه سوه پنچه دیر ش
- شپږ پنځو س
- او وه سوه څلور څلور ښېښت
- پنچه سوه در و پېشت

- ۱- لاؤندی هر یو عدد په حپلو دتا بچو کې په رقام سره ويچي.

مثال : ۸- یویز ۹ لسیز ۳ سلیز

کیبی

کیبی

کیبی

۱ یویز ۵ لسیز ۹ سلیز

۹ یویز ۹ لسیز ۸ سلیز

۲ دلاندی مثال ٹنخہ په کارا خستنی سرہ تشن ٹایوونہ پہ خلپو کتابچو

کیبی

- دلاندی مثال سره سه تش حایو نه په خپلو کتابچو کې دک کړئ.

۱۴ - لاندی عدو نه و لوئی او هر یو یه خپلو کتابچو کسی په حرو فو

١٢

An illustration of a yellow pencil with a red eraser writing the word "لیزیز" (Lizzy) on a brown paper bag. The pencil has a small feather icon next to it. Below the bag are four dotted lines for handwriting practice.

۵- د ۴ او ۱ په عددونو سره ځو دوه رفمي عددونه لیکلاي شئ؟

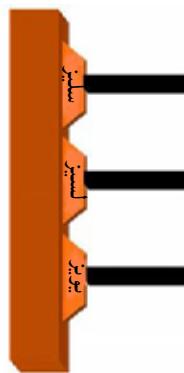
۲- دو سو پانصد و هشتاد و نه کیمیت کی تول هفده عدد و نه چیز ده

لوری د ۳ ر قم ته - ۷ فوییم افغانی لری د بېی سوری د ۳ ر قم ته او هاد کېيىن

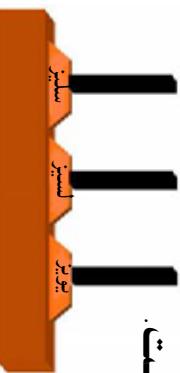
نوییر لری؟

دوب: د او رو ر قمهونو ارزبیت یوشی دی؟

بـ ۱۰۰ دلاری عدده بـ ۲۰۰ دلاری بـ ۳۰۰ دلاری بـ ۴۰۰ دلاری

هـ: د ۱۰ عدد په چوپت کې و بېسات.

۸- لاندې عددونه په نظر کې و نیسی.

النف - د ۱۶ په عدد کې چو یویز او چو لسیز شستو الی لری؟

بـ - د ۱۰ په عدد کې چو یویز، چو لسیز او چو سلیز لری؟

جـ - د اوهه نوی په عدد کې چو یویز او چو لسیز شستو الی لری؟

دـ - داته سووه په عدد کې چو یویز او چو لسیز شستو الی لری؟

هـ - د دووه رقمی تر تولو په کو چنی عدد کې چو یویز او چو لسیز شستو الی لری؟

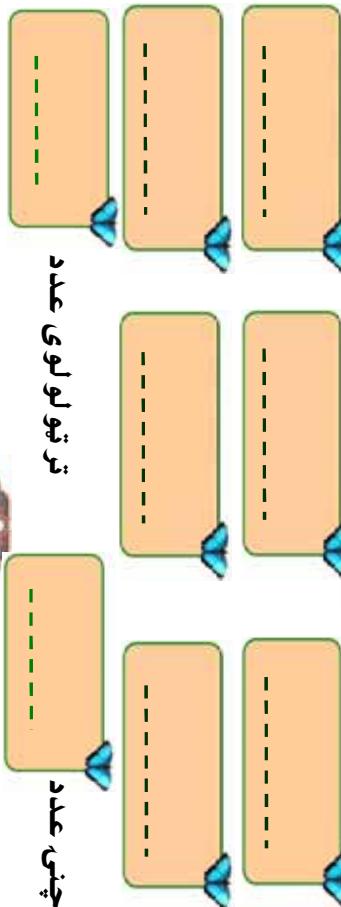
وـ - د دووه رقمی تر تولو په لوى عدد کې چو یویز او چو لسیز شستو الی لری.

به توکي کې د زده كۈنكۈر ئالىت

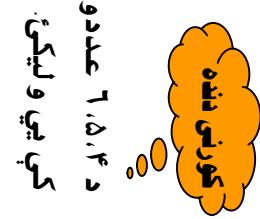
دلاندې شکلۇنو ياكارتۇنۋە دول د ۱، ۲، ۳ عددونه په نظر كې و نیسی چو چو درى رقمىي عددونه لېكلاي شىء، او هەمدە غۇرۇقى تىولو د كو چىنى، او تر تىولو د لوييو عددونو دۇمۇنە و اخلى.

تىولو كو چىنى عدد
تىولو لولۇ عدد

پساغلی بنسوونگی دی دزده کوونکو چخه دری تنہ د تو لکی
محبی ته ودر وی او هریوه ته دی د ۱، ۲، ۳ بیو بیو کارت ورکری.
او له هنغو چخه دی وغواهی چپ خپل اپوند کارت خپلو
تیو لکیوالو ته ونسی. بیا دی پساغلی بنسوونگی له زده کوونکو
چخه پو بسته وکری. تاسو د کارتوونو په واستله کوم دری رقمی
عدد لیکلای شئ. په دوهم وار دی دزده کوونکو ځایونه بدل
کری او لاس ته راندل عدد دی په جدول کې ولیکی په همدی
مول دی د ځایونو بدلو ته ادامه ورکری او د هر بدلون عدد
دی تر هغه و خت پوری په جدول کې ولیکی چې لاس ته راندل
عدد تکراری رانشی او په پای کې دی وشمیری چې څو دری
رقمی عددونه د ۱، ۲، ۳ عددونو چنده لاس ته راغلی دی او یو
له بله سره دی پر تله کری د مقامی قیمت یا مقامی ارزښت په
نظر کې نیولو سره دی ترتیب کری.

د ۴، ۵، ۶ عددونو چخه څو دری رقمی عددونه لاس ته راحی په خپلو کتابخونه
کې بیو ولیکی.

بہ توکی کی دڑدہ کو رنکر مالیت

- د مثال په توگه دواړه مساوی عددونه په خپلو کتابچو کې یو له بله سره ونبلو.

۲ - حل شوی مثال څخه په کار اخپستنی سره دنبی لوري جدو لو نه د کین لوري له جدو لو نو څخه داسې بشپړ کړئ چې هر رقم یې په خپلهه مرتبه کې راشی.

مثال:

۳ - د لاندې مثال په ډول د پوښتنو څو ابونه په خپلو کتابچو کې

ولیکي.

- مثال: د ۳۵ د عدد ار قام په کومو مرتبوکی فرار لري؟ (د ۴ د یویزو په مرتبه کې او ۳ د سليز و په مرتبه کې).
- د ۶۷ د عدد ار قام په کومو مرتبو کې فرار لري؟ ..... او .....
- د ۶۴ د عدد ار قام په کومو مرتبو کې فرار لري؟

په خپله خونسه یو عدد ولیکن جپ په هغه کې یویز لسیز

شتوالی ولری او و ایاست چې دا عدد څو رقمي دی؟

• په شمهير لو کې د ۵۹ له عدد ځخه دروسته کوم عدد راچي؟

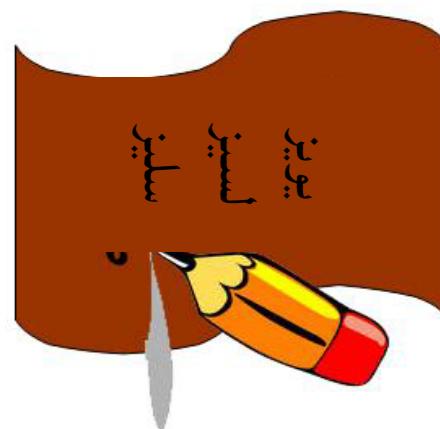
• په شمهير لو کې د ۹۹ له عدد څخه دروسته کوم عدد راچي؟

• په شمهير لو کې د ۹۹۹ له عدد څخه مخکي کوم عدد راچي؟

• د ۹۹۹ عدد څو رقمي دی؟

د ۴۰۰ او ۵۲ په منځ کې هغه عددونه ولیکن جپ د یویز و رقامونه یې^۶ وي؟

تخيين

دويم لوست: تجسس او تخمين کول

هدف: زده کونکی و کړۍ شي مخکي تر شمېرلور د تخمين به واسطه د شبابو مقدار يه تفريسي توګه پيدا کړي. وروسته له دقیق شمېرلور قیمت بې ولکي.

موږ چنې و خخت مقدار و نه تخمين کړو او پیدا د شمېرللو پېه واسطه دقیقه اندازه د یویز و او لسیز و په شکل تاکو. او گورو چې زموږ تخمين په کومه اند ازه حقیقت ته نژدی دی. پېه حقیقت کې تخمين کول یو هوښيار انه سوچ یا حدس دی چې د ذهن د انکشاف لپاره مهم ګنبل کېږي. عموماً په کورنیو کې د کو چنیانو د ساعت تیری د پاره دیره بنده ده. مثلاً که چېرې پېه کورنې، کې زرد الو و خورل شې او د هنغو مند کې (زرې) سره یو چای کړي او خپلو کو چنیانو ته وايې. څو دانې مو خورلې دي؟ چا زیاتې خورلې دي؟ چا لږې خورلې دي؟ هر یو د خپل ذهن سره سه سه یو عدد وايې په پای کې دقیق شمېرل کېږي. او لیدل کېږي چې د کوم یوه تخمين حقیقت ته نژدی دي؟

بنا على بنحو ذلك في يوم مقدار لمعلم مقدار د زاد زاد
آلو مندكي، د هندوابي يا خنيكى او ياكدو زيرى يمولكى ته
راوئرى او د تولوكى مخى ته دى كننكى دى تولوكى ته
دى زده دى شىءاً . شىءاً دى شىءاً دى شىءاً دى شىءاً دى شىءاً

شیخ احمد بن علی

શ્રી નાનાથ શ્રી કાંકળા

جَلَّ ذِي الْعِزَّةِ تَبَرُّهُ وَتَسْمَعُ لِصَوْتِهِ
كَلِيلٌ مَنْ يَقْرَأُ صَوْتَهُ وَمَنْ يَتَكَبَّرُ

卷之三

۴۳ لہ هر گروپ شخنه دی یو، یو تین راشی دیاکت یا کشواری

دنته مواد دی داسی وشمیری چبی لومری دی، لبس، لبس

卷之三

سُرہ پر تھے کامی

کوہم گر روپ او کوہم زدہ کوہنکی د مسایقی و رہونکی کبیری

هغه گروپ او هفه زده کوونکی دی تشویق شی.

دويام فصل

له (۱) ځخه تو (۰۰۰۰۰۰۰۱) پوری د عددونو لوستل او یکل

دریم لوست: د عددونو پېژندنه له ۰۰۰۰۰۰۰۱ ځخه تو ۰۰۰۰۰۰۱ پوری

هدف: زده کړنکي و کړای شي عذرنه له ۱۰۰۰ شده تو ۱۰۰۰۰۰۰۱ پوری دلوی
وشتیري او ولکي.

ګر انو زده کوونکو تاسو پوهېږي چې د ۹ له عدد د روسته (۱۰)
عدد راځي. دا عدد، د یویز او لسیز د مرتبه دی او د ۹۹ له عدد د روسته د
چې تو ۹۹ پوری دوه رقمي عددونه دی او د ۹۹ له عدد د روسته د
۱۰۰ عدد راځي چې د یویز، لسیز او سلیز درې مرتبه لو روکنکي دی
که چېږي د هڅوپه ټولو مرتبه کې د ۹ عدد د لوکل شې د ۹۹ عدد
لاس ته راځي. دادرې مرتبې لو مرتبه (د یویز و طبقه) بلل
کېږي تاسو له ۱ ځخه تو ۹۹ پورې ټول عددونه په دوهام ټولکۍ
کې لوسټلي دي چې په همدې طبقي پورې اره لري. که چېږي په
۹۹ باندې د یوه عدد ده زیات کړو د ۱۰۰۰۱ عدد لاس ته راځي چې
دا عدد څلور رقمویه لري چې څلور مرقام پی د (۱) عدد او په
دوهمي طبقي پورې اره لري تاسو په لاندې جدول کې دوه طبقي
لېډای شئ چې هره طبقي په درې مرتبې د (یویز، لسیز او سلیز)

لري.

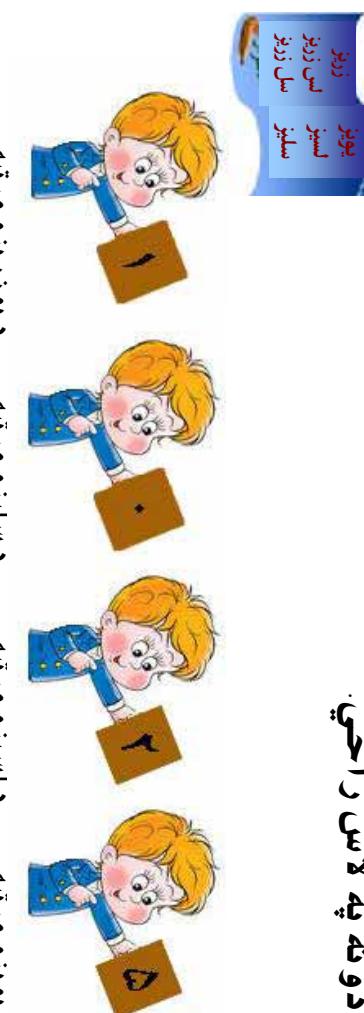
لومړۍ طبقيه (د یویز و طبقيه)		د همه طبقيه (زړنړو طبقيه)	
عدد	د یویز و مرتبه	د سلیز و مرتبه	د زړنړو مرتبه
د سلیز و مرتبه	د زړنړو مرتبه	د سلیز و مرتبه	د یویز و مرتبه
۹۹	۹۹	۹۹	۹۹
۱۰۰	۹۰	۹۰	۹۰
۹۹۹	۹۹	۹۹	۹۹
۱۰۰۰	۹۰	۹۰	۹۰
۲۰۰۰	۹۰	۹۰	۹۰
۵۰۰۰	۹۰	۹۰	۹۰
۹۰۰۰	۹۰	۹۰	۹۰

که چېرې اوس په د همه طبقه کې د یو زړیز و مرتبې ته پاړلنه
وکړي لیدل کېږي چې (۱) عدد په همدي طبقه کې دی او د
لومړۍ طبقې ټولې مرتبې یې صفر دی چې یو زړ لوسټل
کېږي. که چېرې د عدد (۱) د عدد په ځای د ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ او
عددونه وليکو د ۱۰۰۰، ۲۰۰۰، ۳۰۰۰، ۴۰۰۰، ۵۰۰۰، ۶۰۰۰، ۷۰۰۰،
۸۰۰۰ او ۹۰۰۰ عددونه حاصلېږي.

تاسو پوهېښې چې د یو رته عدد په ځای د ۱،
پورې اره لري که چېرې د لومړۍ طبقې د صفر و نو په ځای د ۱،
۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ او ۰ مختالف عددونه وليکل شې په دی
صورت کې د ۱۰۱۱، ۲۰۱۱، ۳۰۱۱، ۴۰۱۱، ۵۰۱۱، ۶۰۱۱، ۷۰۱۱، ۸۰۱۱، ۹۰۱۱ ...

عددونه په لاس راخېي.

۴ لوكې کې د زده کوونکو فعالیت

- الف: هغه عدد چې د یور ټېبیو ۴ کار تو یو ځنډه په لاس رائېي وليکي.
ب: نو مورې عدد ولوئ او په حرفاوونو باندې پې وليکي.
ج: د صفر کارت په کومه مرتبه کې موقعيت لري؟ د لوسټلو په
وخت کې تلغخ کېږي او که نه؟

پور و سرہ ولیگی

هر بیو زده گوونگی دی د طبقه یو جدول رسمن گری د ۷۰. ۱۳. ۱۸۷ و عدد نو رقمه دی په اړوندو مرتبا کی و لیکی او همادی نوموری عدد ونه په

بیویز سسیز سسیز بیویز

جندول دیتیں و دستہ ہ لیتکیں ۶ ندوہ ۶

دریں سبیر پیار

- دینخانہ زرخو اور عدداً و لیکیٰ پہ جدول ہے یہ بسیار سست اور رقموں میں پہ اور وندو مرتبہ کی ولیکیٰ۔

بیر بیر بیر

د یسوزر و دووه، او وه زرو اسه سسووه درې
چلوا یېبېت عدد و ده په رقم سره ولیکۍ او په جدول کې و بېباشت
چې د هر یوه د سلو په مرتبه کې کوم رقم را غلې دی؟

پیر سبیر دریز

د نو هور و عدد و نو ر قمونه یه خپلو کتابچو کی د لاندی جدول
په اسطله یه اړ وند مر تبوا کی ولیکن

۵- اته زره نهه سوه نهه و بیشت په رقم سره ولیکی او رقمو نهه بی په

لامدی جدول کپه اروندو مرتبو کپه ولیکی.

بويز	لسبيز	سلبيز	زريز
------	-------	-------	------

۶- خلور زرده يو سلو شپې په رقم سره ولیکی او رقمو نهه بی په
لامدی جدول کپه اروندو مرتبو کپه ولیکی.

بويز	لسبيز	سلبيز	زريز
------	-------	-------	------

۷- اته زره اووه سوه شپې نوي په رقم سره ولیکی او رقمو نهه بی د
جدول په اروندو مرتبو کپه ولیکی.

بويز	لسبيز	سلبيز	زريز
------	-------	-------	------

۸- دنهه زره نوي د جدول په اروند مرتبو کپه ولیکی.

بويز	لسبيز	سلبيز	زريز
------	-------	-------	------

۹- نههه زره نههه سوه نههه نوي د جدول په اروند مرتبو کپه ولیکی او
همد ۸، او ۹ گنيو پونستنو د مرتبو په منځ کپه توپير په خپلوا
كتابچو کپه ولیکي.

بويز	لسبيز	سلبيز	زريز
------	-------	-------	------

څرګه چې د ۹۹ په عدد پاندي ^(۱) عدد ورزيات شو د ۱۰۰ ۱ عدد په لاس راغلي
که چېرې د ۹۹ په عدد پاندي ^(۱) عدد زيات شي کوم عدد لاس ته راځي او
څو رقمي دي؟

دلاندی تشن خایونه په مناسبوو رقامونو سره د حل شوي مثال په

هول په خپلوا کتابچو کې دلک کړئ.

مثال: شپږ او یا زره دوه سوه

۷ ۲ ۲ ۰

۰ ۰ ۰

۵ ۲ ۰

۳ ۲ ۰

۶ ۰ ۰

پښتنۍ

۱) شل زره

۲) اولس زره شپږ سوه پنځه خلوېښت

۳) دوه دېرېش زره

۴) اته و پیشت زره پنځه دېرېش

للاندی عددونه لکه حل شوي مثال په حروفو باندي ولیکي.

مثال: ۳۸۹۳۰ - اته دېرېش زره نهه سوه دېرېش

۱	-	۱۵۰ ۰۴
۲	-	۷۳۶۴۲
.....	.....	.....
۳	-	۱۰۰۰
۴	.....	۸۷۰ ۰۷
۵	-	۹۹۹۹۹

زده کوو ګکي دې یو طبباتي جدول په خپلوا کتابچو کې رسه کې
پیا دي لاندی عددونه د جدول په خپلوا کتابچو کې رسه کې ولیکي او هم دي
به تورو ولیکي.

۹۵۹۹۹

۱۰۰۰۰۰

۳۳۴۰۰

۰۳۰

۱۸

لسان	زبان	لس زبان	سل زبان
------	------	---------	---------

کیتے ہوئے کیونکہ مدد و مدد کی تائی جدول رسم ۶۰۷۰۴۳ او ۶۰۷۰۴۲ کی خواجہ کا خیال ہے -

ذیتی ہوئے کیونکہ مدد و مدد کی تائی جدول رسم ۶۰۷۰۴۳ او ۶۰۷۰۴۲ کی خواجہ کا خیال ہے -

ذیتی ہوئے کیونکہ مدد و مدد کی تائی جدول رسم ۶۰۷۰۴۳ او ۶۰۷۰۴۲ کی خواجہ کا خیال ہے -

ذیتی ہوئے کیونکہ مدد و مدد کی تائی جدول رسم ۶۰۷۰۴۳ او ۶۰۷۰۴۲ کی خواجہ کا خیال ہے -

ذیتی ہوئے کیونکہ مدد و مدد کی تائی جدول رسم ۶۰۷۰۴۳ او ۶۰۷۰۴۲ کی خواجہ کا خیال ہے -

ذیتی ہوئے کیونکہ مدد و مدد کی تائی جدول رسم ۶۰۷۰۴۳ او ۶۰۷۰۴۲ کی خواجہ کا خیال ہے -

ذیتی ہوئے کیونکہ مدد و مدد کی تائی جدول رسم ۶۰۷۰۴۳ او ۶۰۷۰۴۲ کی خواجہ کا خیال ہے -

ذیتی ہوئے کیونکہ مدد و مدد کی تائی جدول رسم ۶۰۷۰۴۳ او ۶۰۷۰۴۲ کی خواجہ کا خیال ہے -

پنچ

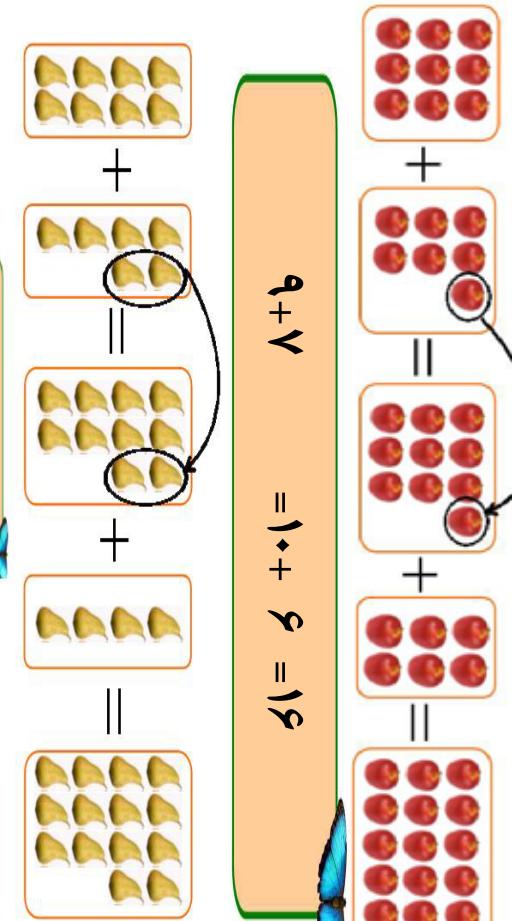
جډیم فصل: جډیم

پیشم لوست د جډیم یه ټاطلی کی د لس دا نه چوړو ګډوونو له جډوولو پنځه کار اخښیں
لر ۶۳ جډیم د چې ۶۴ ګډوونو له جډوولو پنځه کار اخښیں

سېږد، سېږد، سېږد

لاندې شکلويه او د هغتو اروند عواملیو ته پاامرله وکړي.

$$۹ + ۷ = ۱۶$$

$$۸ + ۵ = ۱۰ + ۴ = ۱۴$$

بې لولکۍ کې د زده کو رنکو موالت

د حل شوی مثال په دول کار وکړي او تشن ځایوونه دلک کړي.

$$\boxed{\square} + \boxed{\square} + \boxed{\square} = \boxed{\square}$$

۱ - لادی مثال په نظر کې و نیسأ او د هفده سره سمه د جمهې د عملی په نظر کې نيو لو سره تېش خایونه به خپلو کتابچو کې دلک گړي.

مثال: $\boxed{13} + \boxed{3} = \boxed{16}$

$$\begin{array}{r} \boxed{7} + \boxed{9} = \boxed{16} \\ \boxed{8} + \boxed{8} = \boxed{16} \\ \boxed{7} + \boxed{9} = \boxed{16} \\ \boxed{8} + \boxed{8} = \boxed{16} \\ \boxed{7} + \boxed{9} = \boxed{16} \\ \boxed{8} + \boxed{8} = \boxed{16} \end{array}$$

۲ - د پورته مثال په دول د لسو په جوړولو سره لاندې تېش خایونه دلک گړي.

$$\begin{array}{r} \boxed{1} + \boxed{7} = \boxed{8} \\ \boxed{2} + \boxed{6} = \boxed{8} \\ \boxed{3} + \boxed{5} = \boxed{8} \\ \boxed{4} + \boxed{4} = \boxed{8} \\ \boxed{5} + \boxed{3} = \boxed{8} \\ \boxed{6} + \boxed{2} = \boxed{8} \\ \boxed{7} + \boxed{1} = \boxed{8} \end{array}$$

۳ - د پورته مثال په لاندې تېش خایونه دلک گړي.

$$\begin{array}{r} \boxed{1} + \boxed{6} = \boxed{7} \\ \boxed{2} + \boxed{5} = \boxed{7} \\ \boxed{3} + \boxed{4} = \boxed{7} \\ \boxed{4} + \boxed{3} = \boxed{7} \\ \boxed{5} + \boxed{2} = \boxed{7} \\ \boxed{6} + \boxed{1} = \boxed{7} \end{array}$$

۴ - د پورته مثال په لاندې تېش خایونه دلک گړي.

پېښې

چو د دندونه د شوې چې او د جمهې د سره د دندونه د شوې چو د دندونه د شوې

شپرلم لومست: د خو رقمي عددونو جمع چې د جمعي حاصل يې له ۰۰۰۰۱ ا زيات نشي

هدف: زده کورنکي و کړائي شي د خو رقمي عددونو د جمعي حاصل په لاس راوري.

- زده ګوونکي پوهه شي چې په هره هر تبه کې یوازي یو رقم لیکلای شو.

پاړلرنه و کړئ: تاسو د حاصل لرونقو عددونو جمع په ګوچنيو عددونو کې په دو هم ټولګي کې ولوستل او زده موګل د جمهې عملیي په لویو عددونو کې داسې په نظر کې و نیسی.

مثال:

$$\begin{array}{r}
 & & & 0 & 0 \\
 & & & 2 & 5 \\
 & & & 3 & 4 \\
 & & & 4 & 7 \\
 & & & 5 & 6 \\
 + & & & 6 & 7 \\
 \hline
 & & & 9 & 3 \\
 & & & 0 & 1
 \end{array}$$

به توګلي کې د زده کورنکو له مالیت

مخامخ پوښتنی حل کړي:

$$\begin{array}{r}
 & & & 0 & 0 \\
 & & & 2 & 6 \\
 & & & 3 & 4 \\
 & & & 4 & 7 \\
 & & & 5 & 6 \\
 + & & & 6 & 7 \\
 \hline
 & & & 9 & 3 \\
 & & & 0 & 1
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & & & 0 & 0 \\
 & & & 2 & 6 \\
 & & & 3 & 4 \\
 & & & 4 & 7 \\
 & & & 5 & 6 \\
 + & & & 6 & 7 \\
 \hline
 & & & 9 & 3 \\
 & & & 0 & 1
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & & & 0 & 0 \\
 & & & 2 & 6 \\
 & & & 3 & 4 \\
 & & & 4 & 7 \\
 & & & 5 & 6 \\
 + & & & 6 & 7 \\
 \hline
 & & & 9 & 3 \\
 & & & 0 & 1
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & & & 0 & 0 \\
 & & & 2 & 6 \\
 & & & 3 & 4 \\
 & & & 4 & 7 \\
 & & & 5 & 6 \\
 + & & & 6 & 7 \\
 \hline
 & & & 9 & 3 \\
 & & & 0 & 1
 \end{array}$$

لاندې پوښتنی حل کړي:

$$\begin{array}{r}
 & & & 0 & 0 \\
 & & & 2 & 6 \\
 & & & 3 & 4 \\
 & & & 4 & 7 \\
 & & & 5 & 6 \\
 + & & & 6 & 7 \\
 \hline
 & & & 9 & 3 \\
 & & & 0 & 1
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & & & 0 & 0 \\
 & & & 2 & 6 \\
 & & & 3 & 4 \\
 & & & 4 & 7 \\
 & & & 5 & 6 \\
 + & & & 6 & 7 \\
 \hline
 & & & 9 & 3 \\
 & & & 0 & 1
 \end{array}$$

۱- د حاصل څخه په کار اخستنی سره لاندې پونتنتی حل ګړي.

$$1443 + 3456 = 4899$$

$$\begin{array}{r} & & 9 & 9 & 9 & 3 \\ + & & 4 & 0 & 9 & 0 & 7 \\ \hline & & 9 & 9 & 9 & 0 & 0 \end{array}$$

۲- پونتنتی خپلو کتابچو ته نقل او په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکي.

$$\begin{array}{r} & & 1 & 8 & 6 & 3 \\ + & & 3 & 4 & 9 & 4 \\ \hline & & 1 & 3 & 0 & 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} & & 1 & 7 & 6 & 2 \\ + & & 3 & 4 & 9 & 4 \\ \hline & & 1 & 0 & 0 & 6 \end{array}$$

- ۳- احمد ۱۴۸ افغانی، لري پلار یې د سودا را ټیو لو پاره ۱۰۷ افغانی ورکړي او س د احمد سره څو افغانی شته؟
- ۴- په یوه بن کې د بادامو ۱۸۰ نیالکي او د زردا لاناو، ۵۰ نیالکي شته، معلوم یې کړي چې په بن کې ټول څو نیالکي دي؟
- ۵- کریم له ذبیح څخه ۱۸۰ افغانی، زیاتي لري. که چېرې ذبیح افغانی، و لري د کریم پیسې معلوم ګړي.
- ۶- د اختر په ورځ پلار خپل زوی کریم ته ه افغانی، او نور و ۴ ورو ښو یې، هم هر یوه کریم ته ۵۰ افغانی، ورکړي معلوم یې کړي چې او س کریم څو افغانی لري؟

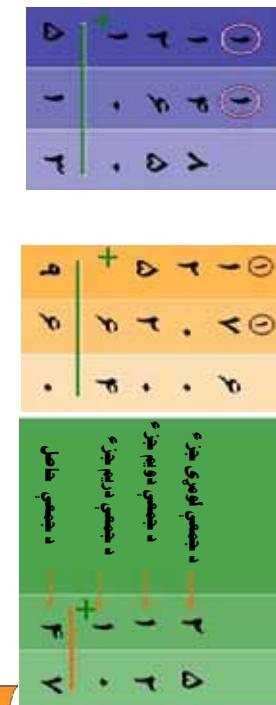
کورنۍ نشه

د پونتنتی په ډول یوه عبارتی پونتنته ترتیب او حل ګړي.

اووم لومست: د هنخو عددونو جمی په له دوو جزو ځنهه زیبات ولري

هداف: زده کړو ټکي وکړۍ شپږ د جمعې عملیه چېبې له دوو جزو څخهه زیبات اجر اوی ولري سر تهه ورسوی.

به ټولکي کې د زده ګورنکو فعالیت
ا-) جمع په کړئ.

$$\begin{array}{r} & + \\ \text{الف:} & \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 1 & 2 \\ \hline \end{array} & \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 1 & 2 \\ \hline \end{array} \\ \hline \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & + \\ \text{ب:} & \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 1 & 2 \\ \hline \end{array} & \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 1 & 2 \\ \hline \end{array} \\ \hline \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & + \\ \text{ټ:} & \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 1 & 2 \\ \hline \end{array} & \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 1 & 2 \\ \hline \end{array} \\ \hline \end{array}$$

- ۱- ټول هغه عددونه ولیکن چې د جمعي حاصل یې ۹ شې په داسې حال کې، چې اجز او په یې تکرار نشي.
- ۲- ټول هغه عددونه ولیکن چې د جمعي حاصل یې ۱۲ وي او مساوی اجز او په ولري.

جمع په کړئ:
کورنکو شونه

$$\begin{array}{r} & + \\ \begin{array}{c} 1 \\ 2 \\ 3 \\ 4 \\ 5 \\ 6 \\ 7 \\ 8 \\ 9 \end{array} & \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 1 & 2 \\ \hline \end{array} \\ \hline \end{array}$$

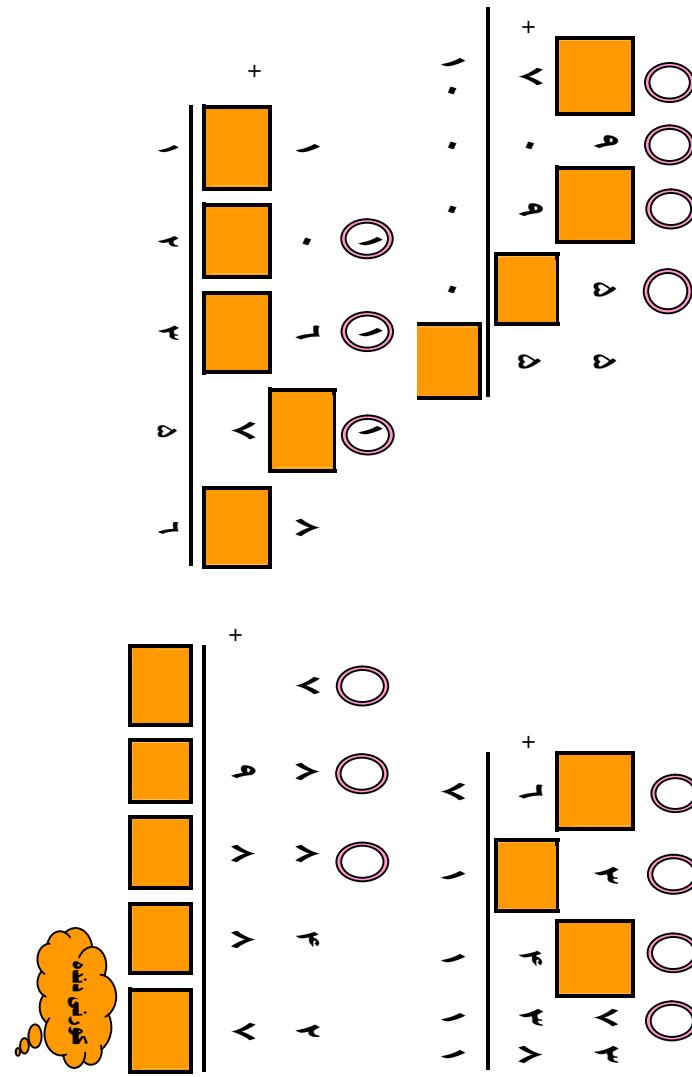

$$\begin{array}{r} & + \\ \begin{array}{c} 1 \\ 2 \\ 3 \\ 4 \\ 5 \\ 6 \\ 7 \\ 8 \\ 9 \end{array} & \begin{array}{|c|c|} \hline 1 & 2 \\ \hline 1 & 2 \\ \hline \end{array} \\ \hline \end{array}$$

پوښتني:

- ۱- یوه بنو ال د ۳۶۲۰۰ افغانيو منې د ۱۲۰۰۰ افغانۍ ناك او د ۱۱۰
افغانیو شمختالو و پلورل معلوم کړي چې نوموري بنو ال تسوی
څو افغانی په لاس راوري دي؟
- ۲- یوه هتني، وال په لومړي ورځ د ۱۲۰۰ افغانۍ په دوهمه ورځ د
۱۲۰ افغانیو په دريمه ورځ د ۱۸۰۰ افغانۍ او په څلورمه ورځ د
۱۲۰ افغانیو اجناس پلورلي دی معلوم کړي چې هتني وال په
څلور و ورځو کې تولې څو افغانۍ په لاس راوري دي؟
- ۳- لا بدې پوښتنې خپلو کتابچو ته نقل او تشن ځایو نه په مناسبو
عددو نو سره دک کړي.

د توكر اوبلو یوې فابر یکې په لومړي ورځ ۴۳۰ متره تسوکر، په دوهمه ورځ
کړي چې په درې واره ورځو کې بې توله څو متره تسوکر او بلې دی.
۷۴۰ متره توكر او په دريمه ورځ ۱۰۲۰ متره تسوکر تولید کړي دی معلوم یې

اتم لوست: د جمعی د عملی ازمویل

هدف: زده کورونکي و کړو اشي د جمعی د عملی به صحیح والي پاښۍ خپل ځان دواړه من کړي.

$$\begin{array}{r} 322 \\ + 741 \\ \hline ? \end{array}$$

شاکر، فهیم ته وویل. کولای شي چې د ۳۲۲ د ۲۲۲ د ۲۰۷۶ له عدد سره جمع کړي؟
فهیم وویل هو، داسې بی جموع کوم:
شاکر وویل: څرګه پوهېږي چې پوښته دې صحیح حل کړي
ده او که غلطه؟

فهیم وویل: ددې کار د پاره د جمعی د اجز او ۶
خایو هه بد لوو او د جمعی عملیه سر ته رسو.
$$\begin{array}{r} 1071 \\ + 322 \\ \hline 1393 \end{array}$$

څرګه چې په دواړو حالتونو کې عینې عدد

لاس ته راغلی نو څو اب صحیح دی.

کوټه دندو

لاندې پوښتنې لومړۍ په کتابچو کې جموع او بیاې و آزمويں.

$$\begin{array}{r} 29764 \\ + 50235 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10860 \\ + 2815 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2345 \\ + 1023 \\ \hline \end{array}$$

١. لاندی عددونه لومړي جموع او بیاپی امتحان کړئ؟

$$\begin{array}{r} 17891 \\ 1650 \\ + 63425 \\ \hline 71846 \end{array}$$

٢. د ۵۰۱۰۱۰۱۰۱۰۱ عددونه یو له بله سره جموع او امتحان کړئ؟

٣. د ۹۹۹۹ لسه عدد خخنه دوه مخکننی او دوه وروستي
عددونه یو له بله سره جموع او امتحان کړئ.

٤. په یوہ بین کې ۱۰۰۰ د منو نیالګیو شتوالی در لسود ۱۶۷۴۵
نیالگی یې نور کښیو دل او س په بین کې څو نیالگی شسته. په
دوه دو له یې ځواب په لاس راورئ.

کوڼ دندو

لاندی پوښتنې لومړي په خپلو کتابچو کې حل او بیاپی وازمویں.

$$\begin{array}{r} 142 \\ 164 \\ + 780 \\ \hline 208 \end{array}$$

څلورم فصل

تغرييچ

نهم لوست: له یو بل څخه د دوه رقمي، درې رقمي را څلور رقمي عدادونو تغريچ

هدف: زده کو وکي په دوه رقسي، درې رقسي او څلور رقسي عدادونو کې تغريچ سرته ورسو.

پاهمارنه و کړئ:
احمد افغانائي لري په ۴۲ افغانائيو یې ډاله او ګتابچه راوېښول او س د احمد سره څو افغانۍ پاتې دی؟

$$\begin{array}{r} \text{غمروق منه} \\ ۹۴ - ۴۲ = ۵۲ \\ \hline \text{غمروق} \\ \hline ۵۲ \end{array}$$

د تغريچ حاصل

کريمه ۱۳۷۸ کريمه مېږي لري. که چېږي د هغو شنځه ۲۸ کريمه هېټو وال ۳۹۸۰ متره په کر درلو د که چېږي په له هغو شنځه خر څې کړي څو کړي په منې د هغه سره پاتې دی؟

$$\begin{array}{r} ۱۳۸ \\ - ۲۸ \\ \hline ۱۱ \end{array}$$

یوه هېټو وال ۳۹۸۰ متره په کر درلو د که چېږي په له هغو شنځه ۷۷۸۰ متره توکر پلور لی وي څو متره توکر پلور ورسه پاتې دی؟

$$\begin{array}{r} ۳۹۸۰ \\ - ۷۷۸۰ \\ \hline ۲۲۰ \end{array}$$

کوانٹ ننده

هر یو زده کو وکي دې یو ه عبارتې په نښته په ترتیب او حل کړي؟

۲۶

گوگر یا زیر که عخشانک عالج هست بیش از نهاد

- ۱۸۱۴۰ - ۱۸۱۴۹
۱۷۶۸۶ ۱۷۹۷۹

گوگر و رسیده که شده تا میوه باشد و باید که بخواهد
که سرمه را در چشم خود بخورد و بینه بینه بخواهد
که لامپ یا زرمه را در چشم خود بخورد و بینه بینه
که لامپ یا زرمه را در چشم خود بخورد و بینه بینه
که لامپ یا زرمه را در چشم خود بخورد و بینه بینه

که لامپ یا زرمه را در چشم خود بخورد و بینه بینه

لسم لوت: د تغريق د عملی سره رسول د پور اخیستلوه اړتیا په صورت کې

هدف: که ټبرې د مفروق منه د کوسي مرتبې رقم د مفروق د هم هعنی خنځه کړېږي وړي زدده کورنکي د وروستي رقم څنډه یېور اخیستلو سره د تغريق عمليه سره ورسولاي شي.

ګر انو زده کوونکو څرګه چې د عددونو په جمجم کولو کې مسو یو لسی د یویزرو له مرتبې څخه و لسیز و ته او یو سلی د لسیزو له مرتبې څخه د سلیز و مرتبې ته انتقال کړل، د عددونو په تغريقي کې کولای شئ د لسیز و له مرتبې څخه یو لسی د یویزرو مرتبې ته او یاد سلیز و له مرتبې څخه لسیز و ته او یاد زریزو له مرتبې څخه د سلیز و مرتبې ته انتقال کړئ او د تغريقي د عملی په حل کې له هغه څخه کار و اخلى.

۱ مثال:

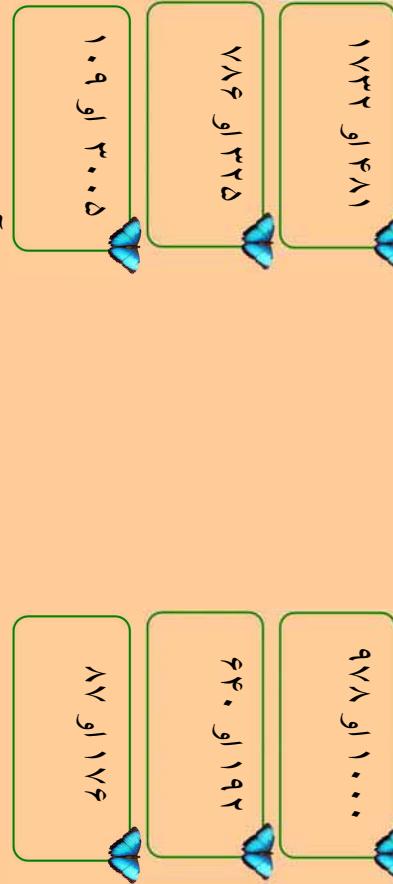
$$\begin{array}{r} 17 \\ \times 5 \\ \hline 85 \end{array}$$

لا ددي پونستني حل کړئ.

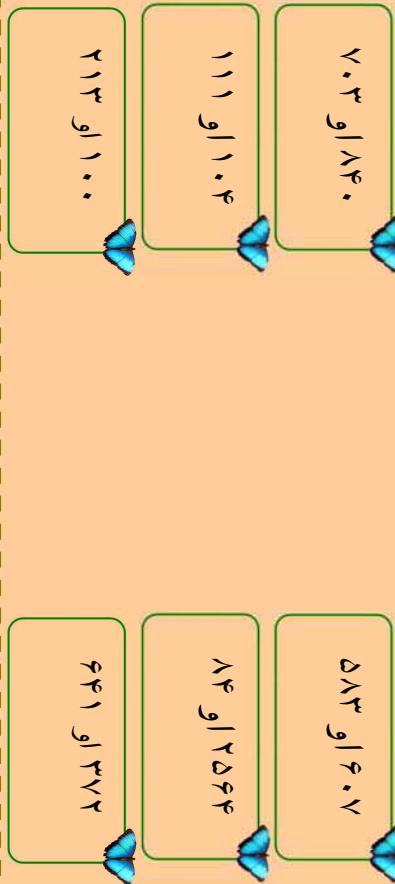
$$\begin{array}{r} 300 \\ \times 248 \\ \hline 7358 \end{array}$$

ڏئو گر لمعاڻه هئم چهار چنگ ٿي ۱۷۴ ٿئيش
ڏئو گر چهار چنگ ٿي ۱۷۴ ٿئيش

ڏئو گر چهار چنگ ٿي ۱۷۴ ٿئيش
ڏئو گر چهار چنگ ٿي ۱۷۴ ٿئيش

ڏئو گر چهار چنگ ٿي ۱۷۴ ٿئيش
ڏئو گر چهار چنگ ٿي ۱۷۴ ٿئيش

د جھي او ٺڙري تعريفونه:

۱ - د ڪري، يا چو ڪاڌت په د نهه د وو ڄنه یو لهه
د جھي او ٺڙري تعريفونه:

٦- په یووه الوتکه کې .٣٠ ٣٣ تنه مسافر دی .١٢٠ تنه یې یووه هوائی دگر کې کوز ششول او .١٢٠ تنه نور نومورې الوتکی ته وختل. اوس د مسافرینو شمیر څو تنه دي؟

٧- په یووه کارتن کې .١٠٠ ١ دانه یېز دوه قطیله قلمونه و که چېر ٤٨ داني قلمونه زده کوونکو ته ویشل شسوی وي نور څو داني قلمونه پاتې دې؟

٨- که چېري دریم (اللف) تو لګي په حاضري کې ٣٧ زده کوونکي او د دریم (ب) په تو لګي کې ٤٣ زده کوونکي شامل وي، په داسې حال کې چې په دواړو تو لکيو کې .١ تنه غږير حاضر دي، نزو په دواړو تو لکيو کې د حاضر زده کوونکو شمیر معلوم کړئ؟

٩- چېر گانو په دوو فارمونونو کې .٠٠ ٩ چېر گان شسته دي. که چېري د هغه په یووه فارم کې ٢٧٩ چېر گان وي د بل فارم د چېر گانو شمیر معلوم کړئ.

١٠- که چېري د چېر گانو په یووه فارم کې .٥ چېر گي او په بل کې ١١ چېر گې وي. په دواړو فارمونونو کې د جوړو چېر گو شمیر معلوم کړئ په داسې حال کې چې د هفتو د نار و غنو چېر گو شمیر ٢١ وي؟

کونځ دندو

د تصریق یوه عبارتی په بستنې وليکي او حل ېړي.

۱- لادی پونتنه حل کری!

$$1421 + 218$$

$$+ \rule{1cm}{0.4pt}$$

۱۱- احمد یو خوراک، محمدود دوه خوراکه او سلیم دری خوراکه کتاب و خورل او دهول خاوند ته بی .۵

۱۲- کریم ۹۸۰۰۰ هر یو ته بی ۹۹۹۹۹ افغانی دېسو و نخی دارتیا شیانو لپاره و رکری، معلوم کری چې د کریم سره څو افغانی پاتې دی؟

۱۳- د؟ = ۶۴ - ۱۶۵ د تغیریق عملیه په نظر کې ویسی هغه حل کری! بیا داسې عبارت ورته ولیکن چې د عملیب مضموم و پښی.

۱۴- کوئندو دی زده کوو دکی په خپلکو شیخو په نهاده

$$\begin{array}{r}
 & 811 \\
 & - 618 \\
 \hline
 & 193
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 & 4039 \\
 & - 20 \\
 \hline
 & 4019
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 & 7047 \\
 & - 78 \\
 \hline
 & 7039
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 & 109 \\
 & - 613 \\
 \hline
 & 48
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 & 1214 \\
 & - 4018 \\
 \hline
 & 812
 \end{array}$$

او سوی یوپی کوم یوپی سوی او (۱۹۸۷۶) و (۷۸۶۴۲) د - ۱۴
کوم بیب کوچنی دی؟ له لوی عدد چند کوچنی عدد
تپریق کری! $4352 \times 4321 = ?$ $4352 - 304 = ?$
تپش خایوه په مناسبيو نېښو دل کړی!

$$\begin{array}{r} 4352 \\ \times 4321 \\ \hline 7843 \\ 17642 \\ \hline 187981 \end{array}$$

لاندې ټونېښتې حل کړئ!

$$\begin{array}{r} 1842 \\ - 8234 \\ \hline 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1076 \\ - 9328 \\ \hline 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 76421 \\ - 67843 \\ \hline 1 \end{array}$$

یوو لسم لوست: د تصریق د عملی ازموینه

ازموینه

آزموینه

مشال	
د تغیریت حاصل	۴
مغروف منه	۸
—	۲
د تغیریت حاصل	۴
مغروف منه	۳

د دی لپاره چې یوه شو د تصریق پوښتنه مو په صحیح او سمه توګه حل کړي ده او که نه؟ هغه په لاندې توګه آزمویو:

هدف: زده کورنکی پوھ شي چې د تصریق پوښتنه په صحیح ترکه حل کړي ده او که نه؟

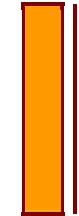
د تصریق د عملیب د آزموینې لپاره لومړي د تغیریق حاصل له مغروف سره جمع کړو کله چېږي مغروف منه لاس ته راشی پوښتنه صحیح ده او له هغه پر ته علطه ده.

پوښتنې:

آزموینه:

- ۱- د حل شسوي مثال په توګه لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې

آزموینه:

۸۴۴۷

۶۲۴۵

آزموینه:

۷۶۲۹

۴۵۵۲

هر زده کونکي دې په خپله یوه پوښتنه ولیکي او حل دي کري يې بیا دې وازموی.

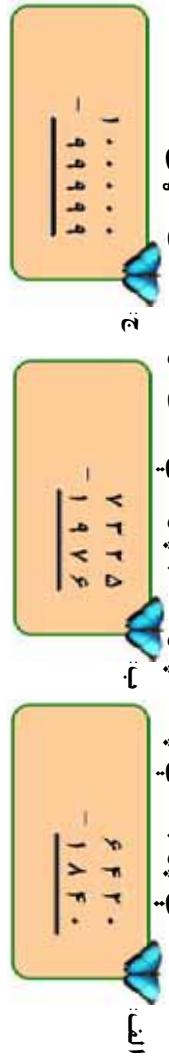

۲- لاندې یو نستنې په خيلو کتابچو کې حل او امتحان کړي.

۱- ۹۹۹۹۹ -

۷۳۲۵ -

۱۸۴۰ -

۳- یوه بنوال، ۱۱۰۸، (نيالکي وپورل، ۱۱۰۸، نياکي له هفه سره پاتې شول. معلوم یې کړي چې نوموري بنوال تسل څو نياکي در لودل؟

۴- یوه مال لرونکي، ۱۱۰۰۱ مېښې د لودل، نوموري ۱۱۰۴ مېښې وپورلې معلوم یې کړي چې څو مېښې ورسه پاتې دې؟

۵- یوه توکر خر څوونکي په څلورو ورځو کې ۲۰۲۸۷۶۰۱ افغانیو ټهکر پلورلى دې. که چېږي په لومړۍ ورځ يې ۱۱۰۰۱ افغانیو، يه دویمه ورځ يې ۱۶۰۷۰ افغانیو او په دريمه ورځ يې ۱۱۰۰۰۱۸۰۰ افغانیو توکر پلورلى وي. د هغه د څلورمى ورځی پلورنه معلومه کړي؟

۶- یو تن مامور په میاشت کې ۱۰۰۳۴ افغانی، معاش اخلي که چېږي افغانی، د اورو او ۱۰۰۰۲ افغانی، د کور کرایه ورکړي. ۷- یوه بزګر یه یو کال کې ۱۰۰۰ منه غنډ حاصل و اخیست، ۱۰۰۰ منه یې د خپل خوراک لپاره و ساتل، پاتې چومره غنډ و پلورې تر څو خپل بورې ارتیاوې بشپړې کړي؟

۸- افغانی، له هغه سره پاتې کېږي؟

زده کو وکړي دې د خپل پوهې او ذوق سره ساده د تېريې یو نښه زده کو وکړي دې د خپل پوهې او ذوق سره ساده د تېريې یو نښه ترتیب کړي، بیا دې نفع حل او آزمويې؟

کوانونده

پنجم فصل: د عددونو خواه

دولسم لوست: د عددونو د خط پېژنده

هدف: زده ګرونکي د عددونو خط و پېژني او په ترتیب سره عددونه په همه پالندې و لیکلاني شي.

۱ - د عددی کارتونو د شکلنو خخه په کار اخپستنی سره د

لاندې جدول تشن ځایو یه ډک کړي!

۱	۲	۳	۴	۵
۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰

۲ - د پورته ډک شوی جدول خخه په کار اخپستنی سره د
لاندې خط په هغو ټکو باندي چې عدد لیکل شوی نه دی
په ترتیب سره په څنپلو کتابچو ګې د هغمو اړوند عدد
ولیکن.

الف: د پیل ټکی په صغر کې قرار لري.

ب: د صغر ټکی د عددی خط د پیل (مبدأ) په نامه یادېږي.

ج: دا دول خط د عددونو د خط په نامه یادېږي.

د: د ۱، ۲، ۳، ۴، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰ عددونه د اسې ترتیب کړو.

۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸

- د عددونو یو خط په خپلو کتابجو کې رسماً گھری د هفه په منځ

باندي لس تکي په مساوی فاصلو سره جلا کړي په ترتیب
سره عددونه له کینه لوري څخه نښي لوري ته وليکي!

۱- یو زده ګوونکي دی د تولکي مخني ته په قدم وهلو پیل
وکړي او نور زده کړو ونکي دی د هفه قدمونه حساب
کړي او د عددونو د خط په منځ باندې دې وښي.

۲- د ۳، ۵، ۷، ۹، ۱۱ او ۱۳ عددونه په ترتیب سره د عددی خط په
منځ وليکي.

۳- د ۱، ۳، ۵، ۷، ۹ او ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۹ عددونه په ترتیب سره د

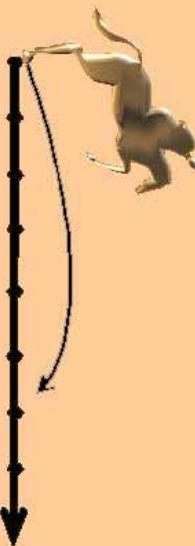
کو چنیو عددونو څخه د لویو عددونو خواته وليکي!

۴- د لاندې خط تکي په نظر کې ونیسي! عددونه په ترتیب
سره د کینه لوري څخه نښي لوري ته وليکي!

د عددونو خط په خپلو کتابجو کې رسماً گھری د ۱۱، ۱۳ او ۱۵

عددونه په ترتیب سره د عددونو په خط باندې وليکي.

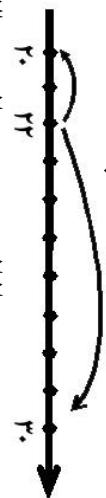

دیار لسم لوسٹ: دوو لسونو ہے شا او خواکی د عددونو برتله

هدف: زده کورنکی لسوونو ته تردي عددوونه يعني (۱۰ ، ۲۰ ، ۳۰ ، ۴۰ ، ... ته تردي عددوونه)

تشخيص کرنائی شي.

مثال: د ۲۲ د عدد د عددونو په خط پاندي یې لاندي تو گه بنو دل شوی دی، د ۲۲ عدد کوم یوه لسوونو ته تردي دی؟ یعنی ۲ ته او که ۳ ته تردي دی؟

د خطل په منځ باندي ليدل کيږي چې د ۲۲ عدد د ۳۰ او ۳ عددونو په منځ کې فرار لري څرګه چې ۲ له ۰ ۲ خڅه د ۳ واحدونو په اندازه او د ۳ خڅه د ۸ واحدونو په اندازه فاصله لري نو ۲۰ عدد ته تردي دی، نسبت د ۳۰ عدد ته نومونه ۲۲ یې ۲۰ باندي حساب وو.

پوبنته: آیا تاسو ۲۵ په ۰ که په ۳ باندي شمېری یعنې کوم یوه ته تردي دی؟

خواب: د ۲۰ او ۳ په منځ کې فرار لري کله چې د اس پېښېري موږ هغه د لوی لس خواته شمېر و یعنې د ۳۰ عدد ته تردي شمېر و.

کوم

- ۱- هغه عددونه چې د ۰ او ۰ په منځ کې فرار لري کوم یې ۰ ته او کوم یې ۰ ته شمېرل کېښېري جلا چې ولیکۍ
- ۲- هغه عددونه چې د ۰ او ۰ په منځ کې فرار لري کوم عددونه چې ته شمېرل کېښېري پېښې دی؟ وې لیکۍ

شمېرل کېښېري جلا چې ولیکۍ د ۹۱ او ۹۷، ۹۸، ۹۹ او ۱۰۰ ته

٤

٥

٦

٧

٨

٩

١٠

١١

١٢

١٣

١٤

١٥

١٦

١٧

١٨

١٩

٢٠

٢١

٢٢

٢٣

٢٤

٢٥

٢٦

٢٧

٢٨

٢٩

٣٠

٣١

٣٢

٣٣

٣٤

٣٥

٣٦

٣٧

٣٨

٣٩

٤٠

٤١

٤٢

٤٣

٤٤

٤٥

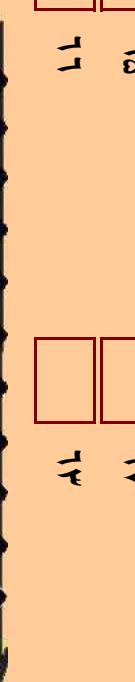
٤٦

٤٧

٤٨

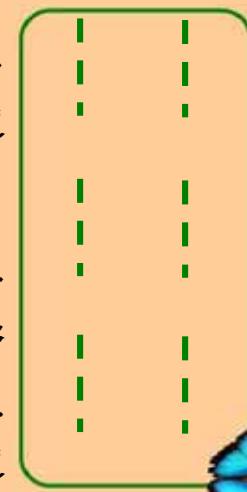
٤٩

٥٠

- ١- لاندی عدد دیر نژدی لس ته د حل شوی مثال په توګه وشمیری او تیش خایویه دک کړی!
- ٢- لاندی د عددونو خط په نظر کې ونیسی در کړل شوی عددونه دیر نژدی لسویو ته وشمیری او تیش خایویه دک کړی.

مشتمل

٤- خو عددونه ١٠ ته شمیرل لای شئ يعني ، ٦ ته نژدی یه کېږي؟

کړانګ دنده

٥- خو عددونه ١٠ ته شمیرل کېږي یعنی دی یه خیلوو کتابچو کې په ترتیب سره ولکی؟

٦- هغه عددونه چې ١٠ ته شمیرل کېږي یعنی دی یه خیلوو کتابچو کې په ترتیب سره ولکی؟

٣٨

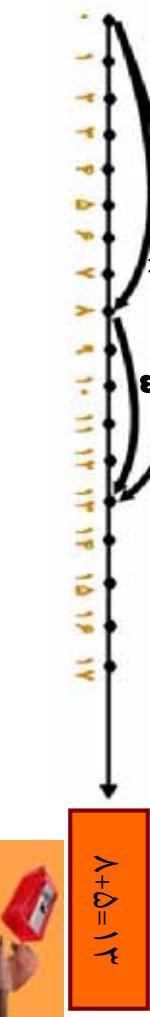
څواړ لسم لوست: د عددی خطي څخه په کار اخېستې سره د جمیع عملیه

هدف : زده ګوړنکی روکړۍ شي د جمیع عملیه به عددی خط په باندې سره ته ورسو.

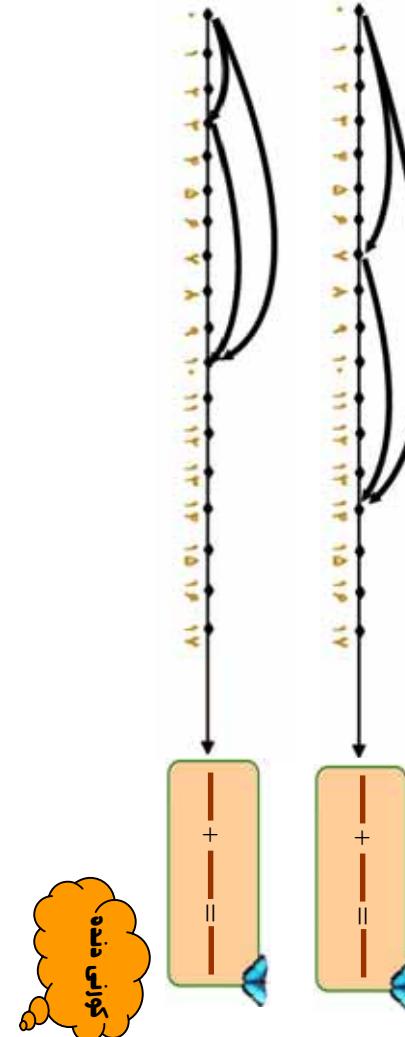
مثال: $13 = 8 + 5$ د جمیع عملیه په عددی خط په باندې د اسې سره ته رسو.

لوړۍ د لاندې عددی خط په مخت باندې $13 = 8 + 5$ د عدد په نښه کړو، وروسته له هغه د په نښه شوې نقطې څخه د 8 واحدونو په اندازه نښي خواله حرکت کړو. ليدل ګیږې چې 13 عدد ته رسیب و دا عدد 8 او 5 د عددونو د جمیع حاصل نښي.

$$8 + 5 = 13$$

د لاندې شکلونو له مخې دریاضي افاده یې وليکۍ او د جمیع عملیه سره ته ورسو!

کوځتندو

لاندې عملیه د عددی خط په مخت باندې سره ته ورسو.

$$3 + 6 = 9$$

$$3 + 4 = 7$$

$$6 + 4 = 10$$

$$8 + 7 = 15$$

پنځلسم لوست: د عددی خط څخه په کار اخښتني سره د تپریق عملیه

هدف: زده ګډونکي وړۍ او شې په عددی خط باندۍ د تپریق عملیه سره تله ورسوی.

لومړۍ مثال: غواړو د عددی خط په مخ باندۍ د ۱۱ له عدد چخنه د ۷ عدد تپریق کړو. د عددی خط په مخ باندۍ د صفر له نقطي څخه د ۱۱ واحدو په اندازه بنسي خواتنه حرکت کړو. دروسته د هم ۳ هفته عددی خط په مخ باندۍ د ۱۱ له عدد چخنه کینې خواتنه د ۶ واحدو په اندازه شاتنه ګړ حسو او حرکت کړو. ليدل کېږي د اسې نقطي تله رسیبیو، چې د ۷ عدد راښیپ. د شکل له مخې معلومېږي چې د ۵ در رقم او د حرکت د لومړۍ نقطي تر منځ و اتن ۵ واحده دی. او په ریاضي کې د هغه عملیه داسې لیکو.

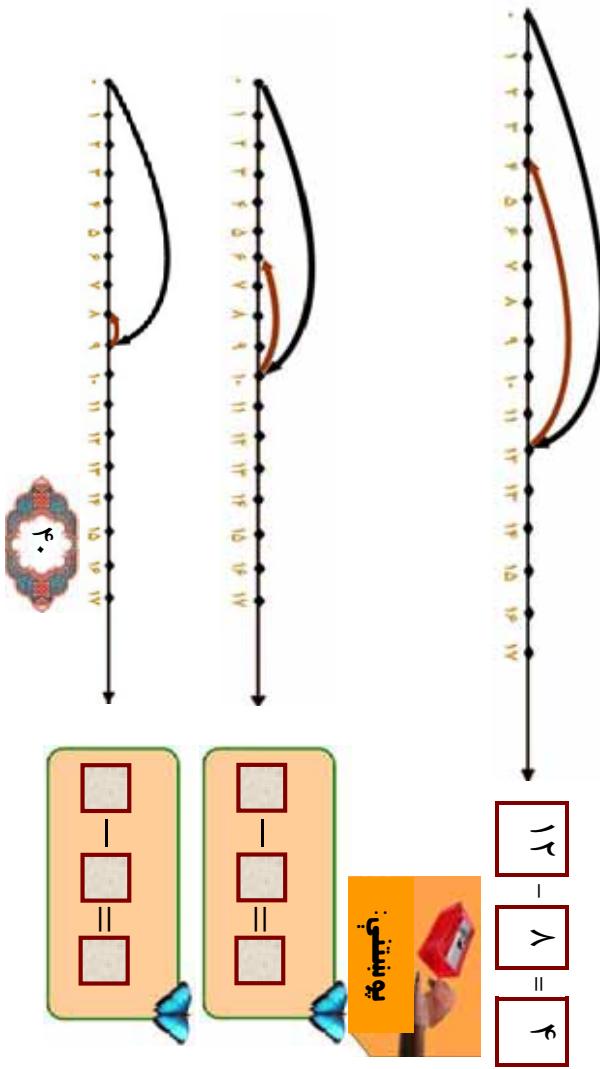
$$12 - 8 = 4$$

د ههم مثال: د صفر له نقطي څخه بنسي خواتنه ۱۲ واحده حرکت کړو. تر چو د ۱۲ نقطي ته رسیبیو. دروسته له هفته د ۱۲ د نقطي څخه د ۸ واحدو په اندازه کېښې خواتنه ګړ حو ليدل کېږي چې د ۴ نقطي ته رسیبیو د هغه عملیه داسې لیکو.

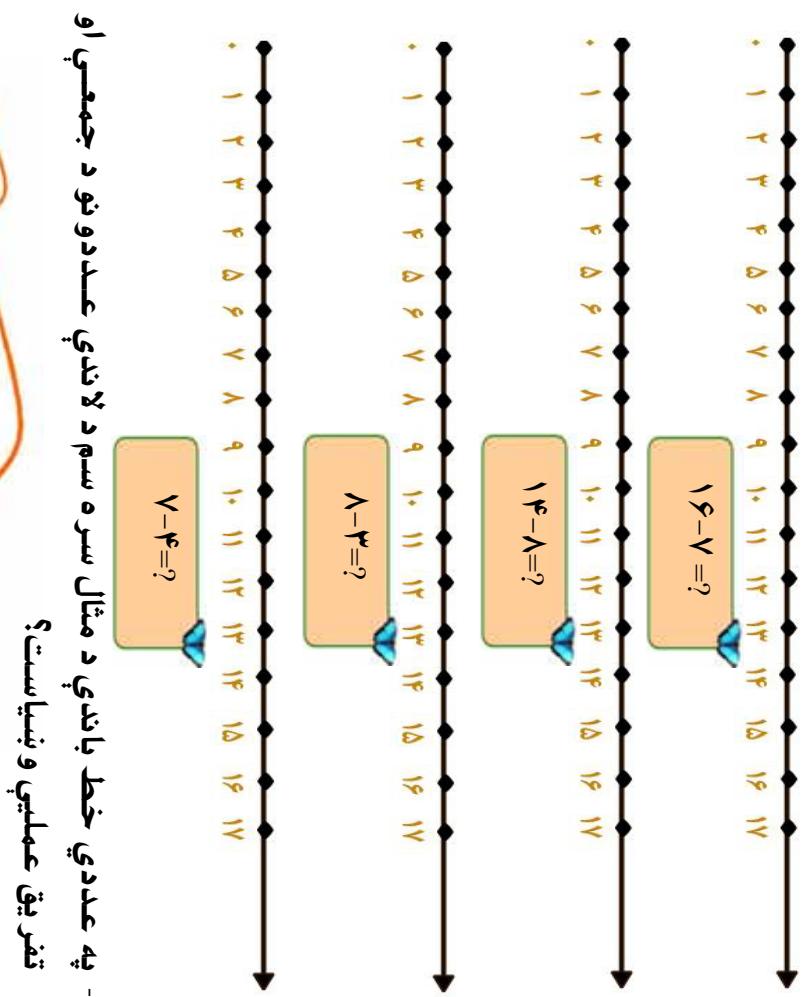
$$12 - 8 = 4$$

د عددی خط څخه په کار اخښتني سره د تپریق لاندې عملیي

سر ته ورسوئ.

١ - د تغیریق لاندی عملی سرته و رسوئ او د عددی خط یه مخ باندی و بنیاسست؟

ب: به عددی خطل باندی د مثال سره سده لاندی عددونو د جمعی او تفریق عملی و بنیاسست؟

مثال: $10 - 7 = ?$

الف: $10 + 5 = ?$

$11 - 6 = ?$

که چېړي ستا سود بنو و نځی د دره او د تسو لکي د دره تر منج و اتنين ، متنه د ټولکي او بنو و نځي تر منج و اتنين پیدا کړي!

مثال ۲:

شپږ سټور په څو ګروپونو کې ویښی ټول څو سټور په کېږي؟

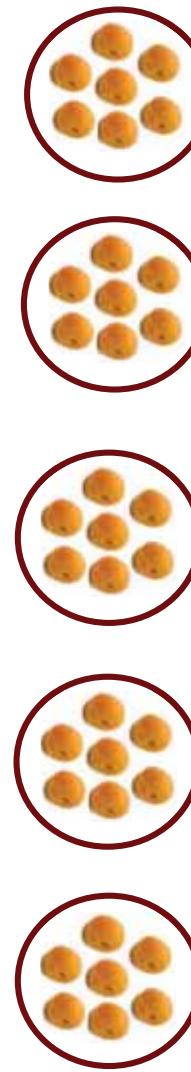
$$1 + 1 + 1 + 1 = 4$$

هغه د خرب په شکل د اسې لیکو:

$$1 \times 4 = 4$$

۱ - د لاندې شکلنو د جمعب او ضرب افادې ويکي!

۲ - د چاپېر یال د موادو په واسطه د افاده د جمعب په شکل و بیاست!

کوئنځ دنده

لاندې شکلوهه په نظر کې ویښی د هفو د
جمعي او ضرب افادې په خپلو کتابچو کې
ويکي او حل یې کړي؟

$$- + + - + - =$$

ا- لادنی عددونو د ضرب په شکل سره و لیکئ او حل یې

$$Δ + Δ + Δ + Δ + Δ + Δ + Δ + Δ$$

کمی

ا- د لادنی عددونو د ضرب حاصل د حل شوي مثال په دول کار

وکریا

مثال : تاسو په د یه نیو لگی کپي د دوه رقمي او یيو رقمي عددونو

ضرب و لوسټل اوس د لابنېه ډټې ۱۳ × ۲۳ د ضرب حاصل
له نظره تیهه و ۰۷ د یوهی د ۰۷ کپيږي کړي لومړي د ۰۷ یوهی د رقم
سره ضرب کو و چې ۱۵ کپيږي د رقم د ضرب حاصل د یوهی و په
مرتبه کپي لکو د لسیز و مرتبه یې چې له ۱ لس خخنه عبارت دی د

$$\begin{array}{r} \times 15 \\ 7 \\ \hline \end{array}$$

او س د لسیز و په مرتبه یې کپي ضرب کو و چې د ضرب حاصل
کمی د لسیز و په مرتبه یې کپي ضرب کو و چې د لسیز و په مرتبه
کمی د لسیز و په مرتبه یې کپي ضرب کو و چې د لسیز و په مرتبه

①

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱- تشن ځایو نه د ژینی ضرب او د ضرب د معلوم جز شخنه په کار

اخیستنی سره په مناسبو عددو نو سره دک کړي.

$$\begin{array}{rcl} 5 & \times & 4 \\ \hline 20 & = & 20 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} 5 & \times & 3 \\ \hline 15 & = & 15 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} 5 & \times & 2 \\ \hline 10 & = & 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} 5 & \times & 1 \\ \hline 5 & = & 5 \end{array}$$

۲- د کین لوري د جدول له بشپړ کولو وروسته د لوبيا، ورو وبرو،
لرګو ته او یاد چاپیر یال د نورو توکو شخنه په کار اخیستنی سره د
بنېي لوري د جدول تشن ځایو نه په مناسبو عددو نو سره دک کړي!

۵	$\times$	۵	$=$	۲۵
۶	$\times$	۵	$=$	
۷	$\times$	۵	$=$	
۸	$\times$	۵	$=$	
۹	$\times$	۵	$=$	
۱۰	$\times$	۵	$=$	

۳- د لوبيا، ورو وبرو او یاد چاپیر یال د نورو توکو شخنه په کار
اخیستنی سره د لاندی جدول تشن ځایو نه په مناسبو عددو نو
سره دک کړي!

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	$\times$

اووه لسم لوست: ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰

هدف: زده کرو نکی ۶ او ۷ زندی ضرب مشق اور تمرین و کری او کار ور خنہ و اخستنی شی.

پامہر نہ و کری!

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	
۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	
۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	
۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	
۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	
۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	
۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	
۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	
۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	
۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	
۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	
۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	
۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	
۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	
۱۸	۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	
۱۹	۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	
۲۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	

رسمی کوچکی دی دیورتی جدول ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ کی و ملکی

درازپنی خوب چخه په کار اخستنی سره لاندی تشن
جایدنه به ناسبو عده و نسبو چه دجه کړی!

لاندی عده و نه ضرب کړی!

$$\begin{array}{r} 6 \times 4 = \\ \boxed{\text{ }} \quad \boxed{\text{ }} \end{array}$$

$$3 \times 7 =$$

$$7 \times 3 =$$

دوان نندہ

$$\begin{array}{ccccccccc} 48 & = & 1 & \times & 48 & = & 1 & \times & 48 \\ 13 & = & 1 & \times & 13 & = & 1 & \times & 13 \\ 54 & = & 1 & \times & 54 & = & 1 & \times & 54 \\ 26 & = & 1 & \times & 26 & = & 1 & \times & 26 \\ 38 & = & 1 & \times & 38 & = & 1 & \times & 38 \\ 42 & = & 1 & \times & 42 & = & 1 & \times & 42 \\ 28 & = & 1 & \times & 28 & = & 1 & \times & 28 \\ 24 & = & 1 & \times & 24 & = & 1 & \times & 24 \\ 4 & \times & 6 & = & 24 & & & & \\ 6 \times 4 = & & & & & & & & \end{array}$$

ولکی

د ۷۰ زیربی خرب په جو جدول کی په خپلو کتابچو کی

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ \times \\ 6 \\ \hline \boxed{} \\ \times \\ 6 \\ \hline 32 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ \times \\ 8 \\ \hline \boxed{} \\ \times \\ 8 \\ \hline 64 \end{array}$$

اے گر جو ختم ہ سکے جائے ، یعنی نہ لے لے

لے لے :

$$\begin{array}{r} 167 \\ \times \\ 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 \times 1 = \boxed{} \\ 8 \times 2 = \boxed{} \\ 8 \times 3 = \boxed{} \\ 8 \times 4 = \boxed{} \\ 8 \times 5 = \boxed{} \\ 8 \times 6 = \boxed{} \\ 8 \times 7 = \boxed{} \\ 8 \times 8 = \boxed{} \end{array}$$

اے گر حل یعنیتیں حل کرو

اٹسہم لوست: ۵، ۸، ۹، ۱۰۔ (عددوںو د ڙنی ضرب جدول چڑول پیڙنده)

هدف : زدہ ڪو روکی ۵، ۸، ۹ اور ۱۰ یہ ڙنی ضرب بالدی یوہ شئی او یہ ورخینی ڙوند کی کار و رشنہ و انتلی .

در ڙبنی ضرب بلاندی جدول ته پامار نه و گرئی .

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۲	۴	۶	۸	۱۰	۱۲	۱۴	۱۶	۱۸	۲۰
۳	۶	۹	۱۲	۱۵	۱۸	۲۱	۲۴	۲۷	۳۰
۴	۸	۱۲	۱۶	۲۰	۲۴	۲۸	۳۲	۳۶	۴۰
۵	۱۰	۱۵	۲۰	۲۵	۳۰	۳۵	۴۰	۴۵	۵۰
۶	۱۲	۱۸	۲۴	۳۰	۳۶	۴۲	۴۸	۵۴	۶۰
۷	۱۴	۲۱	۲۸	۳۵	۴۲	۴۹	۵۶	۶۳	۷۰
۸	۱۶	۲۴	۳۲	۴۰	۴۸	۵۶	۶۴	۷۲	۸۰
۹	۱۸	۲۷	۳۶	۴۵	۵۴	۶۳	۷۲	۸۱	۹۰
۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰

کوئی نہیں

دی کری .

۴۹

۱- دلچسپی خوب سره لاندی تپش کار اخستنی سره لاندی تپش

و گمکانه دلچسپی خوب

۲- دلچسپی خوب سره لاندی تپش کار اخستنی سره لاندی تپش

و گمکانه دلچسپی خوب

۷	۱۸
۲۱	۳۶
۴۲	۵۶
۶۳	۸۱
۷	۷۰

و

۳- دلچسپی خوب سره لاندی تپش کار اخستنی سره لاندی تپش

و گمکانه دلچسپی خوب

۴- دلچسپی خوب سره لاندی تپش کار اخستنی سره لاندی تپش

و گمکانه دلچسپی خوب

۵- دلچسپی خوب سره لاندی تپش کار اخستنی سره لاندی تپش

و گمکانه دلچسپی خوب

۶- دلچسپی خوب سره لاندی تپش کار اخستنی سره لاندی تپش

و گمکانه دلچسپی خوب

الف:

$$4 \times 6 = 24$$

$$6 \times 4 = 24$$

$$9 \times 2 = 18$$

$$3 \times 8 = 24$$

$$8 \times 3 = 24$$

$$10 \times 3 = 24$$

ب:

۵- لاندې پونستني د حل شوي مثال په دوو حل کړئ.

$$\begin{array}{r}
 128 \\
 \times 9 \\
 \hline
 1152
 \end{array}$$

۱ مثال:

$$\begin{array}{r}
 38 \\
 \times 8 \\
 \hline
 304
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 14 \\
 \times 8 \\
 \hline
 112
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 114 \\
 \times 7 \\
 \hline
 798
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 289 \\
 \times 8 \\
 \hline
 2312
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 98 \\
 \times 8 \\
 \hline
 784
 \end{array}$$

۶- د لاندې تساوي صحیح و الی د حل شوي مثال په دوو

$$= 1 \times 7 \times 8 \times 1 = 1 \times 1 \times 8 \times 7$$

مثال:

$$\begin{array}{r}
 1 \times 7 \times 8 \times 1 \\
 = 1 \times 8 \times 7 \times 1 \\
 = 8 \times 7 \times 1 \times 1 \\
 = 8 \times 7
 \end{array}$$

معلوم کړئ!

$$\begin{array}{r}
 1 \times 7 \times 8 \times 1 = 1 \times 1 \times 8 \times 7 \\
 \times \quad \times \quad \times \quad \times
 \end{array}$$

نویسم لومست: ۱ - ۰ - ۱) د زینی ضرب له جدول څخه د ګار اخستلو طریقه

هدف: زده کورونکي د زیني ضرب جدول و پیشني او له همه څنډه کار و اخستلاي شي.

د لاندې زیني ضرب جدول ته پامړنه وکړي:

×	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۲	۲	۴	۶	۸	۱۰	۱۲	۱۴	۱۶	۱۸	۲۰
۳	۳	۶	۹	۱۲	۱۵	۱۸	۲۱	۲۴	۲۷	۳۰
۴	۴	۸	۱۲	۱۶	۲۰	۲۴	۲۸	۳۲	۳۶	۴۰
۵	۵	۱۰	۱۵	۲۰	۲۵	۳۰	۳۵	۴۰	۴۵	۵۰
۶	۶	۱۲	۱۸	۲۴	۳۰	۳۶	۴۲	۴۸	۵۴	۶۰
۷	۷	۱۴	۲۱	۲۸	۳۵	۴۲	۴۹	۵۶	۶۳	۷۰
۸	۸	۱۶	۲۴	۳۲	۴۰	۴۸	۵۶	۶۴	۷۲	۸۰
۹	۹	۱۸	۲۷	۳۶	۴۵	۵۴	۶۳	۷۲	۸۱	۹۰
۱۰	۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰

د جدول نه د ګار اخیستې طریقه:

د ۱0×۱0 د ضرب د پیدا کولو له پاره د بېي لاس یوې گوټي ته د لوهرۍ
لیک د له عدد څخه کښته خواته حرکت ورکړئ او د کینې لاس
یوې گوټي د لوهرۍ سنتنی (ستون) د د له عدد څخه په یوه عدد پاندي سره یو
حرکت ورکړئ په تسيجه کې دواړه گوټي په یوه عدد پاندي سره یو
ځای کېږي کله چې عدد و لوړ لیدل کېږي چې د عدد د چې د
د افادې د ضرب حاصل دی یعنی: $۱0 \times ۱0 = ۱00$

$$\begin{array}{r} \times \\ \times \\ \times \\ \times \\ \hline \end{array}$$

٧٤٦

$$\begin{array}{r} \times \\ \times \\ \times \\ \times \\ \hline \end{array}$$

٧٤٦

$$\begin{array}{r} \times \\ \times \\ \times \\ \times \\ \hline \end{array}$$

٧٤٦

$$\begin{array}{r} \times \\ \times \\ \times \\ \times \\ \hline \end{array}$$

٧٤٦

$$\begin{array}{r} \times \\ \times \\ \times \\ \times \\ \hline \end{array}$$

٦٣٨

$$\begin{array}{r} \times \\ \times \\ \times \\ \times \\ \hline \end{array}$$

٦٣٨

$$\begin{array}{r} \times \\ \times \\ \times \\ \times \\ \hline \end{array}$$

٦٣٨

$$\begin{array}{r} \times \\ \times \\ \times \\ \times \\ \hline \end{array}$$

٦٣٨

٦٣٨ کو ٦ سے بھروسہ ہے اس کا خصیتی ہے کہ اس کا حاصلہ ٦٣٨ کے ٦ کا ٦ ہے۔

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$٦ \times ٦ = ٣٦$$

٦ کو ٦ سے بھروسہ ہے اس کا خصیتی ہے کہ اس کا حاصلہ ٦ کے ٦ کا ٦ ہے۔

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

لکھنے

لکھنے کی کمک کرنے والے ابھرے کے لئے اپنے اپنے لکھنے کی کمک کرنے والے ابھرے کے لئے اپنے اپنے

$$٦ \times ٦ = ٣٦$$

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

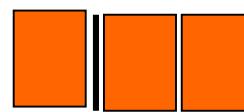
٦

$$\begin{array}{r} ٦ \\ \times \\ ٦ \\ \hline ٣٦ \end{array}$$

٦

۵- په ۶۰۸ او ۴ عددونو کې دير لوی عدد له دير کوچنی عدد سره

ضرب کړئ او د ضرب حاصل بې پیدا کړئ.

- ۶- لطيفې ۹ قطلي تباشیر او نيوں که چېر په هر په قطلي کې ۸ قلمه تباشیر وي معلوم يې کړئ چې لطيفې خو قلمونه تباشیر رانيوی دی؟
- ۷- د ژبني ضرب د جدول په مرسته لاندی جدول دک کړئ.

		x	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۹										
۸										
۷										
۶										
۵										
۴		x	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳	x	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۲	x	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۱	x	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	

زده کوونکي دی لاندې پونستې حل کړي.

شلم لوست د ضرب په عملیه کې د بدلون (تبديله) خاصیت

هدف: زده کورنکي پوهه شې که چېږي د ضرب په عملیه کې د ضرب د اجزا او ځایونه سره
بدل شې د ضرب حاصل بدلون نه هوومي.

$$\text{لومړۍ مثال: تاسو یوهېښی چې: } 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 5 \cdot 1$$

$$\text{او س غواړو چې د ۶ عدد ۶ واری جمع کړو.}$$

دوو پورتنيو افادو له پر تله کولو څخه نتيجه اخستل کېږي چې د ضرب

د اجزا او د حلېتونو په بدلون سره د ضرب حاصل بدلون نه کوي یعنی:

$$1 - \boxed{} = 6 \cdot 7 \times$$

افاده په نظر کې ویسیں.

$$\text{الف: } \boxed{} = 6 \cdot 7 \times$$

ضرب کوم جرز نا معلوم دی؟

$$\text{ب: } 7 \cdot \boxed{} = 6 \cdot 7 \times$$

ضرب کوم جرز دی؟

$$\text{ج: } 6 \cdot 7 \cdot \boxed{} = 6 \cdot 7 \times$$

عدد په څه نامه یادېږي؟

د ډامعلوم جرز یا تشن ځای په یو هه مناسب عدد سره دک کړئ.

الف: د ضرب کوم جرز ډامعلوم دی؟

$$\text{ب: } 6 \cdot 7 \times = \boxed{}$$

په افاده کې.

- 2: د ډامعلوم جرز یا تشن ځای په یو هه مناسب عدد سره دک کړئ.
1: د ډامعلوم جرز یا تشن ځای په یو هه مناسب عدد سره دک کړئ.

د: کوم منهوم چي د (۱) او (۲) یو بستتو له پر تله کولو څخه لاس ته راغلې ۴۰

خپلو کتابجوکي وليکي:

۳- د حل شوي مثال يه دول تسل خایوه يه مناسبو عددونو سره دلک کړئ

مثال:

د ګین لوري له ضرب څخه په کار اخستنې سره د نبې لوري ضرب بشپړ کړئ.
الف: $\begin{array}{r} 7 \\ \times 4 \\ \hline 28 \end{array}$

ب: $\begin{array}{r} 6 \\ \times 4 \\ \hline 24 \end{array}$
په لاندي ډلاړي یو بستتو کې تسل ګړئ
په لاندي ډلاړي یو بستتو کې تسل ګړئ

ت: $\begin{array}{r} 7 \\ \times 4 \\ \hline 28 \end{array}$

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱

په لاندي ډلاړي یو بستتو کې تسل ګړئ
د اسې عددونه ولکي چې د ضرب حاصل بدلون وکړي.

$$\begin{array}{r} 7 \\ \times 4 \\ \hline 28 \end{array}$$

پیور و پیشتم لوتست د یوہ عدد ضربول یه ۱ او ۰۰۱۰۰۱ او ۰۰۱ کی

حاف: ۱- زده گردنکی د یوہ عدد ضربول یه ۱ او ۰۰۱۰۰۱ کی د یوی آساني طریقی په توکنکه روپیزندی.
۲- زده گردنکی د یوہ عدد ضربول یه ۱ او ۰۰۱۰۰۱ کی د یوی آساني طریقی په توکنکه روپیزندی.

لکم: ۱- ۵ چینه همچو ۱۰۰۰ ۵ چینه همچو ۱۰۰۰ کو ۵ چینکی یوہ شنی گنه چینکی یوہ شنی گنه چینکی

$$1 \times 5 = 5$$

پیور و پیشتم لوتست د اسی لیکل کنی.

کو لای شو چبی د ضرب ب عملیه په لاندی دول هول هونیو.

پیور و پیشتم لوتست د اسی لیکل کنی.

$$5 \times 1 = 5$$

هم هغه عدد دی، نو لویکل شو چبی:
عدد کدی او یا هر عدد په ۱ کی پ ضرب ب شنیده د تبتیج له لاس تمه راجی که چیزی (۱) بیه هر
له یوو ته شکل کې ۵ دا بیت هنې چبی د خوبی وار چاری ۶ چینه همچو ۶ چینکی د خوبی وار چاری ۶ چینکی

$$1 \times 5 = 5$$

$$1 \times 4 = 4$$

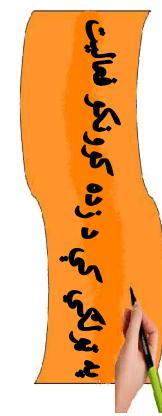
$$1 \times 3 = 3$$

$$1 \times 2 = 2$$

$$1 \times 1 = 1$$

زده گوئنکی دلاندی عبارت ہے کہ حاصل یہ لاس کو جایونکی دل ناسب عدد و لیکن

مثال : $1 \times 7 = 7$

$$\begin{array}{rcl} & & 1 \times 1 = 1 \\ & & 1 \times 2 = 2 \\ & & 1 \times 3 = 3 \\ & & 1 \times 4 = 4 \\ & & 1 \times 5 = 5 \\ & & 1 \times 6 = 6 \\ & & 1 \times 7 = 7 \\ & & 1 \times 8 = 8 \\ & & 1 \times 9 = 9 \\ & & 1 \times 10 = 10 \\ & & 1 \times 11 = 11 \\ & & 1 \times 12 = 12 \\ & & 1 \times 13 = 13 \\ & & 1 \times 14 = 14 \\ & & 1 \times 15 = 15 \\ & & 1 \times 16 = 16 \\ & & 1 \times 17 = 17 \\ & & 1 \times 18 = 18 \\ & & 1 \times 19 = 19 \\ & & 1 \times 20 = 20 \\ & & 1 \times 21 = 21 \\ & & 1 \times 22 = 22 \\ & & 1 \times 23 = 23 \\ & & 1 \times 24 = 24 \\ & & 1 \times 25 = 25 \\ & & 1 \times 26 = 26 \\ & & 1 \times 27 = 27 \\ & & 1 \times 28 = 28 \\ & & 1 \times 29 = 29 \\ & & 1 \times 30 = 30 \end{array}$$

زده گوئنکی دلاندی عبارت ہے کہ حاصل یہ لاس کو جایونکی دل ناسب عدد و لیکن

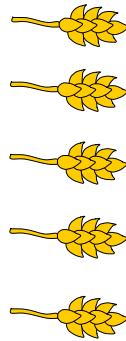
$$1 \times 74 = ?$$

۱۰ ضربول په یوه عدد کې:

$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 7$$

تاسو په هېږي چې:

$$10 \times 7 = 70$$

مثال: $10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = 70$

۱۰ اووه وارې جمیع شسوی دئي.

$$10 \times 7 = 70$$

له پورته شکلنو او عمليو څخه معلومېږي که چېږي ۱۰ په هر عدد کې ضرب بشي او یا هر عدد یه ۱۰ کې ضرب بشي، لوړۍ یو یه هډ هغه عدد کې ضربو بیا د ضرب د حاصل نښی خواهه یو صفر لیکو یا په لنډه توګه د هډ هغه عدد نښی خواهه یو صفر پدرو او د ضرب د حاصل په ځای کې

بې لیکو.
لکه:

$$10 \times 9 = 90$$

$$10 \times 8 = 80$$

$$10 \times 7 = 70$$

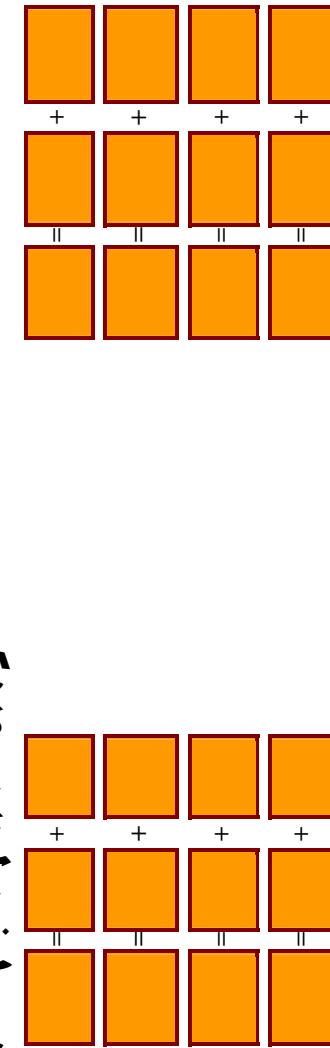
کوافي دندو

د (۱) د عدد ضربول په یوه رقمي عدد دو ټوک او د (۱) ضربول په یوه رقمي عدد د نو کې په نظر کې و نیسی! د لاندې جدول تشن ځایونه دک کړئ! نتیجه یې ولکړئ، چې یو د بله سره څه توپیر لري.

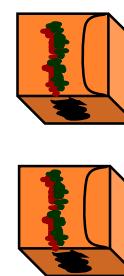
	x	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱										
۱										
۱										
۱										
۱										
۱										
۱										
۱										
۱										

په تنسو ځایو نو کې مناسب عدد ولیکي!

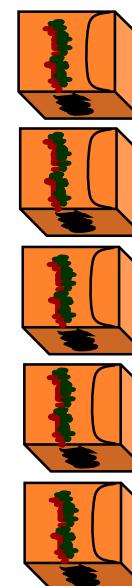
د ۱۰۰ ا ضربول په یوه عدد کې:

$$100 + 100 = 200$$

دوه ځلی ۱۰۰ لیدل کېږي.

$$100 \times 2 = 200$$

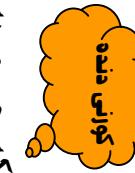
$$100 + 100 + 100 + 100 + 100 = 500$$

$$100 \times 5 = 500$$

د پورتنيو عملیو او شکلونو څخه تنتیجه لاس ته را ځی که چېږي ۱۰۰ يه
يوه عدد کې یا یو عدد په ۱۰۰ کې ضرب بشپړ کولی شو عدد د ضرب په
حاصل کې ولیکو او نبې خواتنه بې دوه صفر و نه کېښېږ دو.

۷۰۰ کیمیاگری کوچک کارتوں کی
۶۰۰ شکر کی میٹریک کیلیوگرام کے
۵۰۰ کاربونات کیلیوگرام کے
۴۰۰ کیمیاگری کوچک کارتوں کی

$$\begin{array}{r} 6 \times 100 = 600 \\ 6 \times 10 = 60 \\ 6 \times 1 = 6 \\ 600 + 60 + 6 = 666 \end{array}$$

۶۶۶ کیمیاگری کوچک کارتوں کی
۶۰۰ کیمیاگری کوچک کارتوں کی
۶۰ کیمیاگری کوچک کارتوں کی
۶ کیمیاگری کوچک کارتوں کی

۱ - لاندې عددو هه یو له بله سره ضرب کړي!

$$\begin{array}{r} 100 \\ \times 84 \\ \hline 8400 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ \times 240 \\ \hline 24000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ \times 760 \\ \hline 76000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ \times 890 \\ \hline 89000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ \times 740 \\ \hline 74000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ \times 104 \\ \hline 10400 \end{array}$$

۲ - یوه هتسي وال ۱۰۰ متره توکر وپلورل که چېرې د هفده د یووه متتر
توبکر بيه ۱۸ افغانۍ، وي، معلوم کړئ چې خو افغانۍ یې په لاس

راوري دي.

۳ - که چېرې یوې کورنې په یووه میاشست کې د ۱۰۰ افغانۍ بوره
راییولې وي معلوم کړئ چې نوموري کورنې به، په
میاشتوکې د خو افغانۍ بوره را ونیسی؟

ضرب کړئ او د ضرب حاصل یې یو له بله سره پر تله او تېجې
یې ولیکن!

اولوم فصل داندازه کولو و احداث

دوه ویشم لوست: د او برد او لی د آندازه گولو واحد (متر)

هدف: زده کوونکی مشتر داوبداوای د واحد په ترکه و پېژنۍ او له هدف شنده په وړښي ډوند کې
کار واختنستاني شي.

حرثله چي د نوي ټول حلال د دعه ډول ستيز و سره مجامع او لاس په ګر ٻوان وو، نو د نوي پوهانو او علماء د او بدواي واحده چي مٿر بل کيبي و منل چي نن د او بدواي له همدی واحد شخصه کار اخستل کيبي.

پښتنې:

۱- خپل د تولکي او بدواں او سور د هغه مترا په واسطه اندازه کړئ

چې تا سو په خپله جور کړئ دی؟

۲- ستابسو په ګروپ کې د کوم یوه غږي د تنبی او بدواں له یوه مترا
څخه زیات دی؟

۳- ستابسو په ګروپ کې د کوم یوه غږي د تنبی او بدواں له یوه مترا
څخه لپدی؟

۴- ستابسو د تولکي او بدواں د هغه له سور څخه څو مره زیات دي؟

۵- ستابسو د میز او بدواں له یوه مترا څخه زیات دی او که لپدی؟

۶- ستابسو د میز سور له یوه مترا څخه څو لوپشتی لپدی؟

۷- په پخوا وختونو کې چې خالکو مترا نه پېژدل دڅه دول ستونزو
سسره مخامنځ وو؟

کوان دندہ

هریو زده کوونکي دی د خپلی حوالی د او بده دیوں، ورہ، او د حوالی د
سور د دیوں، او بدواں د هغه مترا په واسطه اندازه کړي چې دوی په
څخله جور کړی دی او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

درویشتم لوت: د سانتي مترا پېزندنه

هدف: زده کورويکي سانتي مترا د متر د جزء (د يره مترا دسلمي برخجي) په توګه ويژني او په وړئي زوند کې له هنډه چنځه کار واندلي.

تاسو به ليدلې وي چېپ تيوکر پيلورونکي د تيوکرد رانجيو لو او پيلور لو له پاره ديو ی فلزي تيوټي څخه کار اخلي تر کابان، معماران او مهندسان د شيانو د اوبد والي د اندازه کولو له پاره د مترا له فتيتو څخه کار اخلي نساغلى بنسو نکي دې د تيوکي د لیک درې په مخ باندي ديوه مترا په اندازه یو خط رسما کهړي او د زده کونکو پام دي ورته را وګر ځوی. بیادي زده کونکو ته دنده ورکړي هغه مترا چې له لرکي، لبستي يا تار څخه په جوړکړي دې.

څرکګه ورڅخه کار اخلي؟ تر څو د تولګي او ميز اوبدوالۍ او سور اندازه کړي په ځینو حالاتو کې به وويني چې د ميز اوبدوالۍ او سور له مترا څخه زيات يا لې دې. په دې صورت کې اړتیا پیداکېږي چې د اوبدوالۍ کو چښی واحد هم ويژنونو که چېږي یو مترا په سلو مساوی برحونو جلا کړو هري برخې ته په لېدو سره ويژنۍ. تاسو کولۍ شئ سانتي مترا د خپل خط کش په لېدو سره ويژنۍ. د لښتنې، کاغذ او د لړکو ته څخه ديوه سانتي مترا په اندازه جلاه کړي، د کاغذ د پانې په منځ باندي د یوه سانتي مترا په اندازه په رسما کړي.

۱ مترا = ۱۰۰ سانتي مترا

۱ - سانتاسو خط کش خو سانتی متره دی؟

۲ - ۱۰ سانتی متره خو متره کبیری؟

۳ - د خپل کتاب او بدو الی او سور اندازه کری؟

۴ - که چپری سنتاسو د مهیز او بدو الی له یوه متر خخنه زیات او له دو و
متر و خخنه لبر وی د اندازه کولو د کوم واحد خخنه کار اخلی؟

۵ - دا بب، بب ج، او ا ج د توتیه خطونو او بدو الی اندازه کری و لیکن

چېب هر یو خو سانتی متره دی؟

کوان دندو

زده کوونکی دی د ۵ سانتیمتر و ۱۰ سانتیمتر و ۲۰ سانتیمتر و په اندازه
توتیه خطونه رسم کړي.

څلور و یشم لوست: د د یسی هتر پېژندنه

هدف: زده کونکی و کولی شی د یسی متر د جزء په ترکه و پیژنۍ او د اړتیا په وخت کې کار ور څخه و اخلي.

هده خط کش چې تا سو ېې له خپل ځان سره لرئ کار ور څخه و اخلي او لاندې

فعاليتونه سرته ورسوئ.

- ۱- ستابسو خط کش څو ساتتیېټره دی؟
- ۲- د ۱۰ ساتتیېټر و په اندازه یو ټویته خط رسم کړئ.
- ۳- د ډیوی لنېتې یاد کاغذ له ترېښې څخه د ۱۰ ساتتیېټر و په اندازه جلاه کړئ.
- ۴- د جلاه شوې لنېتې یاد کاغذ ترېښې په واسطله یو متر کېږي؟
- ۵- د وايast ستابسو د جلاه شوې برخې څو لنېتې یو متر کېږي؟
- ۶- هفو زده کوونکو چې په دقیقې توګه یې کار سر ته رسولی دی بنایې وايی چې ۱۰ لنېتې یا ۱۰ ترېښې یو متر کېږي هغه دې تشویق شې او پوښتنې دې ور څخه وشي.
- په تاسو کې څوک ويلى شي چې دغه د ۱۰ ساتتیېټر و لنېتې په بل څه نامه یاد بې؟
- باید و پو هېږي چې داد ۱۰ ساتتیېټر و اتنې یو دیسی متر بل کېږي.
- نو ويلى شو:
- ۱۰ دیسی متره = ۱۰ متر
- ۱ ساتتې متره = ۱ دیسی متر

پوښتنې

- ۱- ۴ متره څو دیسی متره کېږي؟
- ۲- د کریم د تنبی او پدوالی ۱۳ ساتتې متره دی د کریم د تنبی او پدوالی په دیسی متر سره معلوم کړئ؟
- ۳- و وايast چې ۱۶۰ ساتتې متره څو دیسی متره او څو سادتی متره کېږي؟

د یوه دیسی متر جلا شوې لنېتې څخه کار و اخلي د خپل کور د یوه وره س سور اندازه کړئ وې لیکي چې څو دیسی متره او څو سادتی متره کېږي؟

لنجه و پیشم لوت: د طلی طتر پیشنه

هدف: زده کورونکي کولی شي ملي مترا او پېژني او د اوبداوالي د اندازه کولو د گرېچني واحد په توګه ورځنه کار و اخالی.

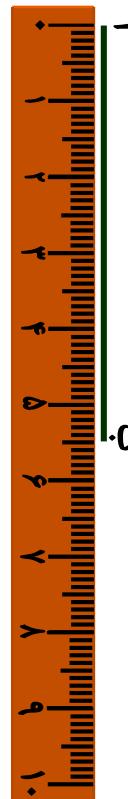

لاندې شکل ته یاوه نهه و کړئ.

دا شکل د یوه ساتتیمتر و این (فاصله) رابنی چې په لسو مساوی برخو و پیشل شوئ دی.

هرې برخې ته پې یو ملي مترا وایپه دی صورت کې.
حل: یوهېږو چې پو ساتتی مترا خو ملي متراه کېږي؟
۱- مثال: ۲ ساتتی متراه خو ملي متراه کېږي؟
۲- مثال: ۲ ساتتی متراه کېږي له ساتتی مترا مساوی له ملي متراه کېږي
ساتتی متراه مساوی کېږي له.

۳- مثال: غواړو چې د لاندې توته خخط او بدوا الى د خخط کش پهه واسطه
اندازه کړو.
د خط کش صفر د (۱) له تکی سره سام پندو لیدل کېږي چې د هغه د (ب)
تکی د ه ساتتیمتر و خڅه ه ملي متراه زیات دی شو وايو چې د دی توته
خط او بدوا الى ه ساتتیمتره او ه ملي متراه دی.

ب

د حل پشوي مثال چخه په لاندې سره لاندې په بنتني په خلته په بندې په لاندې سره لاندې کار اخستنې سره لاندې په خلته کړي؟

۱. ساستي متره چو ملي متره کېږي؟
۲. د خپل خط کش چخه په کار اخستنې سره لاندې پوهه خطونه

۳. د خپل خط کش چخه په کار اخستنې سره لاندې پوهه خطونه
اندازه کړي وایاست چې هر یو د هنغو چو ساستي متره او چو
 ملي متره کېږي؟

- ۴. د د ساستي متر او د ملي متر په اندازه یو پوهه خط رسام کړي؟
- ۵. یو پوهه خط رسام کړي چې له د ساستي متر و څخه ۲ ملي متره
لرمي.

په چې شوموهي توګه لیکلی شو چې:

- ۱. ساستي متره = ۱ متر
- ۲. ديسبي متره = ۰ متر
- ۳. ۰۰۱ ملي متره = ۰ متر
- ۴. ساستي متره = ۱ ديسبي متر
- ۵. ۱ ملي متره = ۰۰۱ ساستي متره

د ساستي متره چو ملي متره کېږي؟
د ساستي متره چو ملي متره کېږي؟

شپړ و پېشم لوست د کیلو متړ پېژندنه

هدف: زده کونکي وکولی شي د متړ شنځه لوی واحد، کیلو متړ وپېژني.

حامد له خپل پلار خڅه یوښتنه و کړه. پلار جانه کو چنۍ و اتنو نه مو د ساتې متړ او متړ په واسطله اندازه کړل، د دوو بساري ونو تر منځ و اتنې په څه شې سره اندازه کوي؟ پلار یې ځواب ورکړ زویه، لوی و اتنو نه لکه د بساري ونو او هیوا دوو نو تر منځ د کیلو متړ په واسطه اندازه کوي.

حامد یوښتنه وکړه کیلو متړ څه شې دی؟ پلار یې ځواب ورکړ یوزر (۱۰۰۰) متړ و اتنې ته یو کیلو متړ وايې يعني.

مثال: که چېږي د دوو بساري ونو تر منځ و اتنې ۱ کیلو متړ و یې نوموری و اتنې په متړ سره حساب کړئ.

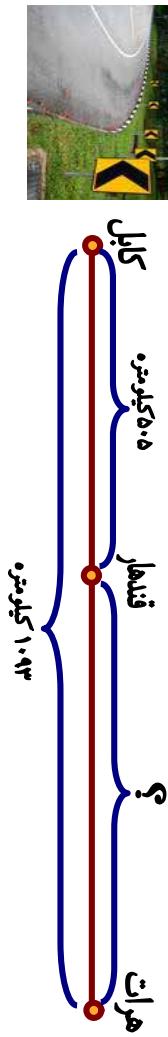
$$1000 \text{ متړ} = 1 \text{ متړ} + 1000 \text{ متړ}$$

له پورتني مثال خڅه سرېږه پردي چې د متړ او کیلو متړ تر منځ په اړیکو باندې پوه شو، په دې هم پوه شو که چېږي یو عدد په ۱۰۰۰ کې ضرب شی نو د هم هغه عدد نبې خواته درې صفر و نه پېډو او یې حاصل ضرب کې لیکو.

پېښتني:

۱. ۴ کیلو متړ له څو متړ و سره مساوی کېږي؟
۲. ۷ کیلو متړ له څو متړ و سره مساوی کېږي؟
۳. د کابل او فندهار تر منځ و اتنې ۱۰۹۳ کیلو متړ دی، که چېږي د کابل او فندهار تر منځ و اتنې ۵۰۵ کیلو متړ دی، د فندهار او هرات تر منځ و اتنې معلوم کړئ.

اڄم فصل

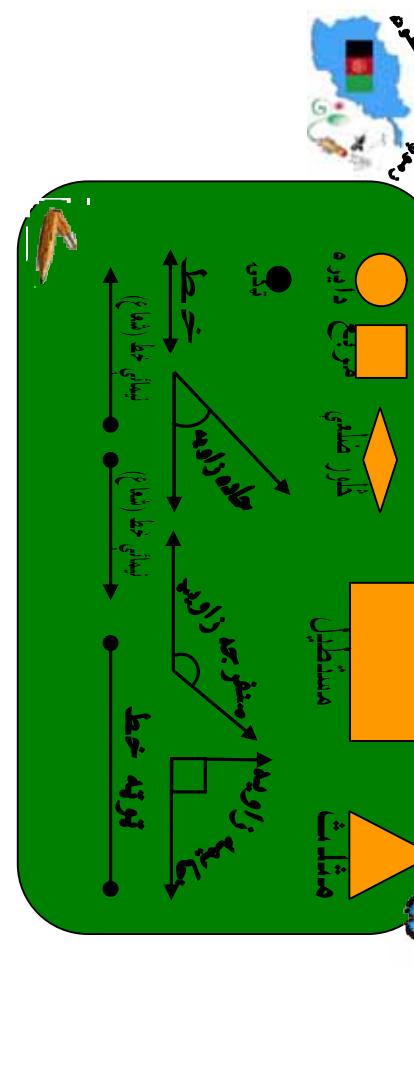
هندسه

اوه و پیشم لوست: په شکلونو کې د ټکي (نقط) تو له خط، نیمایی خط او خط پیژنده

هدف: زدہ کورنکی تکی، (نقط) تو له خط، نیمایی خط (شعاع) او خط و پیژنی او یو
له بله سره توپیر و کړئ شي.

تا سو لاندې هندسي شکلنو او نو مونو ته پامارنه و کړئ. او له هر
یوه سره چې بلدتلا لري نوم یې و اخلى او رسنم یې کړئ.

پور تني شکلوونه په نظر کې ونیس او لاندې پوښتوه ځواب
و ایاست:

- ۱- دا ( ) بنته چې د پنسل د څوکې په واسطه د کاغذ د پانې په منځ
ایښیدل شوې ده څه نو مېږي؟
۲- شکل د چه په ناډه یادېږي؟
۳- که چېږي د خپل پنسل څوکه په کاغذ یاندې کېښید او چېستېم
وول حرکت ورکړ و چه شو لاس ته رائۍ؟

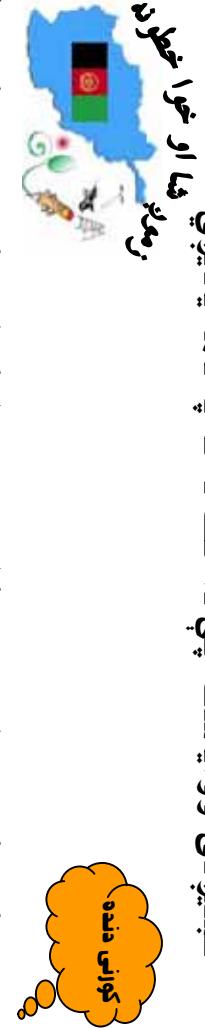
۴- په لاندې هر یو شکل کې څو ټوبې خطوطه شستو الی لري:

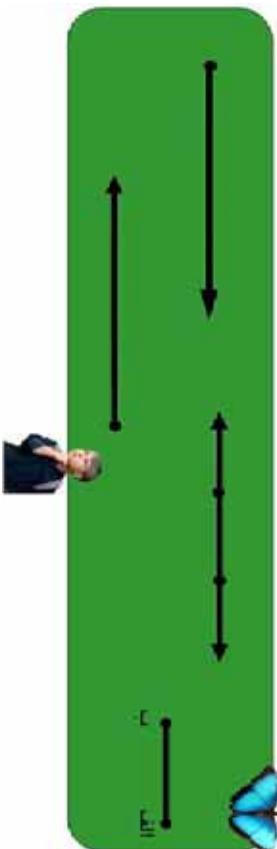
- که چېږي د (ا ب) تويه خط ته د نسي او ګښې خواته امتداد ورکړو
کوم هندسي شکل لاس ته راځي.

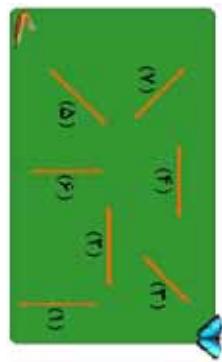
۶- که چېږي د (ا ب) له تکي څخه یو مستقيمه خط نسی خواته و ګښل
شې ادامه ورکړل شي کوم شکل حاصلېږي هغه رسنم کړي.
۷- د ګاغنډ یه منځ باندې له یوه تکي څخه یو خط رسنم کړي او د ګاغنډ
په یوه بلډ یرخنه کې پایي ته ورسوئ د پیل او پایي تکو باندې نسو مونه
کښېږدی و پايسټ چې دا خط د ځې یه نامه یادېږي. همدا خواه خلود

زده کوونکي دی لاندې پېښوونه یه خپلو کتابچو کې رسنم کړي او
هغه نو موونه دې ولکي.

لە دى شىكلەنە خەنچە كوم يۈيپ مەستقىم خەنچە كوم يۈيپ نېمايىخىتىم دى ؟

ئىلاندى شىخە كوم يۈيپ نېمايىخىتىم دى ؟

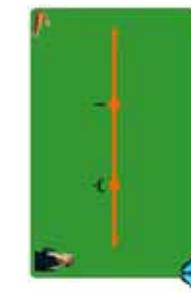
د (١) گۈپ بېنىتىنىڭ يۈچۈن بىلەن ئەنلىك دى ؟

النىزىم: يۈچۈن بېنىتىنىڭ يۈچۈن بىلەن ئەنلىك دى ؟

ب: يۈچۈن بېنىتىنىڭ يۈچۈن بىلەن ئەنلىك دى ؟

ج: يۈچۈن بېنىتىنىڭ يۈچۈن بىلەن ئەنلىك دى ؟

خەنچە كوم يۈيپ نېمايىخىتىم دى ؟

پە لاندى شىكل كى خەنچە كوم يۈيپ نېمايىخىتىم دى ؟

ولىكى

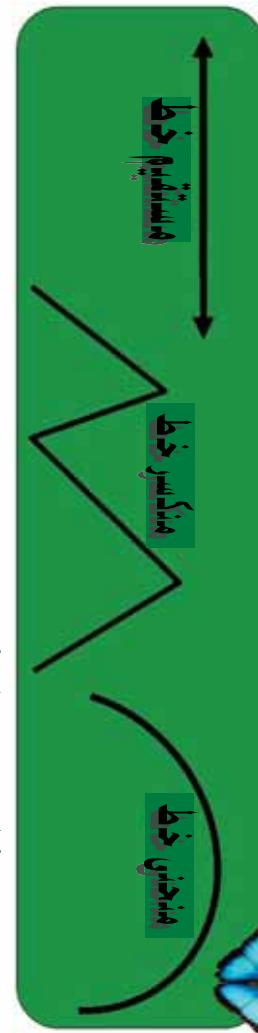

اٿه ویشتم لوسٽ: ه خط د ڏو ڏو نو پېڙند نه

هدف: زده گورنگی مستقیم خط، منكسر خط، او منحنی خط و پیشني او هم یو له بله تریئر و ڪوپی شي.

د چو ڪاڌت د تنه شکلنوونو او ٺو هونو ته نظر و ڪري.

پورتنی شکلونه په نظر کي و نيسى:
الف: له لادڻي شکلنوونو ٺخنه کوم يو ٻي منكسر خخط دی او ڪوم يي
منكسر خخط نه دی؟

ب: ستاسو د مٻڙ يو هه ٺنده ڀا د ڪتاب يو هه ٺنده مستقیم تو ته خخط

دي او که مستقیم خخط؟

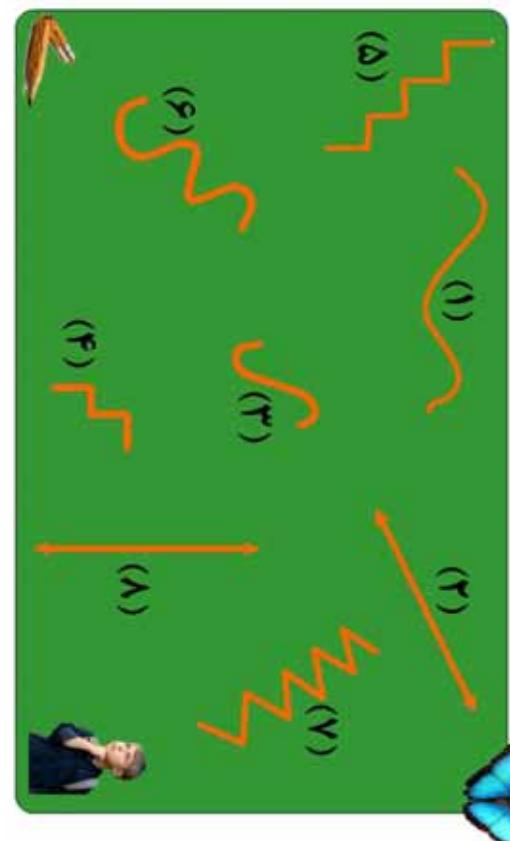

ج: دادو هه شکلونه د ۾ ب او → يو له بله ڇهه تو پير لري؟

د که چېرې یو تار د خپل دواړو لاسونو په واسطه بنه کش کړئ ګوم
خط نسي؟ که چېرې کش ېې نکړئ او خپل لاسونه سره نثردي کړئ
کوم خط نسي؟ که چېرې کش ېې نکړئ او خپل تو لکي کې د څوشيانو نومونه و اخلي
ه: په خپل ځان کې او یا په خپل تو لکي کې د څوشيانو نومونه و اخلي
جي د منکس خطر او منحنۍ خطر شکلونه ولري.

و لاندې شکلونه په نظر کې و نيسئ د هر یو شکل د خط نوم په خپلو
كتابچو کې ولیکن.

کوافنده

د خپل ژو د په چاپېریال کې د هغه ششيانو او شکلونو نومونه په خپلو
كتابچو کې ولیکن چې د منکس، منحنۍ او مستقیم خطونو شکل ولري.

نه ويىشم لوسى: د زاوليو د پولۇز پىشىندە

مەدف: زاده كۈرنىكى و كۈرانىكى شىقايىھى زاولىيە لە كاغذ شىخە جۈرۈھ كۆپى، زادە كۈرنىكى دېچلىپ جۈرىپ كۆپى قايىھى زاولىيپ يەكارلۇ سەھادە زاولىيە او منفر جە زاولىيە و بىشىنى.

گر انو زىدە كۈنکۈ تاسسو لە يىخوا د لاندىپ شكارلۇنو سەرە بېئىند كىلو يىلىرى.

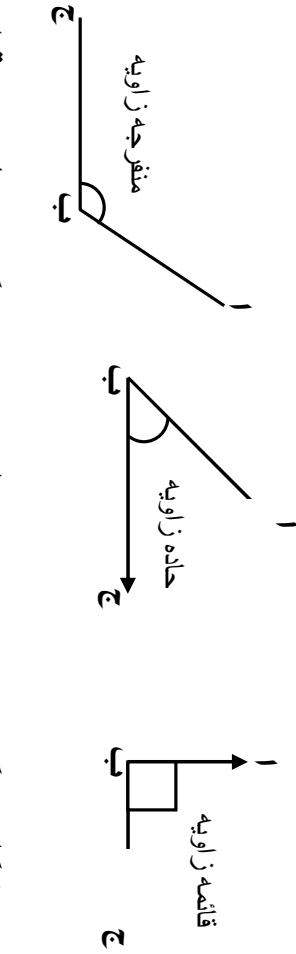
او س غۇارو جىپ قايىھە زاولىيە پە عملى توڭە لە كاغذ شىخە جۈرۈھ كۆپ و او
لە هەغىي شىخە پە كار اخېسەتتىپ سەرە نورىپ زاولىيپ يې بېئىند نو.

گر انو زىدە كۈنکۈ تاسسو ھەر يى يو يو تىۋىتە كاغذ پە لاس كې و ئىيىسى.

الفت: ھەفە قات كەرى.

ب: قات شىوى كاغذ بىيا يو پە باندى داسپى قاتات كەرى چېپ د قاتات
شىوى كاغذ خىنديپ يو پە باندى منطبق راشىي.
ج: قاتات شىوى كاغذ گوت (كىنج) يو و قايىھە زاولىيە جۇرۇپ يى.
د: قاتات شىوى گوت (كىنج) د كاغذ پە مەخ باندى كېنىپىدەي او زاولىيە رسە
كەرى.

ھـ: خىپلە رسەم كەرى زاولىي تە پاملىنە و كەرى و و ایاست چېپ د لاندى
كومى يىوي زاولىي سەرە بىراپىرە دە؟ او و و ایاست لە كومى يىوي زاولىي
شىخە لو يە او لە كومى يىوي زاولىي شىخە كۆچنى دە؟

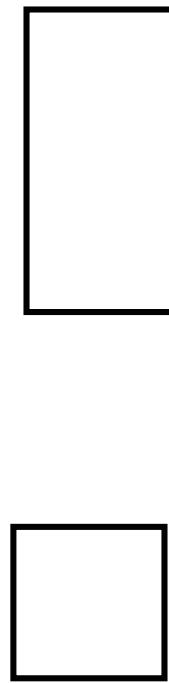
په لاندې شکلونو کې به ووینې چې ستابسو جوړه کړي زاویه د قایمې زاویې سره برایوه ده. او حاده زاویه له هغې څخه کوچنۍ او منفر جهه زاویه له هغې څخه لویده.

کوونډو

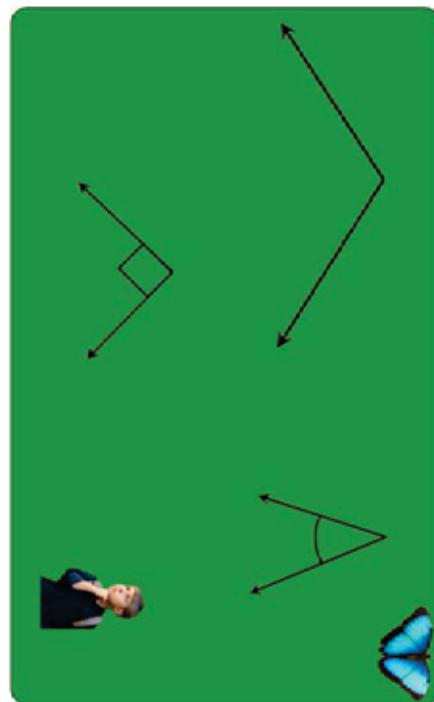
زده کوونکي دې د کاغند له یوې ټولې څخه قایمې زاویه جوړه کړي او تهلاکي ته دې را اورې.

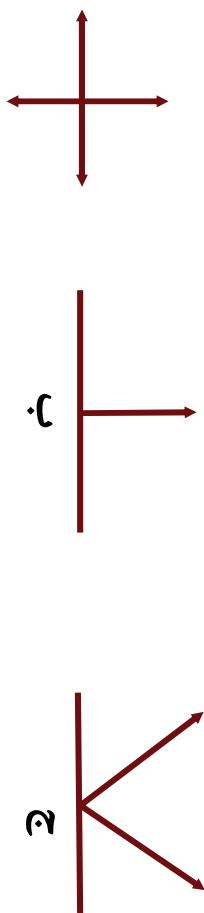
- ۱- د خپلې جوړي کړې زاوې په کارولو سره لاندې شکلو نه په خپلوا کتابجو کې رسما او هغه زاوې په تله کړئ وو ایاست. هر یو شکل څو زاوې لري او هم د هر شکل نوم ولیکي.

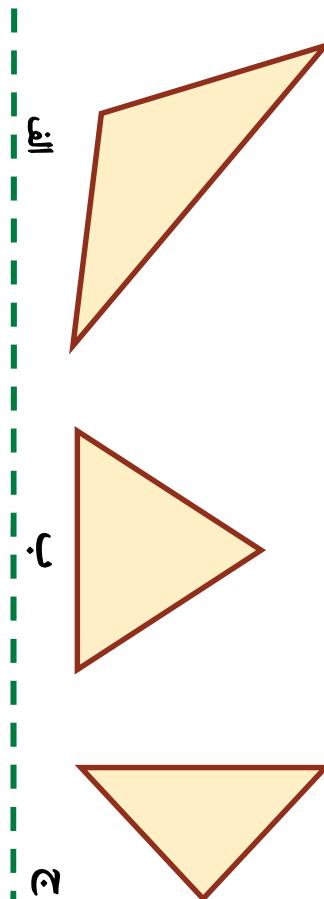
- د پر تله ګولو وروسته به تاسو ويئې چې مربيع د څلور و قايمو زاوېو لرونکې او مستحيل هم څلور قايمې زاوې لري او هم وو ایاست چې د هغو تر منځ تو پير څه شسی دي؟
- ۲- د خپلې جوړي کړې زاوې څخنه کار واخلي، د حاده، قايمه او منفر جه زاوې په لاندې شکلنوکې ونسیاست.

۳- د خپلی قایمی جوری کری ز اویی څخنه په کار اخستنی سره دلاندی شکلو نو ز اویی اندازه کړئ او وو یاست چې په هر شکل کې څو قایمی ز اویی لیدل کېږي او هم د هغنو حاده او منفر جهه ز اویی ونسیا است.

۴- په لاندی شکلونو کې څو حاده ز اویی څو منفر جهه ز اویی او څو قایمی ز اویی لیدل کېږي.

۵- وو یاست ګښو ښکی، معماران، ترکانان، فلن کاران، د کالیو پریکولو کور جوړولو، د درونو چوکاتیونو، میز او سور د اړتیا و سامان له پاره د یوی آلې څخنه چې د (کچ) په نامه یادېږي کار اخلي؟ د هغې ګوت (کنچ) د کومې ز اویی سره برابره ده؟

کوافندو

د خپل توګي او کور اسپابونو ته نښه ځیر شئ، د حاده، قایمه او منفر جهه ز اویی چې په نظر مو راځي وليک.

نهم فصل

خلاص او تړلی شکلونه

د پېشم لوست: د خلاص او تړلو شکلونو پېژندنه

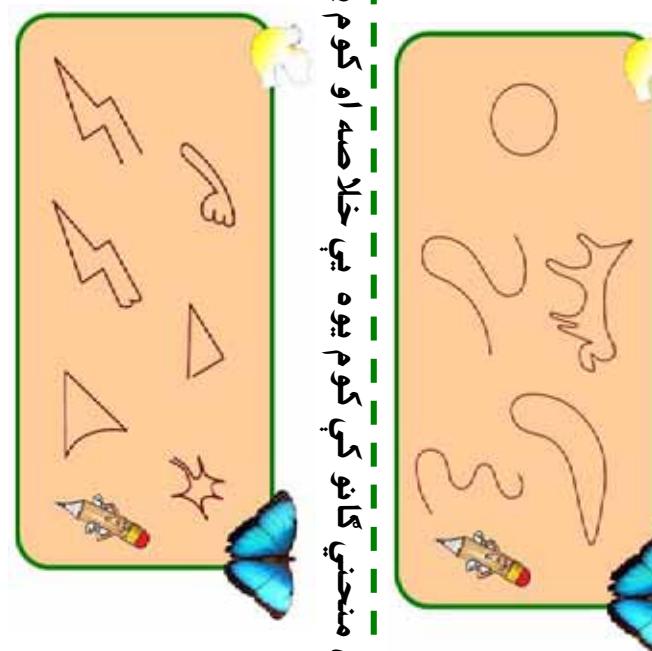
هدف: زده کوزنکي وکړۍ شي خلاص او تړلې شکلونه یو له بله سره توپیر او تشنجیس کړي.

پامړنې وکړۍ:
د یو خلاص شکل دي او دا یو تړلې شکل دي. دا

یوه خلاصه منحنۍ او دا یوه تړلې منحنۍ ده.

۱- په لاندې شکلونو کې د هنغو کوم یو شکل خلاص او کوم یو یې تړلې دی؟

۲- په لاندې منحنۍ ګانو کې کوم یو یې خلاصه او کوم یو یې تړلې

په خپله خوبنې یو خلاص شکل او یو تړلې شکل رسنم کړئ.

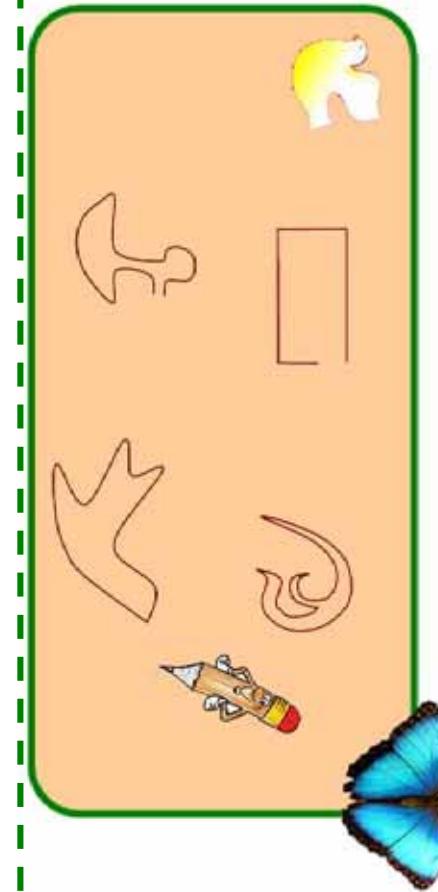
۳- الْفَ: آیا مِثْلُتْ بِهِ خلاص شکل دی او که ترلی؟

ب: آیا مربع بِهِ خلاص شکل دی او که ترلی؟

ج: آیا مستطیل بِهِ خلاص شکل دی او که ترلی؟

ه: آیا دائِرہ بِهِ خلاصه منحنی ده او که ترلی؟

۴- دَلَانِدِی شکلو نو شخه کوم بِهِ ترلی او کوم بِهِ خلاص دی؟

۵- کوم خلاص او ترلی شکلو نه چې په خپل تولکی کې وينی

و بنیاسست.

۶- در بِهِ تیوهه خلدو نو، څلور و تیوهه خلدو نو، په واسطه خلاص او ترلی شکلو نه رسّم کړي.

یو دیدشم لوست: تخمینی او دقیق اندازه گول

هدف: د زده کروکنکر حdas په اندازه کولوکی وده کولوکی او حقیقت ته نژدی کیزی.

له همی د لاندی هر یوه یوته خط اندازه تخمین کړئ او بیاد هر یوه او بدواں د خط کش په واسطه اندازه کړئ او په غور سره و ګورئ چې ستاسو تخمین واقعیت ته تو کومه حده نېدي دی.

دقیق	تخمینی	نیټه	خطوته	ادزاره	تخمین	نیټه	خطوته	ادزاره	دقیق	تخمینی	نیټه	خطوته	ادزاره	ادزاره	شروع توته خطونو د درکړل شوو توته خطونو د	
ب	الف				ب	الف			ب	الف			ب	الف		درکړل شوو توته خطونو د
د					د				د				د			درکړل شوو توته خطونو د
ن					ن				ن				ن			درکړل شوو توته خطونو د
هـ	وـ				هـ	وـ			هـ	وـ			هـ	وـ		درکړل شوو توته خطونو د
کـ	لـ				کـ	لـ			کـ	لـ			کـ	لـ		درکړل شوو توته خطونو د
زـ	رـ				زـ	رـ			زـ	رـ			زـ	رـ		درکړل شوو توته خطونو د

او بده کونکی دی د یور تنبیه خطا نو او بدواں په نظر کې ویسی. له زده کونکی دی د یور تنبیه خطا نو او بدواں په نظر کې ویسی.

لأندی جدول ته پامونه و کمپی ھر گروپ دی د لأندی جدول یه فول یو جدول رسم کمپی، د گروپنور د یوه، یوه زده کوروکی تنه او اندامونه دی د مثال یه توکه لسومهی تنه : له و داده ته (۱۹۷۰) د

تخته میں اور وروستہ دی پی دفیقہ تو کھے اندازہ کوئی.
کری، - میرپیر خواہ - بیوی، بیوی رہ، میرپیر جی سے اسی انتہا پر بہ - بہت پڑھو - سرسری

هر کروپ دی دار و بند جنبدول دبسبیر ولو در وسسه پیه حبیله
گروپ زده کوونکی پر تله کری چی د کوم بیوه زده کوونکی تخمین
حقیقت تنه د بیر نژدی دی. او هفده دی یادداشت کری او بیادی
لوهری تن د هر گروپ سره پر تله شی په گروپ یونو کب دی لسوهری
دو یاه د ممتاز زده کوونکی دی بیدا کری.

هر زده کو و نکی دی د بسو و نجی او کور تر منج و اتنی په پنبو
و وهی لومه دی د عادی قدمونو د شمیر په و اسطله تخمهین
کهی او و دی لیکی بیا دی قدم کهی او پر تله دی کهی چس تخمهین
یه تر کومپ اندازی پوری حقیقت ته نژدی دی په و روستی
لو سست کب دی نور و زده کو و نکو ته و او ایب

دوه دېر شه لوست: د مربع، مستطيل او مثلث د محیط (چاپېریال) پیډاکول

هدف: زده کورونکي محیط د تولو خوا و (چاپېریال) مفهوم ویژنی، د مریع، مثلث او مستطيل محیط اندازه گړي شي.

لاندي شکل ته پااطرنه وکړي:

پورته شکل یو تړ لی شکل دی که چېرپ (۱) له ټکي شخه و خو ځیښ و او د هغه په تو لو ضلعو باندې په ترتیب سره ولاړ شو او بیا د (۱) ټکي ته را اور سیږو په حمیقت کې د مستطيل ټولې خوا او په ھلپي دی چې دا د شا او خوا (چاپېریال) واتن د مستطيل محیط بلل کېږي.

څرګه چې د مستطيل مخامنځ ضلعې یو له بله سره مساوی دي. نو د نو هوري مستطيل د ضلعو مجموعه ۱۲ سانتي متر = $4+3+2+4$ کېږي. په دې صورت کې د راکړل شوي مستطيل محیط ۱۲ سانتي متره دی. څرګه چې مریع هم ۴ مساوی ضلعې لري نو د مریع د څلورو وارو ضلعو مجموعه د هعني محیط بلل کېږي او همدار ټکه د مثلث د درې وارو ضلعو مجموعه د هغه د محیط شخه عبارت ده.

٥٧

کوافر نندہ

۶۰ میرہ شیائی سانچے ریس اور جنہے پوچھ دیا گذاں لے یوں بانپی کیا تھا۔

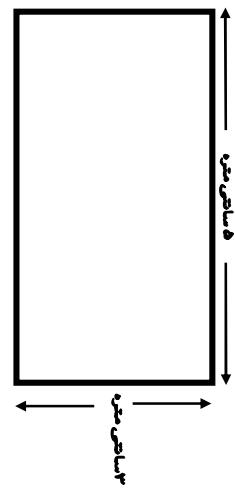
۶۱ کبیہ شیائی سانچے کے لئے صلیعی کو دیکھنے کے لئے کم اس سارے روز کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔ کارک دیکھنے کے لئے کوئی کم اس سارے روز کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔

۶۲ کم اس سارے روز کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔ اس سانچے کو دیکھنے کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔

۶۳ کم اس سارے روز کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔ اس سانچے کو دیکھنے کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔

۶۴ کم اس سارے روز کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔ اس سانچے کو دیکھنے کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔

۶۵ کم اس سارے روز کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔ اس سانچے کو دیکھنے کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔

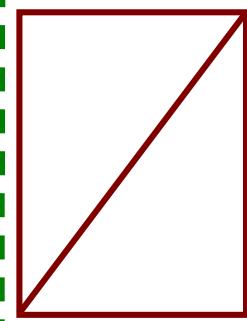

۶۶ راوی میں دیکھتے ہیں کہ کم اس سارے روز کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔ اس سانچے کو دیکھنے کے لئے کوئی کام نہیں کر سکتا۔

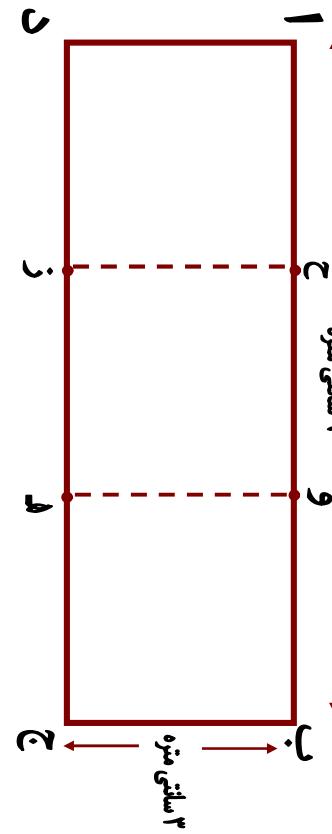

پلٹ

۸- په لاندی شکل کې خو مستطيلو نه او خو مثلثو نه دی د هرې ضلعې او بدو الى اندازه کړئ محیطو نه یې معلوم کړئ

۹- په لاندی شکل کې د (ز) او (ح) تکي او همدار تکه د (هـ) او (و) تکي یو له بل سره ونبلوئ.

الف: خو مستطيلو نه او خو مثلثو نه دی لای شئ؟

ب: د هرې یو یه مرتع محیط معلوم کړئ؟

ج: د هر یو ہو مستطيل محیط معلوم کړئ.

که چېږي د یو ہو مثلث اضلاع وې په ترتیب سره ۳، ۷، او ۵ سانتی متري وې محیط یې پیدا کړئ.

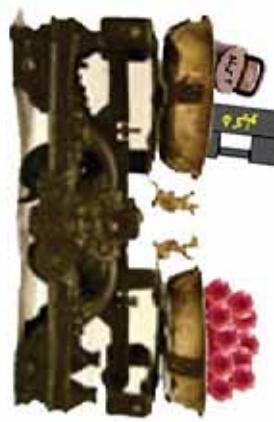
لسم فصل

د کتلي، وخت او مايغانه اندازه کول

دری دیدشم لوسټ: د کتلي د اندازه کولو واحد (کيلوگرام)

هدف: زده کونکي د کتلي د اندازه کولو بین المللی واحد ويژني او به وړخني ژوند کې
ورځنه کار واحستلي شي.

د تلي شکل ته چې د هغې په پلو کې منې او د کيلوگرام وزونه اينښودل
شوي دي پامله وکړي.

کيلوگرام د دې پاره چې د کتلې لرونکو
شيانو د پلور لسو او رانديلو یاکل په خپر
سره وشي. له هغه وزونو شخه کار
اخيسټل کېږي. چې د ټولو د پاره پېښدل
شوې دي. چې د دې دېر ناماټتو وزن ۱ کيلو
ګرام دي. چې په مجامنځ شکلونو کې پېښه ليدلى شي.
د ۱ کيلو ګرام شخه لسو وزونه یعنې ۲ کيلو ګرامه، ۵ کيلو ګرامه، ۱۰،
کيلو ګرامه او ۲۰ کيلو ګرامه دې هم د کار اخپسټلولو وړ دې او کار وړځنه
اخلي. د ډېر و کو چنيو شيانو داندازه کولو د پاره د کو چنيو وزونو
څخه چې هغه هم پېښدل شوې دې کار اخپسټل کېږي.

لاندی شکلنو ته پامارنه وکرئ. هبر درانه او هبر سپیک وزنونه په ترتیب سره په خپلو کتابچو کې ولیکي.

زده کوونکی: بساغلی بنسوونکی گرام څه ششی دی؟

بسوونکی: ۱ گرام په تقریبی دول د ۱ عدسو (نسکو) په اندازه دی.

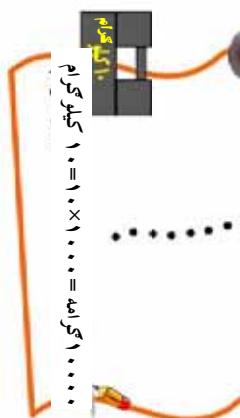
زده کوونکی: بساغلی بنسوونکی! نو ۱ کیلو گرام څو ګرامه دی؟

بسوونکی: ګرانو زده کوونکو! باید پوه شئ چې ۱ کیلو گرام مساوی له

۱۰۰۰ ۱ گرامه سره کېږي.

$$1\text{ گرامه} = 1\text{ کیلو گرام}$$

$$1\text{ گرامه} = 0.001\text{ کیلو گرام}$$

د ګروپونو هر یوزده کوونکی دی د پورتنيو وزنونو په دول، دوہ، دوہ وزنونه د ختنو څخه جوړ او سباته دی ټولکی ته راوری.

۱- که چیزی د ۱ کیلو گرام وزن و نه لری چر گله کولی شئی
نور و زنگو نویه کار و لو سره یو کیلو گرام منبی اندازه کړئ؟
۲- او > ننبو چخه کار و اخلي تیش ځایونه مناسبو ننبو سره
دک کړئ ۳- دک کړئ ۴- دک کړئ ۵- دک کړئ ۶- دک کړئ ۷- دک کړئ ۸-

۱ کیلو گرامه ۴۰۰۰+ کیلو ۲۰۰۰ کیلو ۱۰۰۰

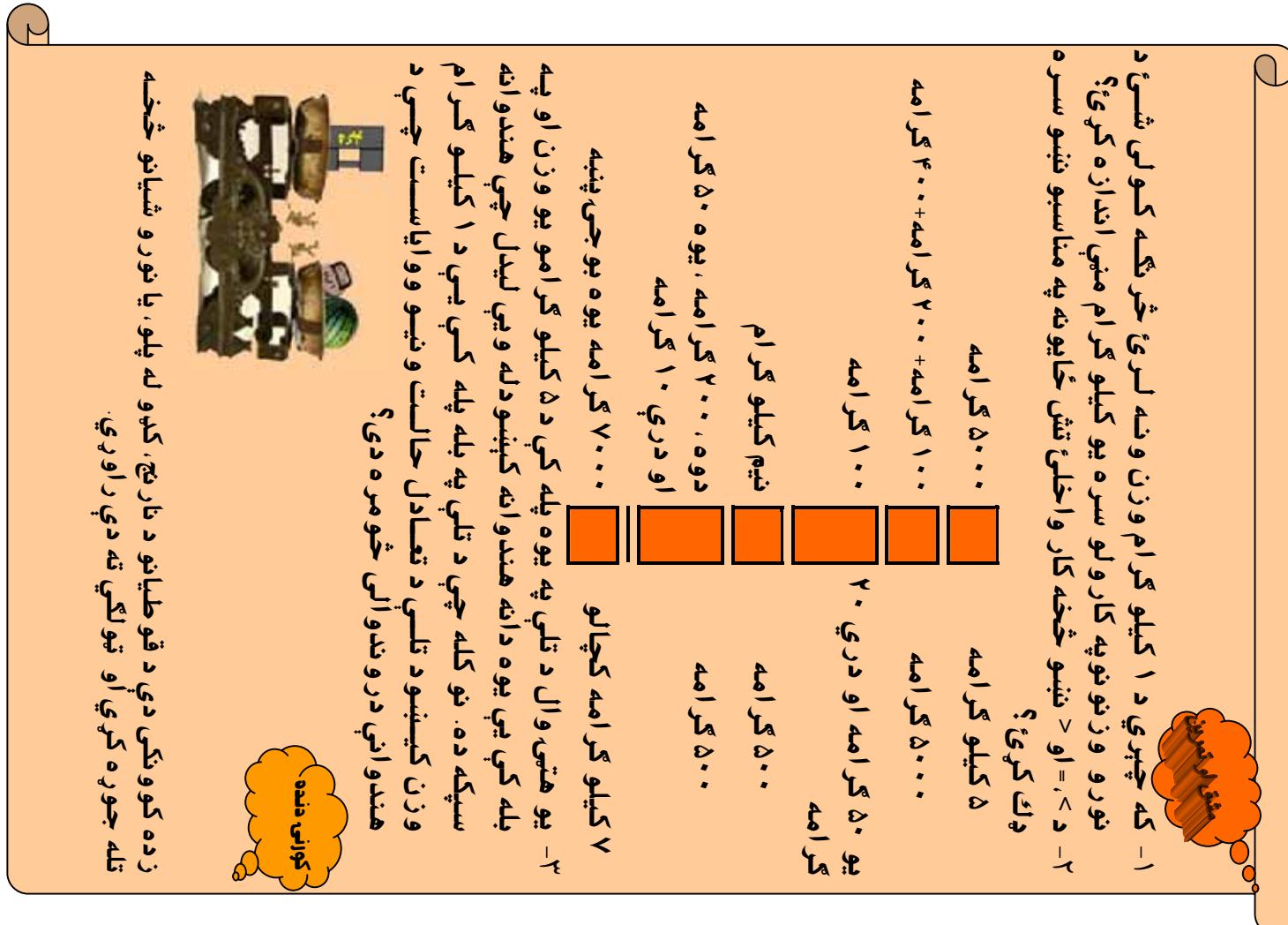
۱ کیلو گرامه ۷۰۰۰ کیلو ۵۰۰۰ کیلو ۳۰۰۰

۱ کیلو گرامه ۴۰۰۰ کیلو ۲۰۰۰ کیلو ۱۰۰۰

۱ کیلو گرامه ۷۰۰۰ کیلو ۵۰۰۰ کیلو ۳۰۰۰

کړو ګډه

زده کوونکی: نساغلی نیزه و چه شش یه و اسطه اندازه
بتوونکی: گراند و زیارت در انده شیان لکه بار لرنگی
موده کوونکی: بسانگلی نیزه و یکی و نیزه دی؟
نده کوونکی: یا پنجه شی دی؟
نونونکی: یو کیلو ۱۰۰۰ گرامه باشد پوچه شی چی ۱۰۰۰ کیلو گرامه یو تین
کیپری.

$$1 \text{ کیلو گرامه} = 1000 \text{ گرم}$$

کونندو

وی دمه ۲ تین وزن و لرنگه مهیه کیه کیه کیه
که همچو ده بار و زن پیدا کری.

د ساعت (ګړی) پېژند نه

- هدف: ۱- زده کوونکی د ګړی له مول خنځه د ګړی ډېټنډلو له پاره کار و اخلي.
۲- زده کوونکی ساعت (ګړی) د وخت د واحد په توګه وپېښۍ زده کوونکی
د ګړی او د ټیټه نښودونکي ترمنځ په اړیکو باندې پوهه شوي.

د ساعت لوستل:

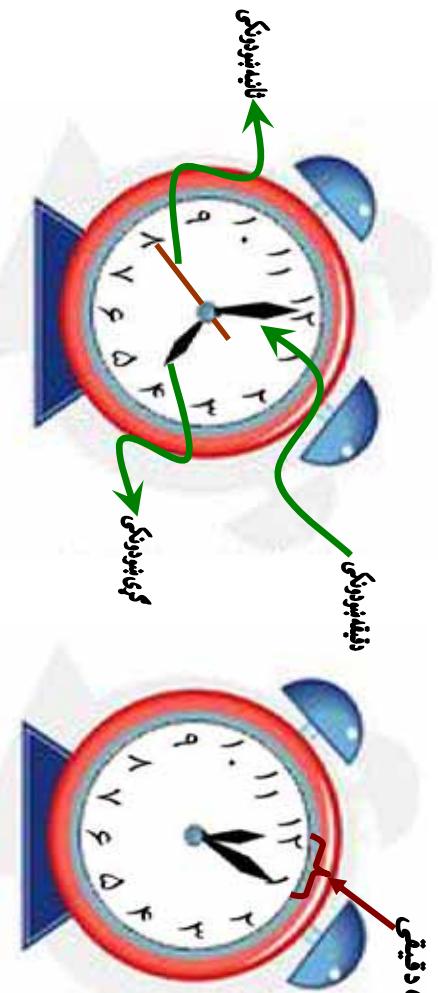
ګرانو زده کوونکو! که چېږي کوم و خنځت مو ساعت لېدلۍ
وي د ساعت مخ يا ايره یه ۱۲ مساوی برخو ويshelf بشوی
ده چې د دوو پله پسې رقصو نسو تر منځ اړوندو اتنی یو
ساعت را نښېي کله چې د ساعت بشوونکي عقربه
د دو و پر له پسې رقمونو تر منځ و اتنی وهی یو ساعت را نښېي، چې ددي
و خنځت په او پدو الی کي د دقیقې نښودونکي عقربه د ساعت د ابرې بشپړه
دوره وهی، دیووه ساعت دو خنځت او پدو الی په ۱۰ مساوی برخو ويښلې
ده چې هر په جنپ ته دقیقې ويکړي او همدار دکه دهر دو و پر له پسې
رقصونو تر منځ و اتنی په پنځو مساوی برخو ويشنل شوې ده چې هر
برخه، په یو د دقیقې را نښېي.

به لوکې ګړی د زده ګورنکو له مالېت

زده کوونکی دې لاندې یوښتنو ته څوایب وواي.
د کارک یا کاغذ په یو په ټوبې باندې د ګیلاس یا پیالې په مرسته یو د ايره
رسم کړئ د دې دايرې محیط په ۱۲ مساوی برخو ويښلې هره برخه په
مسلسله توګه د ارقامو په واسطه، له (۱) څخه تر (۱۲) پیوری و پیاساست
دوه عقرې په چې او پدو الی په یو له بلبه سره توپېر و لري جوړي کړي پیادا
عصرې د دايرې په مرکز کې د یو ډه سنجاق یا سستنې په واسطه و نښلسو
چې په حقیقت کې د یو ډه ساعت موodel مو بشپړ کړي دی او د هفته په
واسطله لاندې مختلف و ختنو نه و پیاساست.
۱- ۱ بچې، ۲- ۱ بچې او ۱ دقیقې، ۳- ۷ بچې او ۱ دقیقې ۴- ۴ بچې او ۳
دقیقې، ۵- ۳ بچې او ۴ دقیقې، ۶- آیا و دلاي شئ چې ستاسو بشو و نځې په
څو یجو پیل کېږي ۷- آیا و دلاي شئ که چېږي د ساعت بشودونکي عقربه
یو په بشپړه دوره وهی څو ساعته تیر شوې دی؟

څلور د ډرېشم لوست: ساعت (ګړۍ) پېښندنه

هدف: زده کړونکي ګړۍ، ویژنې، د ګړۍ نښودونکي، دقیقه نښودونکي او ثانیه نښودونکي په موقعېت سره وخت تشمیخیں او ولوسټلای شي.

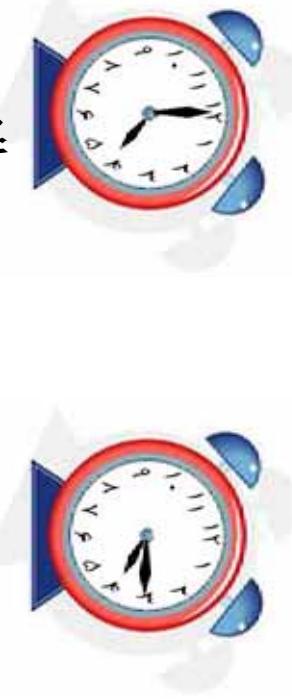
د ساعت په یو ه منځ باندې چې په عمومي توګه دایره وي شکل لوړ ۱۲ عددهونه په معلومو خایرنو ګې ویئي، د هرو دواړو عددهونو په منځ کې ۵ واړه خاطرنه یا نقطې دی کوم وخت چې ثانیه نښودونکي له یو ه عدد شنځه پیل و کړي او یو ه بشپړه دوره ووهی دقیقه نښودونکي له یوې نقطې شنځه بلې نقطې ته رسپړي، ويال ګټږي چې یو ه دقیقه تېټه شوې دو. که چېږي دقیقه نښودونکي له یو ه عدد شنځه په حرکت پیل و کړي د یوې بشپړې دوري وهلو وروسته یعنې له ۶۰ نقطو یا خاطرنيو شنځه تېټه شي چې په حقیقت کې ۶۰ دقیقې یا یو ساعت تېټه شوې دی په دې صورت کې د ساعت نښودونکي عقربه له یو ه عدد شنځه پل عداد ته رسپړي نو په دې

صورت کې یېکلی شو چې:

$$60 \text{ دقیقې} = 1 \text{ ساعت}$$

د ساعت لوستل:

الف

ب

که چېړي د الف شکل ګړي ته پاړنده و کړو لیدل کېږي چې دقيقه
ښودونکي د ۱۲ د عدد مخامخ او ګړي ښودونکي د ۴ د عدد په مقابیل کې
قرار لري داسې لوستل کېږي چې ګړي ۴ ینځي دی. او ډاپس ۰۰:۰۰.
او س که چېړي دقيقه ښودونکي له ۱۲ څخنه حر کت و کړي لکه د (ب)
شکل د ۳ د عدد په مقابیل کې فرار و یسی د ګړي ښودونکي ځای هم د ۳
رقم څخنه بدلون کوي یه دی حالت کې ګړي داسې لوستل کېږي له
څلور و څخه پېنځلساں دقيقې تېږي دی یا ۱:۳۰ یا پېنځلسا د پاسه ۳ ینځي دی.

ښونې:

۱. لاندې شکلونو ته ځیر شئ، وختونه لکه دښې خوا د ساعت

وختونه ډه ۶ و طریقو سره ډه ۹ و ۱۲ څخه چېو کې ولکې،

۲. ایاتی اټه

او ۱۷:۳۰ کم ۱۷:۰۰

۲۔ مخامن شکل په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

رسم ته خپل شئ لکه د ۱۰، ۱۱ او ۱۵ عددونه د گری د دایرې څخه د باندی د نورو عددونو مخې ته په ترتیب سره د ۱، ۲، ۳ په زیاتولو د هفه مناسب عدد و لیکن په پای کې و ایاسټ چې د ۱۲ په عدد باندی کوم عدد لیکل کېږي، لیکل شوی عدد شه شئ بنسي؟

کوټه
نده

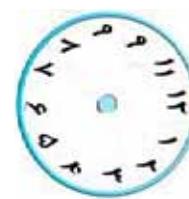
لاندی هر یو ساعت په خپلو کتابچو کې رسم کړئ او وو ایاسټ هر ۱۰
یې کوم وخت پښی، ساعتونه په پام کې و نیسی د هر ساعت وخت پې

خپلو کتابچو کې ولیکن

نېمې لېریم لوسٹ: د ساعت یهه واسطه د وخت باکل

هدف: زده کووکي وکړۍ د ساعت یهه واسطه د خپل د کار و خسته تړیمه او یا بر کړي.

ساعتښونکي

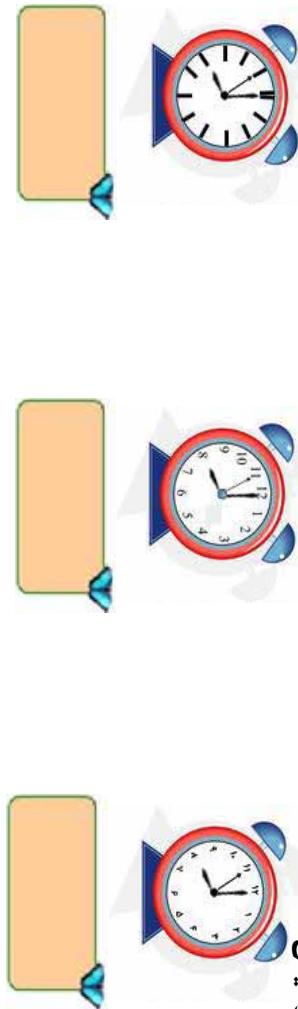
دقیقښونکي

۱. پورتني هر یو شکل کوم وخت رابنسی؟
۲. یو له بله شه توپیر لري؟
۳. ساعتښونکي او دقیقهښونکي یو له بله شه توپیر لري؟
۴. د ساعت منځ په څو مساوی ټروخو ويښل شوی دي؟
۵. که چېږي د ساعتښونکي عفریبه د ۳ د عدد مخامنځ او دقیقهښونکي عفریبه د ۲ د عدد مخامنځ وي. کوم وخت رابنسی؟
۶. یه ساعت کې د ۲ او ۳ دورو عدرو تر منځ څو دقیقې دي؟

۱۰ پاڼه

لاندی ساعتونه د نمونې په توګه درکړل شوی دي هغنو ته خیر شئ.
د هغنو د هر یوه تر لاندی تشن ځای شته. اړوند وخت یې په خپلو کتابچو کې
ولیکي.

د پور ته ساعتونو رسمنو ته پامله و کړي او ځوا بونه یې ووایست.
الف: درې واړه ساعتونه یو له بله څه توپیر لري؟
بلب: که چېږي دقیقته نسودونکی د ۱۲ له عدد څخنه د ۲ عدد ته ورسېږي
نوهوری ساعتونه کوم و خت پښي؟
که چېږي دقیقته نسودونکی له ۱۲ څخنه حرکت و کړي او د ۶ عدد ته
ورسېږي په پورتنیو شکلونو کې ساعتونه څو بچې راښې.
که چېږي دقیقته نسودونکی د ۱۲ له عدد څخنه حرکت و کړي او یوه
 بشپړه دوره وهی او یېا د ۱۲ عدد ته را ورسېږي هر یو ساعت کوم
وخت راښې؟

لادنی عبارت ندہ بشپیر کری د سا عات ندہ مقریب په خپلو کتابچو کی رسماں کھی.

لوبنگی:

۱. زه له خوند په ..... په خوند په ..... لوبنگی و عجنه .....

۲. زه د خرمب د ودی په ..... په خرمب د ودی په ..... بجهو یېل کیبی.

۳. زه په ..... بجهو کورنی دندہ سر ته رسوم ..... بجهو خورد.

۴. زه په ..... بجهو له نسونجی څخه رخصت ..... بجهو کورنی دندہ سر ته رسوم.

۵. زه په ..... بجهو له نسونجی څخه رخصت ..... بجهو کورنی دندہ سر ته رسوم.

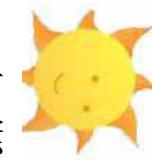
کیږم.

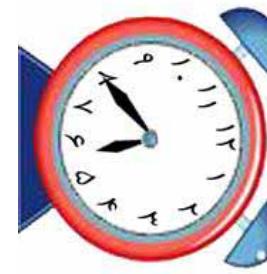
زده کونکی دی د یوه ساعت مودل له کاغذ څخه قیچی کړي او د مازیګر د
لماڻه وخت دی په هغه کې وښی.

شپږ دېشم لوست: اونى، میاشتى او کال

هدف: زده کورنکي و کړۍ شې، اونى، میاشت او کال و پېژني.

۴ فصله	=	یو کال
۳۶۵ ورځۍ	=	یو کال
۱۲ میاشتی	=	یو کال
۳۰ ورځۍ	=	یوہ میاشت
۴ (اونى)	=	یوہ میاشت
۷ شېپې او ورځۍ	=	یوہ اونى
۲۴ ساعته	=	یوہ شېپې او ورځ

لاددي تش خايوونه د حل شوي مثال په توګه په مناسبو عددو نو
سره ډک کړئ!

مثال:

یوہ میاشت	—	۳۰	ورځۍ	د ۵
یو کال	—		ورځۍ	د ۵
یوہ اونى	—		ورځۍ	د ۵
اونى ده	—		اونى	ده
میاشتی دی	—		میاشت	دی

یو کال

یوہ میاشت

یوہ اونى

اونى ده

میاشتی دی

۱۵۰ دوڑشم لوست: د جنتری پېزندې

هدف: زده کورنکي جنتری وېزني او د هنري شنخه کار واخسنتلي شي.

جدول - نور	جدول - غوري						
۳۷	۳۶	۳۴	۳۴	۳۲	۳۲	۳۰	۳۰
۲۸	۲۸	۲۷	۲۷	۲۶	۲۶	۲۵	۲۵
۲۶	۲۶	۲۵	۲۵	۲۴	۲۴	۲۳	۲۳
۲۴	۲۴	۲۳	۲۳	۲۲	۲۲	۲۱	۲۱
۲۲	۲۲	۲۱	۲۱	۲۰	۲۰	۱۹	۱۹
۲۰	۲۰	۱۹	۱۹	۱۸	۱۸	۱۷	۱۷
۱۸	۱۸	۱۷	۱۷	۱۶	۱۶	۱۵	۱۵
۱۶	۱۶	۱۵	۱۵	۱۴	۱۴	۱۳	۱۳
۱۴	۱۴	۱۳	۱۳	۱۲	۱۲	۱۱	۱۱
۱۲	۱۲	۱۱	۱۱	۱۰	۱۰	۹	۹
۱۰	۱۰	۹	۹	۸	۸	۷	۷
۸	۸	۷	۷	۶	۶	۵	۵
۶	۶	۵	۵	۴	۴	۳	۳
۴	۴	۳	۳	۲	۲	۱	۱
۲	۲	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

جورا - غوري	جورا - نور	سلطان - جنگلاني	سلطان - نور
۲۷	۲۷	۲۷	۲۷
۲۶	۲۶	۲۶	۲۶
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
۲۴	۲۴	۲۴	۲۴
۲۳	۲۳	۲۳	۲۳
۲۲	۲۲	۲۲	۲۲
۲۱	۲۱	۲۱	۲۱
۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۱۹	۱۹	۱۹	۱۹
۱۸	۱۸	۱۸	۱۸
۱۷	۱۷	۱۷	۱۷
۱۶	۱۶	۱۶	۱۶
۱۵	۱۵	۱۵	۱۵
۱۴	۱۴	۱۴	۱۴
۱۳	۱۳	۱۳	۱۳
۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۹	۹	۹	۹
۸	۸	۸	۸
۷	۷	۷	۷
۶	۶	۶	۶
۵	۵	۵	۵
۴	۴	۴	۴
۳	۳	۳	۳
۲	۲	۲	۲
۱	۱	۱	۱
۰	۰	۰	۰

اسلا - زوري	اسلا - نور
۲۷	۲۷
۲۶	۲۶
۲۵	۲۵
۲۴	۲۴
۲۳	۲۳
۲۲	۲۲
۲۱	۲۱
۲۰	۲۰
۱۹	۱۹
۱۸	۱۸
۱۷	۱۷
۱۶	۱۶
۱۵	۱۵
۱۴	۱۴
۱۳	۱۳
۱۲	۱۲
۱۱	۱۱
۱۰	۱۰
۹	۹
۸	۸
۷	۷
۶	۶
۵	۵
۴	۴
۳	۳
۲	۲
۱	۱
۰	۰

سليل - نور	سليل - زوري	سليل - نور	سليل - زوري
۲۷	۲۷	۲۷	۲۷
۲۶	۲۶	۲۶	۲۶
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
۲۴	۲۴	۲۴	۲۴
۲۳	۲۳	۲۳	۲۳
۲۲	۲۲	۲۲	۲۲
۲۱	۲۱	۲۱	۲۱
۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۱۹	۱۹	۱۹	۱۹
۱۸	۱۸	۱۸	۱۸
۱۷	۱۷	۱۷	۱۷
۱۶	۱۶	۱۶	۱۶
۱۵	۱۵	۱۵	۱۵
۱۴	۱۴	۱۴	۱۴
۱۳	۱۳	۱۳	۱۳
۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
۹	۹	۹	۹
۸	۸	۸	۸
۷	۷	۷	۷
۶	۶	۶	۶
۵	۵	۵	۵
۴	۴	۴	۴
۳	۳	۳	۳
۲	۲	۲	۲
۱	۱	۱	۱
۰	۰	۰	۰

- ۱- د سلطان میاشت کړئ. په حمل کې ۱۷ د حمل په کومه ورځ راځۍ؟
- ۲- د سلطان میاشت کړئ. په کومه ورځ راځۍ.

١٠٠

		عمر - لر - ١٣٨٥												عمران - تله - ١٣٨٥												
		جهه						جوبه						جهه						جوبه						
		جهه		جوبه		جهه		جوبه		جهه		جوبه		جهه		جوبه		جهه		جوبه		جهه		جوبه		
شماره	نام	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	جهه	جوبه	
١	جندی - مرغوبی	١٣٨٥																								
٢	لشندی - لشندی																									
٣	لشندی - لشندی	١٣٨٥																								
٤	دلو - سلوانگه	١٣٨٥																								
٥	حوت - کب	١٣٨٥																								
٦	حی و حی																									
٧	حی و حی	١٣٨٥																								
٨	حی و حی																									
٩	حی و حی																									
١٠	حی و حی																									
١١	حی و حی																									
١٢	حی و حی																									
١٣	حی و حی																									
١٤	حی و حی																									
١٥	حی و حی																									
١٦	حی و حی																									
١٧	حی و حی																									
١٨	حی و حی																									
١٩	حی و حی																									
٢٠	حی و حی																									
٢١	حی و حی																									
٢٢	حی و حی																									
٢٣	حی و حی																									
٢٤	حی و حی																									
٢٥	حی و حی																									
٢٦	حی و حی																									
٢٧	حی و حی																									
٢٨	حی و حی																									
٢٩	حی و حی																									
٣٠	حی و حی																									
٣١	حی و حی																									

۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶- ۷- ۸- ۹- ۱۰-

مکان	جناح	طبقه	دستگاه	نام	ردیف
سراپل	جهانگیری	۱	معادل	۱۳۸۵	۱
سراپل	جهانگیری	۲	معادل	۱۳۸۵	۲
سراپل	جهانگیری	۳	معادل	۱۳۸۵	۳
سراپل	جهانگیری	۴	معادل	۱۳۸۵	۴
سراپل	جهانگیری	۵	معادل	۱۳۸۵	۵
سراپل	جهانگیری	۶	معادل	۱۳۸۵	۶
سراپل	جهانگیری	۷	معادل	۱۳۸۵	۷
سراپل	جهانگیری	۸	معادل	۱۳۸۵	۸
سراپل	جهانگیری	۹	معادل	۱۳۸۵	۹
سراپل	جهانگیری	۱۰	معادل	۱۳۸۵	۱۰

۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶- ۷- ۸- ۹- ۱۰-

۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶- ۷- ۸- ۹- ۱۰-

۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶- ۷- ۸- ۹- ۱۰-

دز مردي د میاشتني د چهار شنبه په درخ کوم کوم تار ینخوهد دي؟
کال د ..... میاشت کي بشو و نجي ته شامل ششو يه.
ل زهد ..... کال کي له دوده یو لکي چنده در یه یو اگي ته براي ششوي يه.
زه په ..... کال کي له دوده یو لکي چنده در یه یو اگي ته براي ششوي يه.
داوني ورخني د جنترۍ له منځي و لیکۍ!
د کال د میاشتني یوه په ترتیب سره
کې ولیکۍ!

کاوند

و رخ په خپلو کتابچو کې ولیکۍ.
زده کو دکي دی هر یو دلار او هور په د خپلو زېپيدلو کال، میاشت او

اته د لیتر پېژندنه د لیسته

هدف: زده کرونکي بىرە شى پە ورخنى ۋۇنلە كى مایعات پە لىتىر باندىي اندازە كىبىرى.

١. خۈك پو ھېپى چىپ تېل دىخە شى پە واسطە اندازە كىبىرى؟

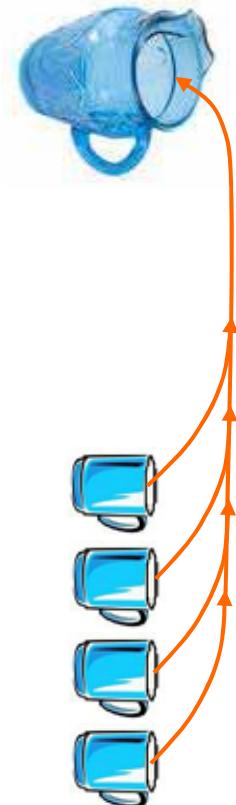
٢. شىدىپ دىخە شى پە واسطە اندازە كىبىرى؟

٣. او به دىخە شى پە واسطە اندازە كوى.

بۇنىتى:

گرانو زدە گووئىكوا كە چىرى خىرى شوي ياست د تىلىو پە گىلىنۇ، پە مايىھ دواڭانو د او بىو پە بوشكى او پە مايىھ غۇر يوباندى د لىتىر كىلمە لىكىل شىۋى وي. نو بايد پىوه شسى چىپ مایعات د لىتىر پە واسطە اندازە كىبىرى كە چىرى ۴ مۇمۇلىي گىلاس او بىه پە يىوه لوپىسى او يايىھ جاك كىپ و اچقاو نۇ تقرىيا يو لىتىر او بىه كىبىرى. تاسو كولالى شى چىپ دىغە ۴ مۇمۇلىي گىلاسسو او بىو مقدار، دى يوھ لىتىر پە توگە و منى د تىلىو، شىدىو، مايىھ غۇر يو او او بىو پە رانىيولو او پلورلو كىپ د لىتىر خىنە كار و اخلى دېرىو تىلى پۇرۇنىكى سىر خلاصىس بوتلى او ياكىلىن پە شىبە كوى پە پلورلو او رانىيولو كىپ لە هەفو خىنە د مایعاتو د واحد پە توگە كار اخلى.

زده کوونکی دی د (آر، اس) د پاکتیونو د حل کولو له پاره د یوه لیتر اندازه کول د گیلاسو نو په واسطه خپلو کور دیو ته و بنسی.

کوافنددہ

ب الف

ب ث

ث

الف

او < ننبو خخنه په کار اخیستنی د لاندی لوښو ظرف فیت برته کړئ!

۶- د وه لیتره خو گیلاسه او به کېږي؟
۷- د (آر، اس) په پاکتیونو باندې لیکل شوی دی چې په یوه لیتر او یوه حل او کار و رخنه و اخنۍ که چېږي د لیتر اندازه و نه لردي گیلاسو نو به واسطه خردکه لیتر اندازه کوئی؟

۸- که چېږي د دو و ګیلاسو بیه ۲۰ افغانی، وي یوه لیتر خو افغانی کېږي؟

۹- چهو گیلاسه او به یوه لیتر کېږي؟
۱۰- ۲ گیلاسه او به خو لیتره کېږي؟
۱۱- که چېږي د یوه لیتر تیلو بیه ۴۵ افغانی، وي د ۵ لیتره چې یوه گیلين کېږي خو افغانی، کېږي؟

پښتو

ننه دېرشم لوست: د یووه رقمي عدوانو ضرب کول په خو رقمي عدوانو کي

هدف: زده کړونکي و کړکۍ شي یو رقمي عدوانو یه څور رقمي عدوانو کي ضرب کړي.

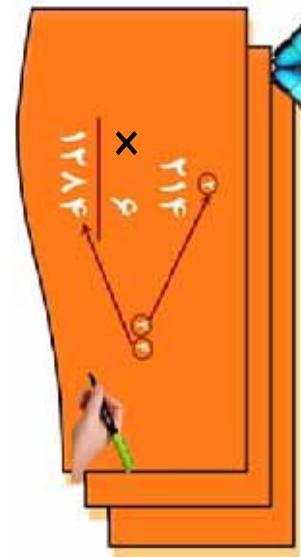
ګرانو زده کوونکو! تاسو مخکي دیووه رقمي عدوانو یو ضرب کول په دوه رقمي عدوانو کي زده کړي دي.

اوسم نهارو چې د ۲۱۴ درې رقمي عددة ۶ په عدد کي ضرب کړو.

لومړۍ:

$$\text{د ۶ عدد د ۲۱۴ د عدد د یویزو په رقم کې چې ۴ دی ضرب چوو.}$$

$$(6 \times 214)$$

د ۶ عدد د یویزو رقم هم چې ۴ دی د ضرب د حاصل د یویزو په مرتبه کې لیکو او د ۲۴ د لسیز و رقم چې ۴ دی د ۲۱۴ د عدد د لسیز و د مرتبه پورته لیکو.

دوليهم:

د ۶ عدد د ۲۱۴ د عدد د لسیز و په رقم کې چې (۱) دی ضرب کوواود ۲ رقم

سره چې حاصل نیوں شوی دی جمع ګوو.

$$8 + 1 \times 6$$

چې د ۸ عدد حاصل کېږي او د ضرب د حاصل د لسیز و په مرتبه کې یې لیکو.

دریهم:

د ۶ عدد د ۲۱۴ د عدد په سلیز و کې چې ۶ دی ضرب کوو $= 12 \times 6$ کېږي د

۱۲ د عدد د ۲ رقم د ضرب د حاصل د سلیز و په مرتبه کې او (۱) رقم یې د زریزو په مرتبه کې لیکو او د ۱۲۸۴ د عدد په لاس رائځي.

- ۱- د ۱۱۳۹ په عدد د ۹ په عدد کې ضرب کړئ!
۲- د ۴۰۸۷ په عدد ۷ په عدد کې ضرب کړئ!
۳- د ۳۰۰۸ د ۱۸ په عدد کې ضرب کړئ!
۴- لاندې پونستې حل کړئ!

۵- د لاندې مثال نه په کار اخستنې سره لاندې پونستې حل کړئ.

مثال :

$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$
$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$

۳۸۷۲

۳۰۹۷۶

۱۲۸۴

۷۰۴۳

۱۱۷۸

۵۱۴

۷۳۲

۱۷۴

لاندې پونستې حل کړئ!

۱۰۰۶

$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$

۹۰۴۴

$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$

۱۰۶

$$\begin{array}{r} & \boxed{} \\ \times & \boxed{} \\ \hline & \boxed{} \end{array}$$

کوټه
لندې پونستې حل کړئ!

څلوبېتیم لومړتی: د دوو رقمي عددونو ضرب کول په دوو رقمي عددونو کې

هدف: زده کورنکي و کړۍ شې دوو رقمي عددونو په دوو رقمي عددونو کې ضرب کړي.

مثال: غواړو ۲۳ عدد د ۱۶ په عدد کې ضرب کړو.

لومړۍ:

$$\begin{array}{r} 16 \\ \times 23 \\ \hline 16 \\ 120 \\ \hline 136 \end{array}$$

د ۱۶ د عدد د دیویزو مرتبه چې د ۱ عدد دی د یوه رقمي او دوو رقمي عددونو د ضرب په دوو سره ضرب ټولو چې د ضرب حاصل یې ۱۳۶ کېږي.

دوو رقما:

$$\begin{array}{r} 16 \\ \times 23 \\ \hline 16 \\ 120 \\ \hline 136 \end{array}$$

د ۱۶ د عدد لسیز مرتبه چې د ۱ عدد دی د ۲۳ په عدد کې ضرب کړو چې په حقیقت کې د ۱۰ ضرب کول په ۲۳ کې دی چې د ضرب د حاصل د ۳ رقم یې د لسیز و د مرتبې لاندې اود ۲ رقم یې د سلیز و د مرتبې لاندې لیکو په پای کې د ۳۶۸ د ۱۶، او ۲۳ د جمعی حاصل په لاس راواړو په نتیجه کې د حاصل دی.

لاندې پښتنې حل کړي!

$$\begin{array}{r} 15 \\ \times 21 \\ \hline 15 \\ 120 \\ \hline 315 \end{array}$$

ددي له پاره چي صفر لرو ڏکي عددو ڏه په آسانی سره ضرب کرائي شسو لا ڏدي
مثال په نظر کي نيسو.

$$٤٠ \times ٣٠ = ?$$

لومري حالات:

$$\begin{array}{r}
 4 \\
 \times \\
 3 \\
 \hline
 12
 \end{array}$$

دide حالت:

$$٤٠ \times ٣٠ = ?$$

په دې حالات کي د عددو ڻو ڦندر کي د نیتیو ڦندر کي د ڦندر کي د ڦندر کي د
يو له بيل سره ضرب کو و یعنی $(4 \times 3 = 12)$

بيا د ضرب دواړو اجز او د صفر و نو په شمېر ڻو ڦندر کي د خسر ب د حاصل
 $٤٠ \times ٣٠ = ١٢٠$

مخب ته ڪٿونه ٻعني.

ڪڻونه ڦندر

لاندې ڀو ڀستني د حل ڦندر کي د چو ڦندر کي د حل ڦندر کي د حل
ڪرمو!

$$\begin{array}{r}
 & 1 \\
 & 6 \\
 4 & 3 \\
 \times & 4 \\
 \hline
 25200
 \end{array}$$

۱. د لادندي عددونو د خرب حاصل په لاس راوري!

$$\begin{array}{r} \text{الف: } ۳۰۰ \\ \times ۴ \\ \hline ۱۲۰۰ \end{array}$$

۲. د ضرب د حاصل په کارولو سره لادندي تشن خایونه د حل شوي
مثال په دوو د مناسببو صفر و نو په شمېر سره داک کړي.

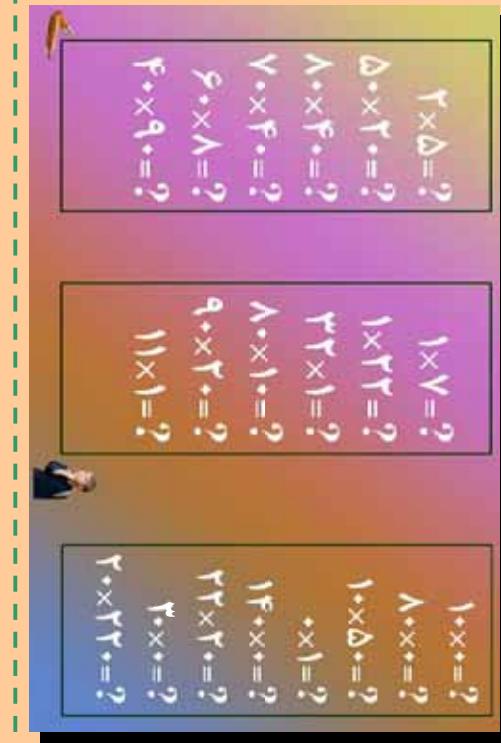
$$\begin{array}{r} \text{الف: } ۷۰ \times ۶۰ = ۴۲۰۰ \\ \times ۵ \\ \hline ۳۵۰۰ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{مثال: } ۶۰ \times ۷ = ۴۲۰ \\ \times ۵ \\ \hline ۳۰۰ \end{array}$$

کوټس دنده

خودو ه رقمي عددونه چې د هغه نبې خواونه صفر وي وليکي، بيا بې يو له بله سره ضرب کړي او د ضرب حاصل په لاس ته راوري.

٣. لاندی پوستتو ته به شمناهی توگه حُواه و ایاست

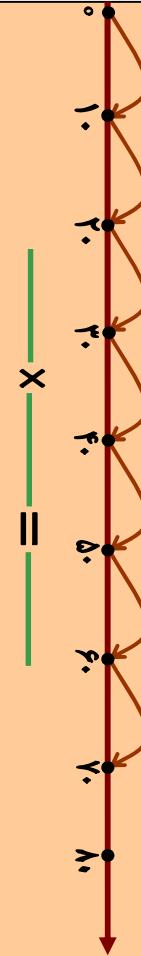

١٠٧ = ?
٢٠٣ = ?
٤٠٥ = ?
٦٠٨ = ?

١٢٣ = ?
٣٢١ = ?
٥٢٩ = ?
٧٢٦ = ?

١٤٠ = ?
٣٠٨ = ?
٥٠٩ = ?
٧٠٤ = ?

الف: لاندی شکل له مخنی د خرب یوه پوښته و لیکن او د ضرب عملیه په هغه باندی سرهه و رسوئ.

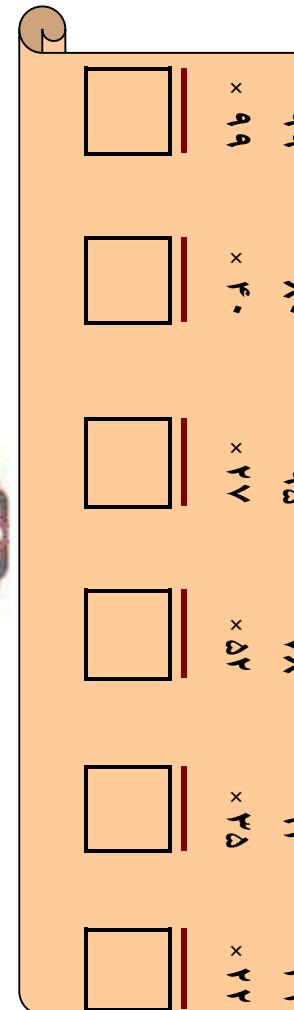

ب: لاندی پوښته خرب کړئ او په شکل کې وښیاست.

$$2 \times 10 = ?$$

لاندی پوښتې حل کړئ

حُواه منه

$$\begin{array}{r} 66 \\ \times 40 \\ \hline 27 \\ 66 \\ \hline 264 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 66 \\ \times 27 \\ \hline 462 \\ 66 \\ \hline 1812 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 66 \\ \times 58 \\ \hline 396 \\ 66 \\ \hline 3876 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 66 \\ \times 77 \\ \hline 462 \\ 66 \\ \hline 5002 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 66 \\ \times 99 \\ \hline 594 \\ 66 \\ \hline 6534 \end{array}$$

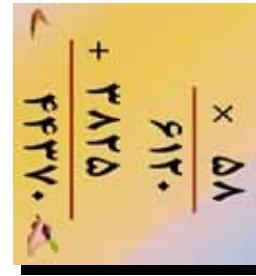
١٠٧

لہو خلوبنیم لومسٹ: د دوو رقمی عددونو خیز

لیکن سب کو کوئی نہیں کرے کوئی زندگی کو اپنے دارا نہیں رکھی، وہ کسی کو کوئی زندگی کی

گانہ زدہ کو ونکو تاسو په تیر و لوستونو کپ دیوہ رقی اور دوہ رقی اور دوہ رقی عددو نو
ضرب لہ دوہ رقی عددو نو سرہ زدہ کری او د هنہ په طریقہ باندی پوہ ضرب کو.

یاست اوس دری رقی عددو نہ لہ دوہ رقی عددو نو سرہ ضرب کو.

مثال: ضوارو جب د ۷۶۳۷ عدد د ۷۸۵۴ لہ عدد سرہ

ضرب کرو.

لو مری د ۸۵ د عدد د یسویزو رقیم یعنی ۷۶۱۷ پہ
عدد کپ ضرب کو و جب د ۱۲۰ عدد پہ لاس رائجی
بیا د ۱۸۰ د عدد د لسیزو رقیم یعنی ۷۶۱۷ د ۱۵ د
ددکپی ضرب کو و جب د ۵۳۸۲ د عدد حاصلپی
جب د ۱۲۰ د عدد د یسویزو رقیم د ۱۱۲ د عدد د لسیزو
تیر مرتیبی لایدی لیکو پیسے کی دوارہ لاس تہ
رانی عدد د لاس تہ ۴۳۷۰

کوچے و کوچے جو سرہ بلہ یو له بلہ سرہ خرب کری.

لاندی درکرل شیوی عددونہ یو له بلہ سرہ خرب کری.

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ \times 12 \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ \times 20 \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ \times 14 \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ \times 27 \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ \times 67 \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{} \\ \times 71 \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

مشکلہ میں

۱۔ لاندی در کرل شوی عدو نہ یو له بلد سرہ ضرب کرئی

۲۔ ۷۶۴ × ۳۸ = ۱۰۱ ۱۷۳

۳۔ ۶۴ × ۷۳ = ۱۰۰ ۹۰۰

۴۔ ۱۰۰ × ۱۰ = ۱۰۰

۵۔ ۱۰۰

۶۔ ۷۰۴ × ۲۶ = ۱۰۲

۷۔ ۸۰۴

۸۔ ۱۹۸ × ۴۴ = ۸۸۷

۹۔ ۸۸۷

۱۰۔ کہ چیر پی دیوی نکلی چاینکی بیهے ۱۱۵۷ دیوی دیوی افغانی وی دیوی

۱۱۔ درجن (۱۲ دانو) بیهے به خو افغانی وی؟

۱۲۔ صندوق منبو بیهے ۱۱۸ دیوی دیوی افغانی وی دیوی

۱۳۔

۱۴۔ صندوق نو بیهے معلومہ کرئی؟

۱۵۔ شریٹ دیوی خناستی په مسابقه کی ۶۰ مترہ لارہ په یوہ

۱۶۔ دقیئنہ کی وہی معلوم کرئی جب په یوہ ساعت کی بہ چھو

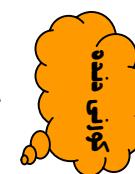
۱۷۔ مترہ لارہ ووہی؟

۱۸۔ دیوی قطی گوگر و بیهے یوہ افغانی کیبی؟

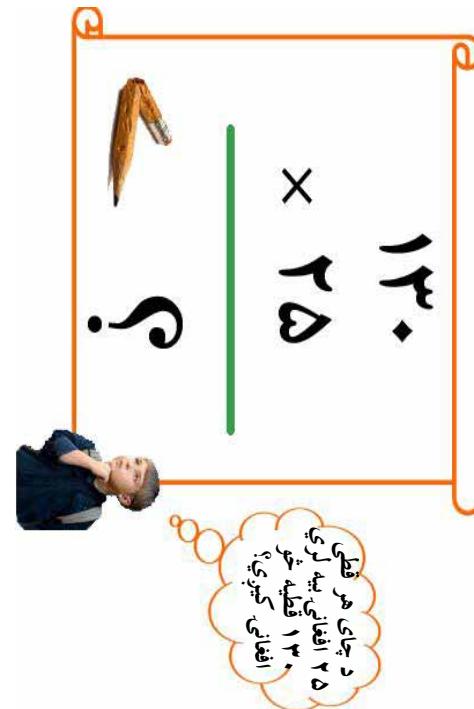
۱۹۔ دیوی قطیو یوہ خو افغانی کیبی؟

د یوہ کیلو گرام غوریو بیه ۴۰ افغانی ده د ۱۲ کیلو گرام غوریو
بیه څو افغانی کېږي؟
ل ۷ یو پلورونکی په یووه ورځ کې ۲۰۰ افغانی ګتنه لري او په یووه ورځ
کې ۱۹ افغانی خرڅ لري معلوم کړي چې په یووه میاشت کې څو
افغانی سېیمو لای شي؟

- ۱ که چېږي یووه کورنۍ په ورځ کې ۱۰۰ ګرامه بسوره مهصرف کړي
کې ۳۲ یو تن په یووه شپه او ورځ کې ۳۲ رکمته لسوئچه
کې ۲ کې به څو رکعته لسوئچه وکړي؟
- ۲ چېږي یووه کې ۲۵ ګرامه کېږي
۲۵ چېږي یووه قطې
۲۵ چېږي یووه قطې
۲۵ چېږي یووه قطې
۲۵ چېږي یووه قطې
۲۵ چېږي یووه قطې

لیو اولم فصل

دوه څلويښتم لوست د ویش (تفسیه) د عملی پېژندنه

هدف: زده کونکی د تفسیم يه مفهوم باندې بړه شي او وکولی شي د تفسیم د عملی پېژندنه کړي. کړي و ځینې استوری حل چلپي و ځینې واسطه اسټرنگ

- درې زده کونکی د ټولکۍ مخې ته ودرېږي.
- بنګالی بنسوونکی دې ۱۲ دانې لوبیا وی، وړې ډېرې او یاد چاپېږیال نور مواد په لاس کې ونیسي. په لومړۍ او رې هر زده کونکی ته یوه داهه لوبیا ورکړي.
- دویمه اړ دې له پاتې شوې ۹ دانو ځنډه یوه یوه یوه یوه ده هر زده کوونکی ته ورکړي.
- دارې ۴ وار دې له ۱ پاتې شوو ځنډه یوه یوه یوه داده هر زده کوونکی ته ورکړي.
- چلورم اوږ دې له ۳ پاتې شوو ځنډه یوه یوه یوه داده هر زده کونکی ته ورکړي.

په پایې کې:

- هر زده کونکی ته څو داني لوښما وي پاڼور موادر سیدلي دې.
- د ویش عملیه چکو وارې سرته رسواں ټو شوې ده؟
- د څو وارې ۳ له ضرب کولو څخه د ۱۲ عدد لاس ته راځي.
- په ټولو حلالوکې مو ولیل چې د ۱۲ له عدد څنځه ۳ څلور وارې تغیرې شوې او یا ۳ څلور وارې د ۱۲ په عدد کې شامل دې د تغیرې د تکارې عملیه د تفسیه ټو ګه داسې لکو:

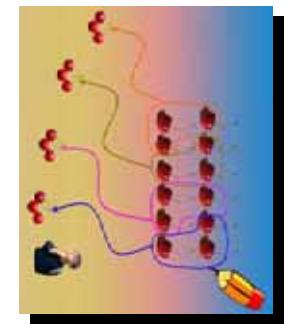
$$12 \div 3 = 4$$

باید پوهه شو چې د ۱۲ عدد د مقسوم د ۳ عدد مقسوم علیه او د ۴ عدد د تفسیم د حاصل یا خارج فسمت په نامه یادېږي.

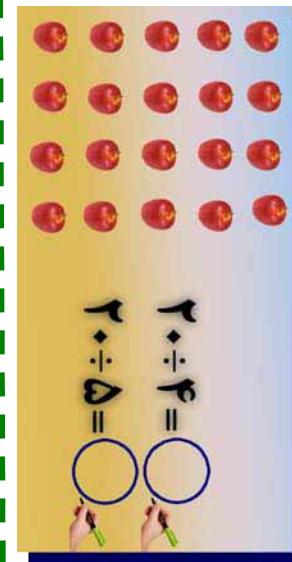

۱. در گویل شوی شکل له مجبي د ويش حواب ولکي

$$12 \div 4 = \text{○}$$

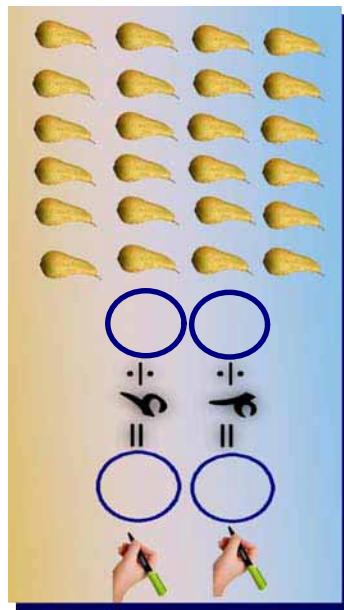
۲. په تشو خايوونو کي مناسب عدد ونه په خپلو کتابچو کې ولکي او
له هغه کي مقسوم، مقسوم عليه او خارج قسمت و نسياست.

$$20 \div 4 = \text{○}$$

$$20 \div 5 = \text{○}$$

۳. پورته شکل او له حل شوي پونتنې خخه په کار اخينستني سره تشن
خايوونه به په مناسبو عدد ونو سره په خپلو کتابچو کې دك کړي

$$16 \div 4 = \text{○}$$

کوکا
کوکا

د عددونو د خط په مخ باندي د؟ $16 \div 4 =$ ۴ فادي د ویش حاصل په لاس راوري.

۱۱۶

۱. د ویش د حاصل یا (خارج قسمت) د پیدا کولو له پاره د حل شوی مثال په دول د تصریق عملیه سرتنه ورسوئ او خواه بیولیکي.

۲. د عددونو د خط په مرسته د حل شوي مثال په دول د تصریق عملیي سرتنه ورسوئ.

$15 \div 5 = 3$

$15 - 5 = 10$

$24 \div 8 = ?$

$20 \div 4 = \boxed{}$

۱. د عددونو د خط په مرسته د حل شوي مثال په دول د تصریق عملیي سرتنه ورسوئ.

۲. د عددونو د خط په مرسته د حل شوي مثال په دول د تصریق عملیي سرتنه ورسوئ.

مغایلې تړښت

دری څلويښه لوست: د دوه رقمي عددونو ويشل په یوه رقمي عددونو باندي

هدف : زده کړونکي و کړائي شي دوه رقمي عددونه په یوه عدد باندي وړيښي.
د دره رقمي عددونو ويش طریقه په یوه رقمي عدد باندي پوه شني

لومړۍ مثال: غواړو د ۹۸ عدد
په ۷ باندي وویشولیل کېږي
چې د مقتسم د گینې خوا رقام
یعنې ۹ د مقتسم علیه یعنې ۷
ځنځه لوی دی او په هغه باندي
ویشل کېږي. چې خارج قسمت
یې (۱) دی، هغه په ۷ کې ضرب
کوو او د ضرب حاصل یې تر ۹
لاندی لیکو او تفریق کوو یې
چې د تفریق حاصل یې ۲ کېږي.
پیاورا کېښته کووا او د تفریق د
حاصل پنسی خواته یې لیکو چې
د ۲۸ عدد لاس ته رائحي چې د
۲۸ عدد لاس ته رائحي اوس د
۲۸ عدد په ۷ باندي ويشهو د
ژبني ضرب ځخنه په کار
اخیستنې سره پوهېږو چې.

$$\begin{array}{r} 98 \\ \times 7 \\ \hline 14 \\ 7 \\ \hline 98 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 28 \\ \times 7 \\ \hline 28 \end{array}$$

کېږي د ۴ عدد په خارج قسمت
کېږي او په ۷ کې ضرب کوو
داد ضرب حاصل د ۲۸ لاندی
لیکو او تفریق کوو. په تنتجه
کې لیل کېږي چې د تفریق
حاصل یې صفر او خارج
قسمت یې د ۱۴ عدد په لاس
رائحي.

دو هم مثال: د ۸۲ عدد په ۶ باندې ویشو که چېرې دو بش د حاصل د پیدا

کولو له پاره ژبني ضرب ته پامره و کرو لیدل کېږي چې. $48 \times 6 = 6 \times 48 = 288$

نو لیکل شو چې: $8 \div 6 = 6 \div 8 = 0.75$

او یا

$$5 \times 6 = 30$$

$$6 \times 5 = 30$$

$$7 \times 6 = 42$$

$$6 \times 7 = 42$$

$$\begin{array}{r} 48 \\ - 48 \\ \hline 0 \end{array}$$

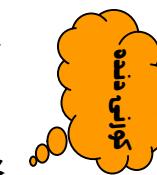
در یم مثال: د لاندې پونستې د حل طریقی ته پامره و کړئ.

$$\begin{array}{r} 5 \times 7 = 35 \\ 6 \times 7 = 42 \\ 7 \times 7 = 49 \\ 8 \times 7 = 56 \\ 9 \times 7 = 63 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 61 \\ - 56 \\ \hline 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 25 \\ - 24 \\ \hline 1 \end{array}$$

لاندې پونستې خپلو کتابجو ته نقل او حل بې کړئ.

$$\begin{array}{r} 94 \\ - 7 \\ \hline 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 63 \\ - 8 \\ \hline 75 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 94 \\ - 7 \\ \hline 8 \end{array}$$

د لاندی عملیو خارج قسمت یادویش حاصل له پاتی شوی
۱- د لاندی عملیو خارج قسمت یادویش حاصل له پاتی شوی
باقیمانده سره ییداکری

حال کی جب د ضرب متساوی او یا کوچنی له مقسوم علیه ایدا کری او یه تشو خایونک و لیکن یه داسپی حال کی جب د ضرب حاصل بیه مقسوم علیه سره متساوی او یا کوچنی له مقسوم علیه کوچنی وی لکه لاندینی مثلال: جنده

$$\begin{array}{r} 36 \\ \times 7 \\ \hline 252 \end{array}$$

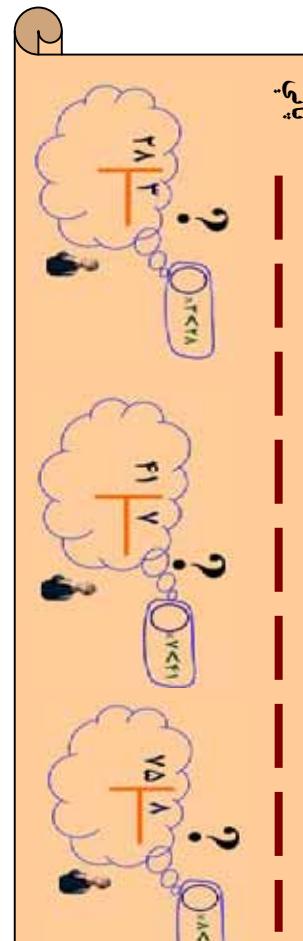
$$\begin{array}{r} 49 \\ \times 8 \\ \hline 392 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ \times 7 \\ \hline 252 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ \times 7 \\ \hline 252 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ \times 7 \\ \hline 252 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ \times 7 \\ \hline 252 \end{array}$$

که تو گه مساوی په یې چې ۷۷ دابې نالگې په یې چې ۷۷ دابې نالگې په یې چې ۷۷ دابې نالگې

کېښېښو، معلوم کړي چې څو نهاله زیات پاڼې کېښې .
۱ - که چېږي ډې یوه مو تر کې ۹ تنه ځای شې ۹ نو ۷۲ ۷۲ تنو له پاره څو

موږ و ته اړتیا ده؟
۲ - که چېږي ډې یوه غواړي چې ۲ تنه ډوډي و خورې معلوم کړئ چې
دله تنو له پاره څو غوریا نو ته اړتیا ده؟

۳ - که چېږي ډې یوه ګونکۍ ۱ توکو کتابچو ته اړتیا ولري ۱۵ توکه
کتابچې څو زده ګونکو ته رسېښې او څو کتابچې پاڼې کېښې؟

۴ - که چېږي ډې یوه اونې کې ۱۸ کیلو و ابت برق مصرف
کړي وي، معلوم کړئ چې ډې یوه ورخ کې ېې څو کیلويه و ابت برق

محرف کړي دې؟
۵ - که چېږي ډې یون په یوه ورخ ۸ ګرامه بوره مصرف کړي نو ۶

ګرامه بوره د هغه د څو ورځو له پاره بس کوي؟
۶ - که چېږي ډې یون په یوه ورخ ۸ ګرامه بوره مصرف کړي نو ۶

شمهږ سره مساوی وي معلوم کړئ چې ډې یوه هر موږ کې د سر ډو
دانست دې؟

۷ - په یوه فارم کې ۸ څارو ټې شته دې که چېږي ډې یوه موږ فارم
کې ۸ دو له څارو ټې مساوی توګه وي د هر دو ل ځارو ډو شمهږ

پېږاکړ.

۸ - ۸ زده ګوښې په مساوی ګروپون کې ډې یوه اړسره د خپل استاد
د ډې پښتنې له پاره د ډې د هر دو ل ځارو ډو شمهږ

څلور څلويشتم لوسټ: د دري رقمي عددونو ويشل به يوه رقمي عدد باندي

هدف: زده کو ونکي و کهای شي دري رقمي عددونه په يوه رقمي عدد
باندي تنسیم کړي.

لومړۍ مثال: د ۳۱۹۴ عدد د ۳ په عدد باندي ويشه.

حل: لوړه د مقسوم د سلیز و مرتبه يعني ۱
د ۳ په عدد باندي ويشهو چې خارج فسمت یې

۲ دي. په خارج فسمت کې لیکو بیا ۲ په ۳ کې
ضرب کوو او د ضرب حاصل د ۶ لاندې لیکو

او تفريقي کوو یې چې د تفريقي حاصل یې
صفر کېږي.

پې همدي دول د لسیز و او یویزو مرتبو
رقمونه را کښته کوو او د ويشه عملیه سرته
رسوو په پاڼي کې لیدل کېږي چې پاڼي یې
صفر ده.

دو هم مثال: د ۱۳۶ عدد، د ۵ په عدد باندي

و یشهو. لیدل کېږي چې د سلیز و رقم له مقسوم
عليه څخه کوچنی دی نسود لسیز و رقم
دلسلیز و له رقم سره چې ۱۳ کېږي. په ۵ باندي
و یشهو. په دې صورت کې د ويشه حاصل یې ۴

دې . ۲ په ۵ کې ضرب کوو. د ضرب حاصل له
۱۳ څخه تفريقي کوو چې تفريقي حاصل یې ۳
کېږي او س د مقسوم د یویزو رقم يعني ۱ را
کښته کوو د ۳۶ عدد حاصل کېږي. هفه په ۵
باندي و یشهو چې د ويشه، حاصل یې ۷ کېږي. د
۷ عدد په ۵ کې ضرب کوو او د ضرب حاصل
یې له ۳۶ شخه تفريقي کوو په یاکي کې لیدل
کېږي چې د (۱) عدد پاڼي شوی او له مقسوم
عليه څخه کوچنی دې.

د لاندی پوښتو حل یه نظر کې ویسی:

$$\begin{array}{r} 636 \\ - 36 \\ \hline 600 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 574 \\ - 77 \\ \hline 500 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 636 \\ - 36 \\ \hline 600 \end{array}$$

حل دی کړي.

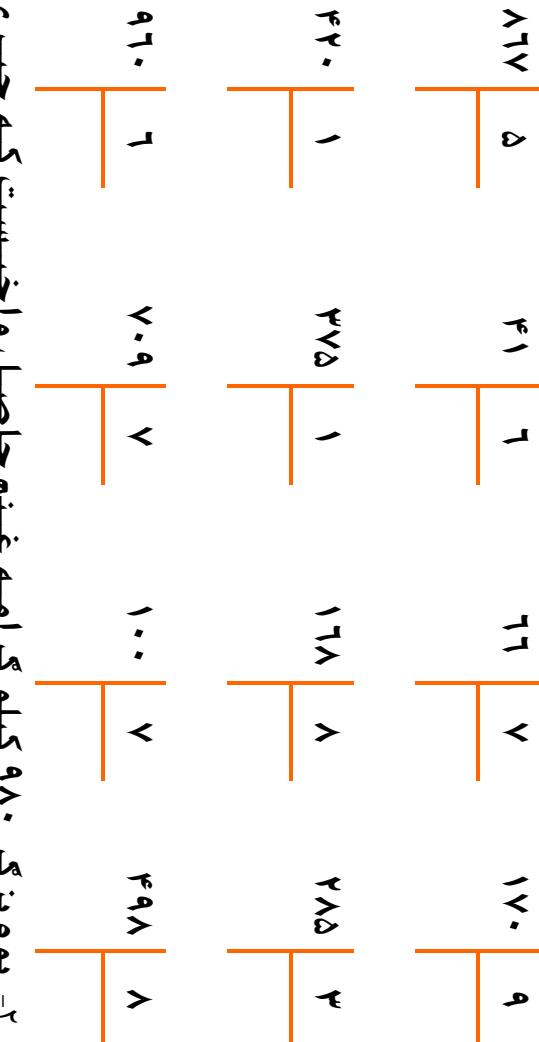
هر یو زده کوونک دی ډکی دی ټیو، ۵ په ۴ ټیو، ۶ ټیو، ۶ ټیو، او

۱- په لاندې پوښتنو کې د وېش عملیې سر ته ورسوئ او د وېش

حاصل یې پیدا کړي؟

پوښتنو:

۱- یوه بزگر ۹۸ کيلو ګرامه عنده حاصل و اخیست که چېږي
نومورۍ بزگر د وړحې ۷ کيلو ګرامه عنده محسرف ولري معلوم

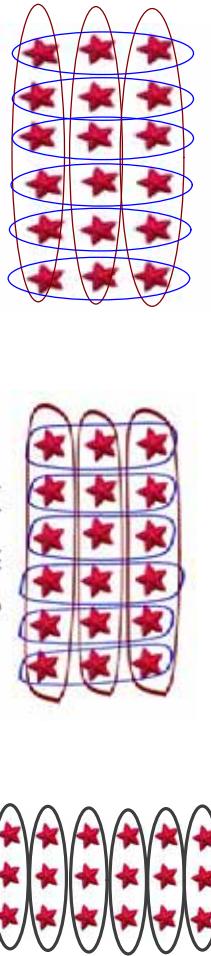
کړي چې ډومورۍ عنده د بزگر د ځو وړحوله پاره بس کوي.

۲- یوه بنوال ۱۰۰ کيلو ګرامه زرآلو حاصل و اخیست. که چېږي
ونوارې هغه ۹ کيلو ګرامه صندوقونو کې و پیشې نو خو
صندوقونو ته اړتیا پیدا کوئ د اړتیا وړ صندوقونو شمېر

معلوم کړي؟

پنځمه څلوبېښتمه لوست: د ضرب او دیش د عملیو ازموینه د یوبل په واسطه

هدف: زده ګټونکي و کړائي شي د ضرب او دیش عملیي د یوبل په واسطه و آزموري. پامنرنه وکړي: تا سوسو یېښتې هېجې د ضرب هر یوبله تساوی له یاره: دویش باټسیم ډوډه تساوی له یاره:

$$18 = 3 \times 6$$

$$18 \div 3 = 6$$

د ضرب او دیش د آز مولو د عملیو یه کار و لعسه لکل شو چې:

$$18 = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1$$

$$18 = 3 \times 6$$

$$18 = 6 + 6 + 6$$

$$18 = 4 \times 4 + 2$$

$$\begin{array}{r} 18 \\ \times 3 \\ \hline 54 \end{array}$$

د ډیور ټنیو یو بنسټو له حل څخه ټنیجه اخستلاي شو که چېږي د ضرب حاصل په یوه جزر د ضرب باندې و یېښو یېل جزر د ضرب لاس کې رائۍ او همدارګه که چېږي مقسوم عليه په خارج قسمت کې ضرب او له یاتې شیوی عدد سره جمع کړو مقسوم لاس ته رائۍ.

کړو!

عملیي و لکړي.

د ۱۶ او ۷ د ضرب حاصل یه لاس را دره د هغه له یاره دیش ډیسټ یا ټفیس ۶۰

۱ - په تنشو ځایونو کې مناسب عدد ولیکي.

$$72 \div 9 =$$

$$72 \div 8 =$$

$$72 \times 8 =$$

$$21 \div 3 =$$

$$32 \div 4 =$$

$$7 \times 4 =$$

$$21 \div 7 =$$

$$32 \times 4 =$$

$$7 \times 3 =$$

$$9 \times 7 =$$

$$63 \div 7 =$$

$$63 \div 9 =$$

$$9 \times 8 =$$

$$72 \div 8 =$$

$$72 \div 9 =$$

$$7 \times 8 =$$

$$56 \div 8 =$$

$$56 \div 7 =$$

$$9 \times 3 =$$

$$21 \div 3 =$$

$$32 \times 4 =$$

$$7 \times 4 =$$

$$72 \times 8 =$$

$$63 \div 9 =$$

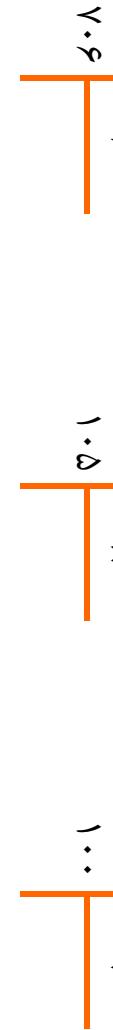
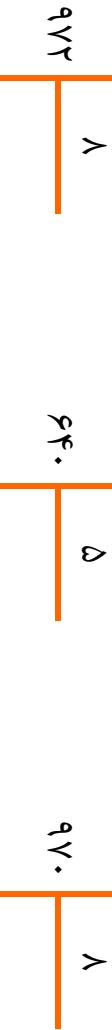
$$72 \div 9 =$$

$$15 \div 3 =$$

$$15 \times 1 =$$

- د (....) ويشل په مقسوم عليه باندي د خارج قسمت د پيدا کولو څخنه عبارت دي که چېري په خارج قسمت په (....) ضرب کړو مقسوم په لاس راځي.

۴- لاندی پوښتني حل او امتحان کړي.

۵- د ۱۵ مترو توکر بې ۷۵ افغانۍ د ۵ د یوه متر توکر بېه معلومه کړي.

کړي.

۶- که چېړي یو کارګر په میاشت کې ۱۱۰ متره توکر او بدی معلوم کړي چې نوموری کارگر یه ۹ ورځوکي څو متنه توکر او بدلاي شي؟

۷- که چېړي یو مامور په یوه اوئي کې ۱۵۰ افغانۍ تنسخا (معاش) واحلي معلوم کړي چې په یوه ورځ کې څو افعاني تنسخا لري.

لاندی پوښتني حل کړي.

دولساد فصل

کسر

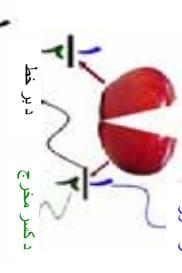
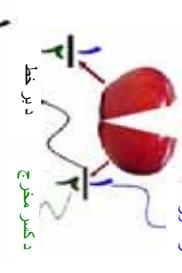
شیخ چلوبیشم لوسټ د کسر پیښنده

هدف: زده کرونکی $\frac{1}{2}$ د یوہ شئی د نیماي په ترکه و پیښنی او $\frac{1}{3}$
دریهي برنجي په ترکه و پیښنی او $\frac{2}{3}$ د یوہ شئی د نیماي په ترکه و پیښنی.

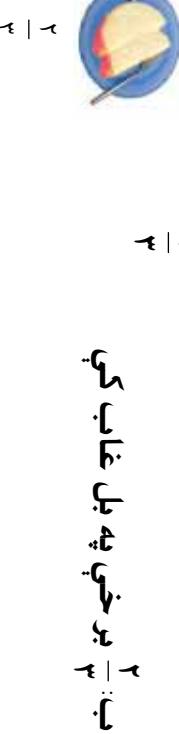
پامار ده و کړئ:
که موږ یوه منه په دو و مساوی برخو وویشو په حقیقت کې مومنه

نیماي په چې په چې ده چې په ریاضی کې داسې لیکل کېږي:

که موږ یوه منه په درې مساوی برخو وویشو
او له هغه څخه یوه برخه واخلو دا یو دریمه
برخه داسې پیسودل کېږي. $\frac{1}{3}$

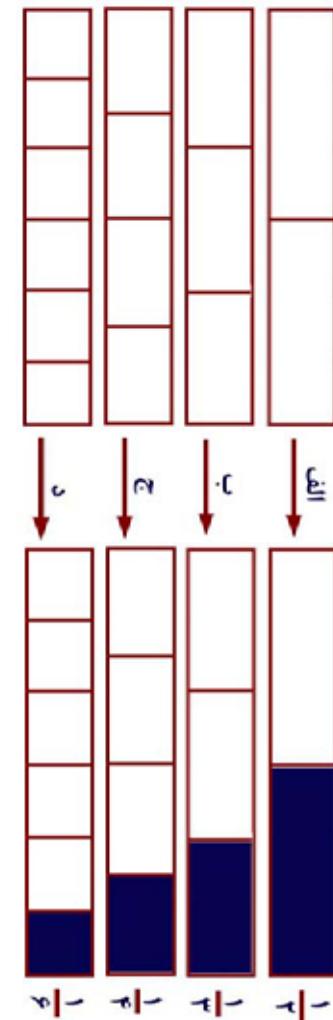

الف: $\frac{1}{3}$ برخه په یوه غاب کې

ب: $\frac{2}{3}$ برخه په یوه غاب کې

د لاندی شکلو نو اړوند کسرو نو ته پامله و کړي.

د الف په شکل کې د $\frac{1}{3}$ کسر بنسی چې د دوو برو خو څنځه یوه برو خه
بی جلا شوی ۵۰.

د (ب) په شکل کې د $\frac{1}{4}$ کسر بنسی چې له دریو برو خو څنځه یوه برو خه

بی جلا شوی ۵۰.

د (ج) په شکل کې د $\frac{1}{6}$ کسر بنسی چې له شپږ و برو خو څنځه یوه برو خه

بی جلا شوی ۵۰.

د (د) په شکل کې د $\frac{1}{12}$ کسر بنسی چې له شپږ و برو خو څنځه یوه برو خه

بی جلا شوی ۵۰.

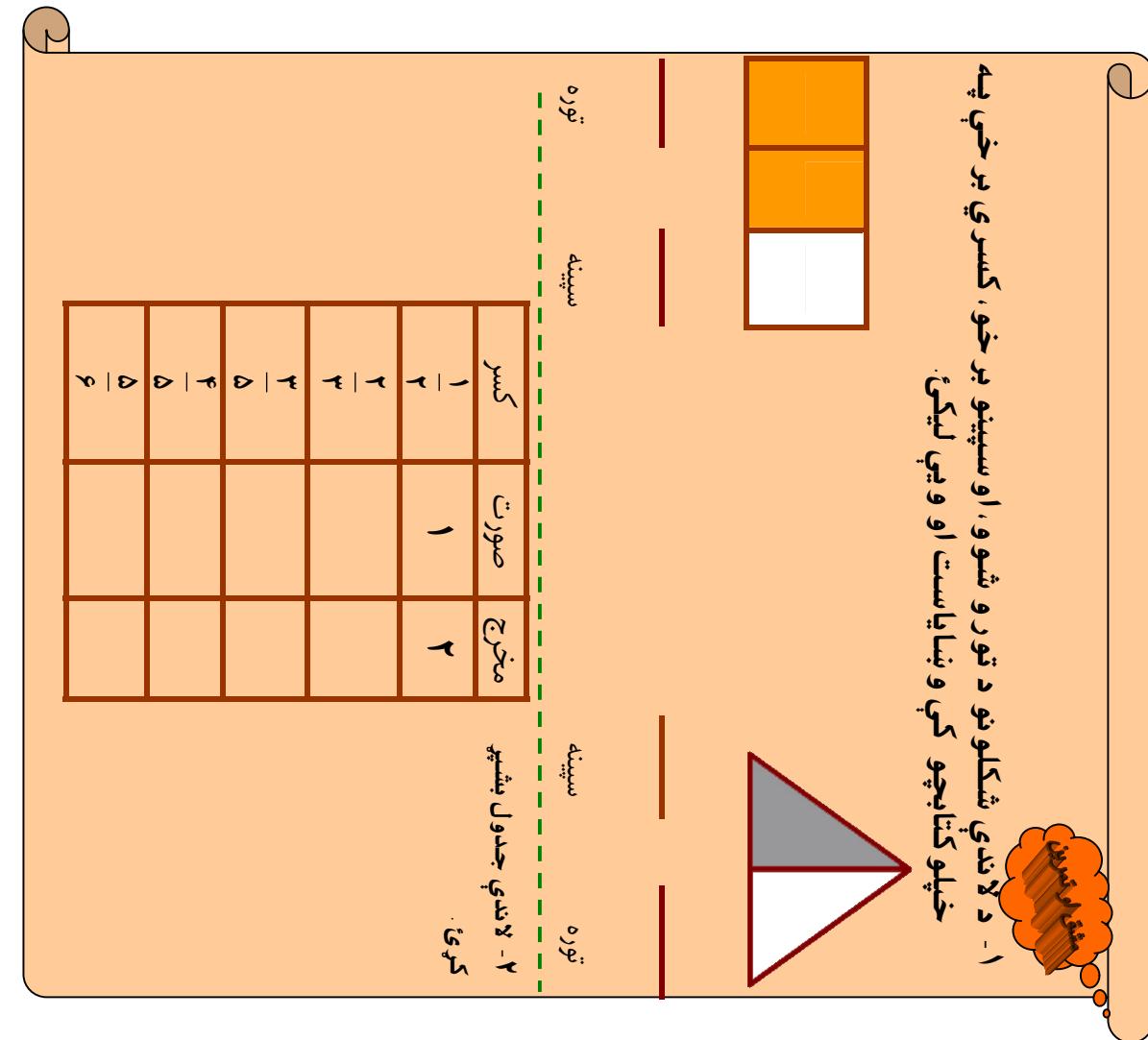
د لاندی کسر ته پامله و کړي.
د دی دا پاره چې تا سو د یوه کسر سره نبته پیژند ګلواهی پیدا کړي

$$\frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \frac{1}{6} + \frac{1}{12} = \frac{4}{12} + \frac{3}{12} + \frac{2}{12} + \frac{1}{12} = \frac{10}{12} = \frac{5}{6}$$

دکر صورن
کړي ظایار بیٹا
کسرو نو، دکرسونج

۵، $\frac{4}{5}$ ، $\frac{3}{5}$ ، $\frac{2}{5}$ ، $\frac{1}{5}$ په کسر و نو کې صورت او مخرج ولیکي.

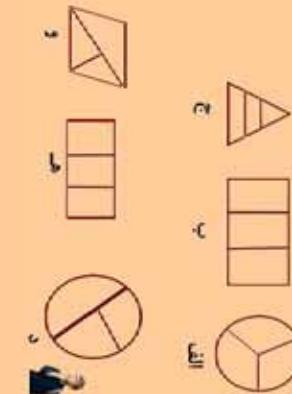
کواز دندہ

۱، ۲، ۳، ۴ کسر د شکلو نو یه واسطه یه خپلو کتابچو کی و نیاست

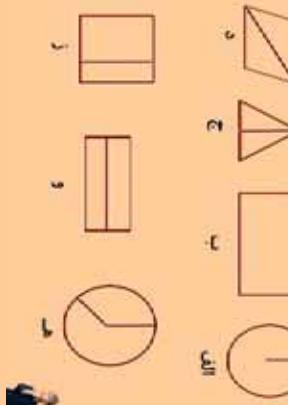

کتاب نو

۱) ا بعده ۲) ۳) ۴) ۵) ۶) ۷) ۸) ۹) ۱۰) ۱۱) ۱۲) ۱۳) ۱۴) ۱۵)

کس کے عجہاتک چل جیلو کی ویکن کو
کو شکل په ۱۶) ۱۷) ۱۸) ۱۹) ۲۰) ۲۱) ۲۲) ۲۳) ۲۴) ۲۵) ۲۶) ۲۷) ۲۸) ۲۹) ۳۰)

۱) ا بعده ۲) ۳) ۴) ۵) ۶) ۷) ۸) ۹) ۱۰) ۱۱) ۱۲) ۱۳) ۱۴) ۱۵)

کس کے عجہاتک چل جیلو کی ویکن کو
کو شکل په ۱۶) ۱۷) ۱۸) ۱۹) ۲۰) ۲۱) ۲۲) ۲۳) ۲۴) ۲۵) ۲۶) ۲۷) ۲۸) ۲۹) ۳۰)

سمر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
سمر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰

۱) ا بعده ۲) ۳) ۴) ۵) ۶) ۷) ۸) ۹) ۱۰) ۱۱) ۱۲) ۱۳) ۱۴) ۱۵)

کس کے عجہاتک چل جیلو کی ویکن کو
کو شکل په ۱۶) ۱۷) ۱۸) ۱۹) ۲۰) ۲۱) ۲۲) ۲۳) ۲۴) ۲۵) ۲۶) ۲۷) ۲۸) ۲۹) ۳۰)

۶- په لاندې شکلونو کی کوم یووه ته ۷- کسرا لیکلی شو د هفته

جہاں یہ کھٹکیں گا جہاں یہ کھٹکیں گا
کسکو کسکو کوئی نہ کہا گا جسکو کسکو کوئی نہ کہا گا - ۱۴۲

	کے نئے نئے عوامی دعویٰ کیا ہے؟
	کے نئے نئے عوامی دعویٰ کیا ہے؟

شیوه

• [

၁၂၅

۷۹

۶۰

2

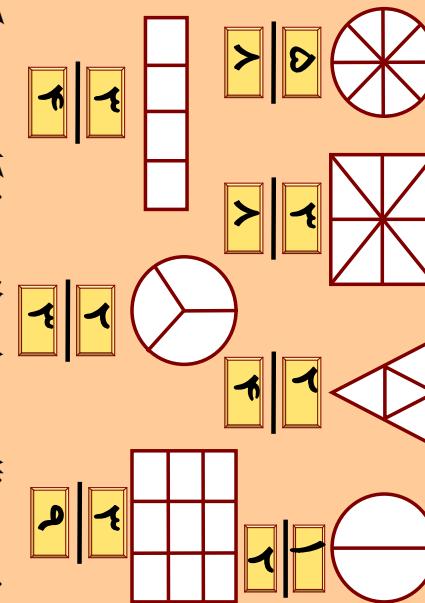

رسیت شوی
برخی

۲

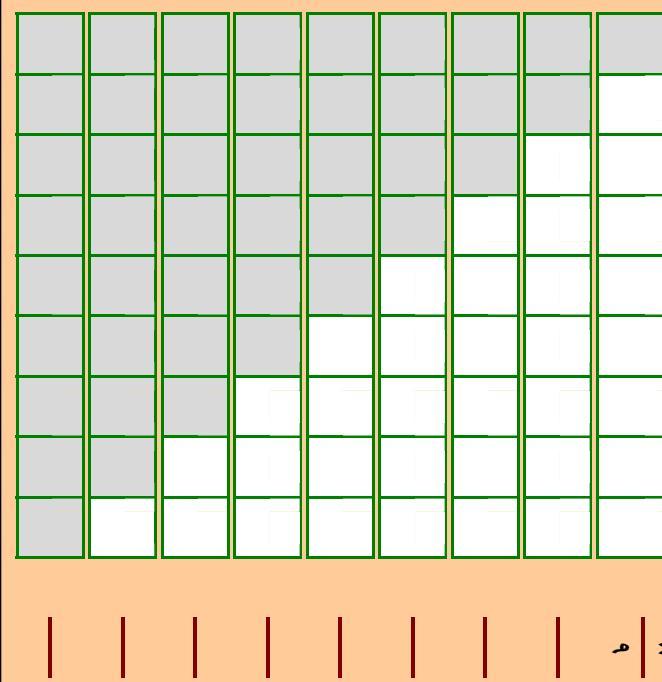

۶- لاندی هر یو شکل په خپلو کتابچو کې رسه کړئ د هر شکل د
اروند کسر په نظر کې یيو لو سره د هفه بړخې په خپلو

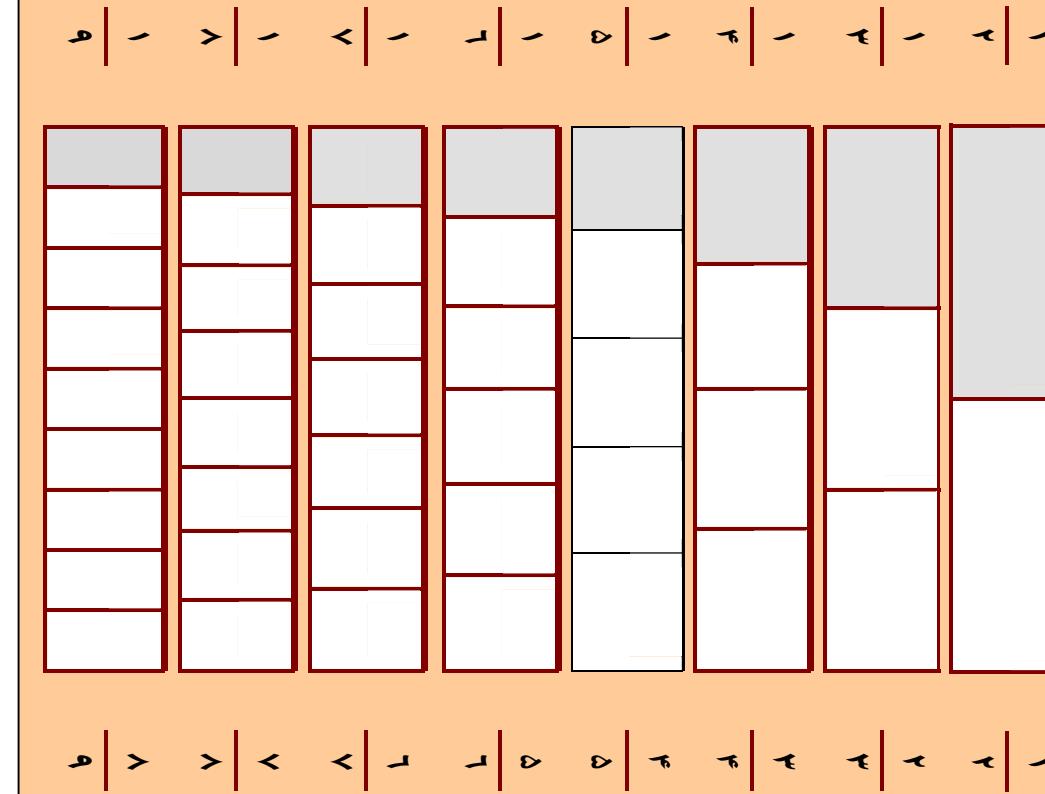
۷- کتابچو کې تورې کړئ

۸- د حل شوی مثال په دول د لاندی شکلونو د رنګ شسو و برخو
کسر کښي خواته او د سپینو برخو کسر نبې خواته ولکي.

۱۱ - د ڦاندي شڪلوڻو د رٽگ ششو و ڀر خجو او سڀنيو ڀر خجو اوند
ڪسرونه ڀه غور سره ڳوري داروند شڪل ڀه ڪارولو
سره، لوئي ڪسرو جنپن ڪسرو او چونه توڳه و بنباست.

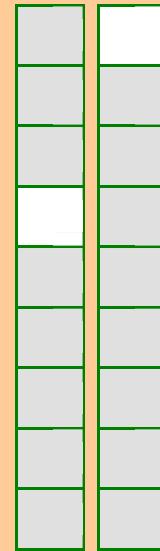

تٽاڻو هٽا ڦا ڦا

۱۲ - $\frac{۳}{۵}$ ، $\frac{۴}{۷}$ ، $\frac{۳}{۸}$ او $\frac{۴}{۹}$ کسر ونه د شکل در نگ کولو يه
واسطه و نسیاست
وبنای است
۱۳ - $\frac{۴}{۷}$ ، $\frac{۴}{۶}$ او $\frac{۶}{۹}$ کسر ونه د شکل در نگ کولو يه
واسطه و نسیاست ریگ شوی او سینی برجی سره پر تله کری
د > او = نسبو يه و اسطه يپ و نسیاست
۱۴ - د لاندی شکلونو در نگ شو و برجو کسر نسی خواته او د
سینیو برجو اوند کسر کنیب خواته ولیکی

۱۵ - د لاندی شکلونو در نگ شوی برجو کسر نسی خواته او د
سینیو برجو کسر کنیب خواته ولیکی او يو له بله سره يی
پر تله کمی .

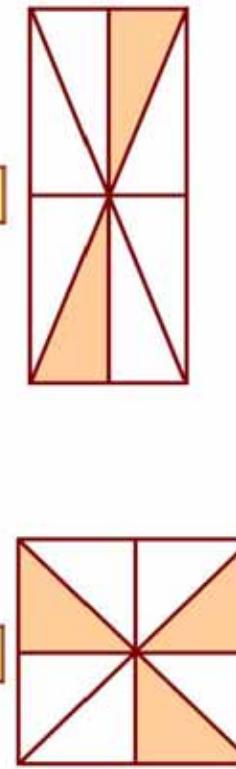
کوچه دندان

د لاندی شکل در نگ شو و برجو کسر کنیب خواته او د سینیو برجو
کسر نسی خواته ولیکی او پر تله يپ کمی .

پښتنی:

۴- یو لیتر او به خو ګیلاسه کېږي؟

۵- یوه دایره رسنم کړئ ۱ برحه یې توره کړئ.

۶- له یوه ګیلن او بubo خونه یو لیتر او به ځرنګه جلاو کړئ؟

۷- < او = نښو په کارولو سره لاندې درکول شوی وزنونه سره پر تله کړئ.

الف:

۱	۵۰	۵۰ گرامه
۲	۷۵	۷۵ گرامه
۳	۱۰۰	۱۰۰ گرامه
۴	۱۲۵	۱۲۵ گرامه

کواني دندنه

یو مستطيل رسم کړئ چې او بدلو السي یې اساتشي متراه او س سور یې ۳
ساتشي متراه وي او بیاد هغې ۱ برحه توره کړئ.

- ۷- یوه پخو ونکی ۷۵ گرامه در لودلی چې ۴۵ گرامه يې د هغهو څخه پخې کړي معلوم کړئ چې څو ګرامه وریجې پاتې دی.
- ۸- یوه ده دی پخو ونکی یو کیلو گرام خمیره در لودله چې له ۳ ور حو څخه وروسته ۲۵ گرامه خمیره ورسه پاتې وه معلوم کړئ چې په درې ور حو کې یې څو مره خمیره مصروف کړي ده؟
- ۹- یوی مور د کیلو گرامه وریجې ۰۰ ۰۵ گرامه بسوره، ۰۵ گرامه غوري او ۰۵ گرامه لوپا راونيول د مور د کڅورې د شیانو وزن معلوم کړئ.
- ۱۰- لاندې شیان د څه شي په واسطه اندازه کېږي ځوابونه يې خپلوا کتابچو کې ولیکی؟
- ۱۱- الاف: نفت
بن: د وره لوروال
ج: اوېه
د: بوره
- ۱۲- که چېږي یو لوپسی د ۱۳ معمولی ګیلاسونو او بوجای ولري معلوم کړئ چې په نوموري لوپسی کې څولیتله او به ځائېږي؟
- ۱۳- د لوسټ مواد او لوازم چې لاندې اندازې ولري وېښاسېت. الاف: له ۹ سانتيمتر و څخه لېږوي.
- ۱۴- د یوه متر په حدود کې وي.
- ۱۵- د ۱۰ او ۲۰ سانتي مترو و په منځ کې وي.
- ۱۶- د ۳ سانتي مترو، ۷ سانتي مترو او ۱۲ سانتي مترو په اندازه خطاونه رسنم کړئ.
- ۱۷- که چېږي احمد د ورځۍ ۹ افغانۍ سپها وکړي. د هغه د یوې میاشتی او یوه کال د سپها اندازه معلومه کړئ؟

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library